

LUNDS
UNIVERSITET

Pedagogiska institutionen
Box 199, 211 00 Lund

Kurs: PEDK01:1, Kandidatkurs i pedagogik
Kandidatuppsats 15 hp
Datum: 2009-06-09

Idrottsvärlden och idrottsvärden

- Ungdomsfotbollstränare och
fotbollsungdomars fostran

Lotta Johansson

Handledare: Glen Helmstad

Abstract

Arbetets art:	Kandidatuppsats (15 hp)
Sidantal:	47 (71 med bilagor)
Titel:	Idrottsvärlden och idrottsvärden: Ungdomsfotbollstränare och fotbollsungdomars fostran
Författare:	Lotta Johansson
Handledare:	Glen Helmstad
Datum:	2009-06-09

Sammanfattning: I ett samhälle som präglas av stora förändringar i såväl hem som skola blir idrottsföreningen uppenbart en viktig källa för gemenskap, tillhörighet och inte minst glädje för barn och ungdomar. Fotbollsföreningarna har en fostrande aspekt på sin verksamhet och trots förbunds och klubbars policydokument överläts stort ansvar på de enskilda ledarna. Dessa ledare är centrala för denna uppsats vars syfte är att undersöka ungdomsfotbollstränarens roll som samhällsfostrare, hur dessa ledare upplever sina roller samt betydelsen av uppdraget sett utifrån ett samhällsperspektiv.

Den fenomenologiska forskningstraditionen har fungerat som utgångspunkt och kvalitativt inriktade intervjustudier med fem fotbollstränare med ungdomsansvar i föreningar inom Lunds kommun har varit instrumentet. Studien visade att ledarna tillmätte sitt uppdrag mycket stor social betydelse, såväl i förhållande till påverkansaspekten gentemot barnen och ungdomarna som för dem själva och deras engagemang. Som förebilder och ”extraföräldrar” gav ledarna uttryck för behovet av andra vuxna när familj och skola sviker i dagens samhälle, och för betydelsen av organiserade fritidsaktiviteter för barn och ungdomar. Bristen på ledare beskrevs inverka negativt på tränarnas arbete, när de tvingas göra avkall på sina såväl idrottsliga som sociala ambitioner.

Studiens ledares upplevelse av uppdragets sociala karaktär kan betraktas vara ett sätt att ge utlopp för det sociala patos som anses känneteckna idrottsrörelsens ideella ledare och som får allt mindre utrymme i samhället i övrigt. De pedagogiska och sociala elementen lyser med sin frånvaro i fotbollens centrala utbildning, och anses därför vara egenskaper endast möjliga att erhålla utanför idrottsvärlden, vilket kan bidra till intervjustudiens ledares försök att uppvärdera det egna uppdragets betydelse.

Nyckelord: *Ungdomsledare, ungdomstränare, ungdomar, fotboll, idrottsfostran, tränaruppdrag, ideellt ledarskap*

Förord

Trots att denna uppsats endast undertecknas med ett namn, är det många personer vars engagemang och förmåga att inspirera varit avgörande för uppsatsprocessen. Några av dessa förtjänar särskild uppmärksamhet.

Tack till Glen Helmstad vars handledning likt en perfekt avvägd framspelning givit de bästa förutsättningarna att avgöra med egen kreativitet. Med intresseväckande frågor, stort engagemang och snabba svar har ditt arbete under dessa veckor representerat essensen av god handledning.

Tack till uppsatsens fem intervjupersoner som med sitt intresse för studien verkligen givit uttryck för det fotbollsmässiga och sociala engagemang denna uppsats haft för avsikt att uppmärksamma. Det var en fröjd att höra dessa ungdomsledares resonemang, såväl forskningsmässigt som mänskligt.

Tack även till min fotbollstränare Galo Espinoza som aldrig ger utrymme för en intellektuellt lugn stund, och som med sina frågor och engagemang alltid utmanar det på förhand tillsynes givna. Du representerar sinnebilden av "Intellektuell elitfotboll" och har varit ovärderlig för denna uppsats.

Lund 9:e juni 2009

Lotta Johansson

Innehållsförteckning

FÖRORD.....	1
1. INLEDNING.....	1
1.1 FOTBOLLENS HISTORIA OCH UPPKOMST.....	1
1.1.1 FOTBOLLENS HISTORIA UR ETT ENGELSKT PERSPEKTIV	1
1.1.2 DEN SVENSKA FOTBOLLSHISTORIAN	2
1.2 FOTBOLLEN I SVERIGE IDAG.....	2
1.2.1 FOTBOLLEN I LUND	3
1.3 FOTBOLLENS UPPBYGGNAD.....	3
1.3.1 FOTBOLLENS STYRDOKUMENT	3
1.4 UPPSATSENS DISPOSITION.....	4
2. TIDIGARE FORSKNING: SAMHÄLLET, FOTBOLLEN OCH UNGDOMSLEDAREN.....	6
2.1 VAL AV LITTERATUR.....	6
2.2 FOTBOLLEN I SAMHÄLLET.....	6
2.2.1 FRITIDEN SOM IDENTITETSSKAPARE.....	7
2.2.2 IDROTT SOM EN EKONOMISK GENERATOR	7
2.2.3 IDROTT SOM VARUMÄRKE	8
2.2.4 IDROTT SOM IDENTITETSSKAPARE – FÖR FOTBOLLSSUPPORTERS	8
2.2.5 FRÅN FRITIDSSYSSLESÄTTNING TILL INDUSTRI.....	8
2.2.6 IDROTTENS MEDIALA UTRYMME	9
2.3 FOTBOLLSLEDARENS SAMHÄLLIGA DILEMMAN	9
2.3.1 SAMHÄLLS- ELLER IDROTTSFOSTRAN	10
2.3.2 FÖRENING- ELLER TÄVLINGSFOSTRAN	11
2.3.3 ORGANISERAD IDROTT ELLER SPONTAN LEK	11
2.3.4 IDROTTENS INVESTERINGS- ELLER EGENVÄRDE	12
2.3.5 DEMOKRATI ELLER SOCIALT ARV	13
2.3.6 FÖRÄLDRARS OENGAGEMANG ELLER ÖVERENGAGEMANG.....	13
2.3.7 MASKULINITET ELLER FEMININET	14
2.3.8 KROPP SOM INSTRUMENT ELLER MANIFESTATION	14
2.4 TIDIGARE STUDIER – VEM ÄR IDROTTSLEDAREN.....	15
2.4.1 VEM ÄR DEN IDEELLA IDROTTSLEDAREN	16
2.4.2 VAD TYCKER IDROTTSLEDARNA?.....	16
2.4.3 VAD ÄR VIKTIGT FÖR IDROTTSLEDARNA I SITT UPPDRAG?	17
2.5 FRÅGESTÄLLNINGAR OCH SYFTE.....	18
3. METOD.....	19
3.1 UPPSATSENS UTGÅNGSPUNKTER.....	19
3.1.1 KUNSKAPSTEORISK BAKGRUND	19
3.1.2 KVALITATIV FORSKNINGSANSATS.....	19
3.1.3 FENOMENOLOGISK FORSKNINGSTRADITION.....	20
3.2 URVAL OCH BEGRÄNSNINGAR.....	21
3.2.1 VILKA ÄR INTERVJUPERSONERNA?.....	21
3.3 DATAINSAMLING	21
3.3.1 DEN KVALITATIVA INTERVJUN	22
3.3.2 EMPIRIINSAMLING	22

3.3.3 MATERIALBEARBETNING.....	23
3.4 METODDISKUSSION	24
3.4.1 UPPSATSKVALITET	24
3.4.2 ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	25

4. RESULTAT – LUNDS FOTBOLLSUNGDOMSTRÄNARENS UPPLEVELSE AV UPPDRAGET **26**

4.1 TRÄNARNAS FÖRUTSÄTTNINGAR	26
4.1.1 KLUBBARNAS UPPDRAG OCH VÄRDEDOKUMENT	26
4.1.2 DEN EGNA FOTBOLLSBAKGRUNDEN.....	27
4.1.3 SKILLNADEN MELLAN DÅ OCH IDAG	28
4.1.4 TRÄNARINSPIRATION OCH FÖREBILDER	28
4.1.5 BARNEN OCH UNGDOMARNAS LEDARUPPFATTNING	29
4.1.6 DELTAGANDET I EN FÖRENING	29
4.2 UPPLEVELSEN AV UPPGIFTEN.....	30
4.2.1 FOTBOLLSTRÄNARENS FRÄMSTA UPPGIFT	30
4.2.2 TRÄNARUPPDRAGETS FÖR- OCH NACKDELAR	31
4.2.3 DEN IDEALE OCH AVSKRÄCKANDE LEDAREN.....	32
4.2.4 LIKHETER OCH SKILLNADER MED LÄRARENS UPPDRAG.....	32
4.2.5 UTVECKLANDET AV ÖNSKVÄRDA EGENSKAPER	33
4.3 UPPDRAGETS BETYDELSE	33
4.3.1 LEDARNAS HUVUDSAKLIGA FUNKTION.....	33
4.3.2 DEN SOCIALA UPPGIFTEN	34
4.3.3 FÖRVÄNTNINGAR PÅ LEDARNA	34
4.3.4 MINNENA AV EN AVSLUTAD TRÄNARKARRIÄR	35
4.4 RESULTATSAMMANFATTNING.....	35

5. ANALYS OCH DISKUSSION..... **36**

5.1 METODDISKUSSION.....	36
5.2 FOTBOLLSUNGDOMSLEDARNAS IDROTT	36
5.2.1 FÖRTROENDET FÖR ORGANISATIONER OCH RÄDSLAN FÖR SPONTANIDROTT	37
5.2.2 IDROTTSENS PREVENTIVA KARAKTÄR	38
5.2.3 DEN MASKULINA FOTBOLLSFOSTRAN	38
5.3 FOTBOLLSLEDARENS UPPDRAG.....	39
5.3.1 LEDAREN FÖRR OCH NU	39
5.3.2 LEDARNA OCH UTBILDNINGEN	39
5.3.3 IDROTTSLEDARNAS IDENTITETSSKAPANDE.....	40
5.3.4 LEDARNA OCH DRIVKRAFTER.....	41
5.3.5 DILEMMAT IDEELLT LEDARSKAP.....	41
5.4 AVSLUTNING: IDROTTSVÄRLDEN OCH IDROTTSVÄRDEN	42
5.5 VIDARE FORSKNING	43

6. REFERENSER **45**

BILAGOR.....

1. Inledning

I ett samhälle som präglas av stora förändringar i såväl hem som skola blir idrottsföreningen uppenbart en viktig källa för gemenskap, tillhörighet och inte minst glädje för barn och ungdomar. Fotbollsföreningarna har, oavsett medvetenhetsgrad, en fostrande aspekt på sin verksamhet och trots förbunds och klubbars policydokument överläts stort ansvar på de enskilda ledarna. Fotbollsledarnas påstått stora betydelse som vuxenförebild för barn och ungdomar är central i denna uppsats, som tar ett geografiskt avstamp i det som traditionellt brukar tituleras som "handbollsstaden" Lund.

1.1 Fotbollens historia och uppkomst

Lek och spel är något som alltid förekommit i människans vardagsliv, men även viljan att mäta krafter och jämföra prestationer. Idrottens historia i allmänhet, och fotbollens historia i synnerhet är ett exempel på båda dessa aspekter. I avsnittet som följer ges en kort sammanfattning över fotbollens inledande historia och utveckling i den organiserade fotbollens ursprungsland England, och sedermera även över sportens utbredning i Sverige.

1.1.1 Fotbollens historia ur ett engelskt perspektiv

Teorierna om var fotbollen ursprungligen uppkom är många, och meningsskiljaktigheterna vittnar om fotbollens utbredning såväl som dess förmåga att beröra. England är dock det land som ogenerat, men inte oifrågasatt, brukar titulera sig som den moderna fotbollens hemland (Andersson 2002). Anledningen är att det var i England som det första fotbollsförbundet startades, Football Association (FA) 1863. Till en början var fotbollen inte avskild från rugby, två idag vitt skilda discipliner som vid den tiden bar på stora likheter. Det var inte helt ovanligt att man i den första halvleken spelade fotboll, för att i andra istället bedriva ett mer rugbylikt spel där det var tillåtet att hålla i bollen med händerna. Detta var möjligt eftersom spelets regler ofta bestod av en överenskommelse som gjordes inför avspark mellan de båda kombattanternas lagkapten och domare. Likriktighet är, åtminstone organisatoriskt, ofta att föredra och därför dröjde det inte mer än åtta år innan rugby bröt sig loss från FA och bildade en egen association (Andersson 2002). Att fotbollen definierades som en egen disciplin och att man nu började möta motstånd från andra regioner i den nystartade engelska cupen¹, gjorde att kravet på gemensamma spelregler ökade. Fotbollens regelverk som utformades vid sekelskiftet har stora likheter med det som används idag². Den tidiga engelska fotbollen innehöll endast passningsspel som nödlösning. Det var istället skottarna som utvecklade passningsspelet, och när England föll mot Skottland i en landskamp beslutade sig även engelskmännen för att bedriva passningsspel.

I slutet av 1800-talet utövades fotboll och all annan idrott uteslutande i engelska skolor och universitet, och ansågs främst utgöra en arena för de unga männen att ge utlopp för sina otyglade och till och med våldsamma sidor (Andersson 2002). Genom att legitimera fysisk ansträngning hoppades man få bukt på pennalism men framförallt innebar det förströelse som uppehöll ungdomarna från att gro och ge uttryck för missnöje gentemot skolläring och samhälle. Inledningsvis avslutades idrottandet således när studierna fullbordades, men detta

¹ Världens äldsta fotbollstävling; Fotboll Association Cup – eller FA-cupen som den kallas idag.

² En viktig skillnad är att man ursprungligen inte delade ut gula kort (varningar) utan endast röda. Inte förrän i VM 1970 infördes gula kort, för att stävja det brutala spel som bland annat användes för att stoppa Pelé.

ändrades när studenterna i slutet av 1800-talet började organisera egna fotbollsföreningar utanför skolan. När fotbollen istället blev en fritidssysselsättning, gick den från att ha tillhört den bildade överklassen till de lägre klasserna (Andersson 2002). Industrialismen var i sin linda, och efter påtryckningar reglerades arbetstiden för de till staden ofta nyanlända arbetarna, vilket gav upphov till uttrycket ”fritid”. På arbetarnas fria tid från arbetet fanns det möjlighet att spela fotboll, vilket ofta organiserades av arbetarnas arbetsgivare³. Fotbollen användes därför, precis som tidigare, preventivt. Per Nilsson (2000) skriver att man försökte tukta ”den obildade klassens okontrollerade kraft”, och därför blev idrotten ett kraftfullt maktredskap, i fråga om förströelse och socialt fostrande.

1.1.2 Den svenska fotbollshistorian

Precis som i England betraktas ofta fotbollen i Sverige vara en arbetarklassport, vilket kan anses vara en sanning med modifikation. Den svenska fotbollen har aldrig varit klassexklusiv på samma sätt som på de brittiska öarna, bland annat beroende av att de båda samhällena skiljer sig från varandra i sin sociala uppbyggnad (Andersson & Radmann 1998). Trots att prägelns inte är lika uppenbar i Sverige, har sporten dock i huvudsak deltagare med tydliga arbetarklassdrag.

1880 anses vara årtiondet då den moderna svenska idrottsrörelsen utvecklades⁴, och först ut var gymnastiken. Ling var gymnasten som beskrivs som ”en av Sveriges internationellt mest kända pedagoger” (Lindroth 1988) och utvecklade en motionsfilosofi där alla, oavsett förutsättningar skulle kunna delta, utan krav på prestation. Detta stod i direkt motsatsförhållande till den idrottsfilosofi som utvecklades i England, där tävling och disciplin var i fokus (Andersson 2002, Lindroth 1988). Ur den engelska filosofin stammar den svenska fotbollsrörelsen. Förutom att idrott ansågs vara ett sätt att skydda de lägre klasserna från sig själva, fanns ett betydande folkhälsoperspektiv där idrotten användes som instrument för att lära människor att ”leva sunt”. Uttrycket ungdomsidrott utvecklades inte förrän på 1940-50-talet, när samhället på allvar började intressera sig för ungdomarnas fritid. Anledningen var att en ungdomskultur höll på att utvecklas, och med den följde ett beteende som inte var uppskattat bland föräldrar och vuxna (Engström & Redelius 2002). För att återigen parera en rädsla för något ovisst och obekvämt användes idrotten som medel för att stilla, dämpa och döva. Som ett resultat av en social efterfrågan beslutade staten att bidra med pengar till idrottsrörelsen, med ambitionen att minska ungdomsbrottsligheten, öka den nationella självkänslan samt att skapa elitidrottare.

1.2 Fotbollen i Sverige idag

Idrott är tveklöst den mest utbredda rörelsen i Sverige, och allt sedan Riksidrottsförbundet (RF) bildade 1903 har rörelsen ökat i omfång. Över 2,5 miljoner svenskar (i åldern 16-64) är engagerade i idrottsrörelsen, antingen som aktiva eller som ledare och funktionärer (rf.se). Riksidrottsförbundet består av drygt 200 000 olika idrottsföreningar, i 68 specialförbund där det största är Svenska Fotbollsförbundet (SvFF) som grundades året efter RF, 1904. Svenska Fotbollsförbundet har drygt en miljon medlemmar, 270 000 av dessa är licensierade varav ca 70 000 är damfotbollsspelare (svenskfotboll.se). 173 000 i åldern 13-20 spelar fotboll i av Svenska Fotbollsförbundet registrerade föreningar, och på förbundets sida skriver man att ”var tredje idrottsaktivitet är fotboll” vilket visar på idrottens utbredning. Fotbollen är utbredd

³ Exempelvis utgjordes Arsenal FC av arbetare från en vapenfabrik osv.

⁴ Vilket även var årtiondet då arbetarrörelsen organiserades.

över hela Sverige, men Skåne är ett av de traditionellt mest starka distrikten. Med 380 föreningar, 115 000 medlemmar, 27 000 licensierade spelare och 47 000 ungdomsspelare är Skånes Fotbollsförbund bland de största i landet (skanebollen.se).

1.2.1 Fotbollen i Lund

Lunds kommun skiljer sig demografiskt från andra jämstora svenska städer, bland annat beroende av sin universitetsstadsstatus. Bland Sveriges 15 största städer är det förutom Västerås endast Lund som helt saknar representationslag i fotbollens två högsta serier för damer och herrar. Lund anses istället vara en handbollstad, vilket syns tydligt i elitserietabellerna där Lugi representeras av ett dam- och ett herrlag, och H43 av ett herrlag. Trots att Lund refereras till som en handbollens stad, och trots att Lunds kommun satsar stora summor på handbollen varje år är fortfarande fotbollen den idrott som engagerar allra flest, och förutom de åtta lag som verkar inom Lunds stadsgräns finns ytterligare sju inom kommunen.

1.3 Fotbollens uppbyggnad

De allra flesta fotbollsföreningar erbjuder verksamhet för barn i sexårsåldern, och i den åldern fram tills att barnen fyller tretton ska fotbollen enligt Sveriges Fotbollsförbunds riktlinjer vara lekinriktad och därför förekommer ingen officiell resultatrapportering. Från det att spelarna blir tonåringar förändras dock mycket. Förutom att matchspel genomförs på elvamannaplaner inleds en selektering i elitsatsande klubbar. Ett år senare påbörjas det som av Sveriges Fotbollsförbund kallas zonläger, där de främsta fjortonåringarna från distriktet väljs ut för ett representantlag. Detta är en förberedelse inför de landslag som följer längre upp i åldrarna.

1.3.1 Fotbollens styrdokument

Inom skolan finns en läroplan som samtliga skolor i riket ska följa. Idrotten är uppbyggd och organiserad på ett sätt helt skilt från skolan, och således finns inget officiellt vedertaget policydokument med gemensamma kunskapsmål och strävanden alla föreningar ska verka under. Tillsammans utgör dock dokumenten; ”*Idrotten vill*”(2005) och ”*Spela, lek och lär*”(2004) fotbollens motsvarighet till skolans läroplan.

1995 upprättade Riksidrottsförbundet skriften ”*Idrotten vill*”, för alla Riksidrottsförbundsanslutna föreningar att ha som grund för sin verksamhet. Centralt är på vilket sätt idrotten ska bedrivas på olika nivåer, både beträffande bredd- och elitverksamhet, samt barn- och vuxenidrott, med den genomgående målsättningen att fostra idrottsutövarna till ett livslångt intresse för idrott. Följande går att läsa i ”*Idrotten vill*” förord:

Vi vill genom vår verksamhet inom idrottsrörelsen utveckla människor positivt i alla avseenden. Det är vår ambition att härigenom medverka till att utveckla ett bra samhälle. Som folkrörelse vill vi således vara en medkraft till att utveckla det som är bra. Vi vill genom en skärpt betoning på etik och moral vara en motkraft till sådant som är dåligt och nedbrytande (2005:3).

Föreningar inom RF ska enligt policydokumentet verka för att alla, oavsett nationalitet, etnisk ursprung, kön, sexuell-läggning, ålder och fysiska förutsättningar, ska ha möjlighet att delta i verksamheten. Idrotten syftar till att vara utvecklande i fyra avseenden; fysiskt, kulturellt, socialt och psykiskt. Man säger sig uppmuntra jämställdhet, demokrati, miljömedvetenhet och

en god hälsa. Idrott för barn ska vara lekinriktad och bero på barnens egna fysiska förutsättningar, den ska bedrivas i barnens närområde och ge barnen gemenskap, kamratanda, förståelse m.m. Ledarna ska ha en grundläggande kunskap om barnens fysiska, psykiska och sociala utveckling. Ungdomsidrotten ställer högre krav på att ungdomarna ska ta eget ansvar för sin utveckling, och att de ska uppmuntras att själva bli ledare. Det ideella ledarskapet står även i fokus, bland annat går det i skriften att läsa om de 600 000 ledare som ägnar över 140 miljoner timmar åt idrotten (*Idrotten vill*, 2005).

Nästan alla barn och ungdomar i vårt land är under någon period av sitt liv med i idrotten. Det ger idrottsledarna de näst efter familjen och skolan största möjligheterna att påverka och fostra ungdomarna och att härigenom bidra till en positiv samhällsutveckling. Detta ställer krav på verksamhetens kvalitet och lägger ett stort ansvar på ledarna (2005:22).

Det förväntas av ledarna att de för att kunna möta barn och ungdomars idrottsliga behov ständigt ska söka kunskap genom utbildning. Skriften uttrycker en oro för den ledarbrist som finns i svenska föreningar idag. Tydligt är att det ideella ledarskapet värdesätts högt. Denna uppsats kan betraktas vara en del i det mål som beskrivs i ledaravsnittet i "*Idrotten vill*":

Idrottsrörelsen ska i alla sammanhang sträva efter att synliggöra idrottsledarnas betydelse för såväl idrotten som samhället i stort (2005:23).

Med utgångspunkt i "*Idrotten vill*" (2005) har fotbollen utformat sina egna riktlinjer i förhållande till barn- och ungdomsidrott i dokumentet "*Spela, lek och lär*" (2004). Där går det bland annat att läsa att fotbollen ska utformas på ett sådant sätt att alla kan vara med och spela; både de som vill satsa och de som bara tycker det är roligt. De två övergripande målsättningarna är att: barn och ungdomar ska ha roligt med sin idrott och att barn och ungdomar ska idrotta på sina egna villkor. Aspekter på vad som förväntas av barnen och ungdomarna själv, samt ledare och föräldrar tas också upp, bland annat ska man agera uppmuntrande, förespråka sunda levnadsvanor och inte låta idrotten ske på bekostnad av skolarbete. Något utvecklat uppmärksammas fotbollens "FairPlay" som är en uppmuntran till ett rent spel, grundad på en respekt till lagkamrater, motståndare och domare.

1.4 Uppsatsens disposition

Efter denna kortfattade redogörelse över fotbollens historia och uppkomst, organisation och styrdokument, presenteras uppsatsens teoretiska utgångspunkter. I inledningen är perspektivet ämnesövergripande för att sedan bli mer ämnesspecifikt och knutet till tidigare studier om idrottsledarens upplevelse och erfarenheter. I ett försök att synliggöra återkommande teman, presenteras de teoretiska utgångspunkterna med hjälp av en modell i vilken fotbollsledarens dilemma illustreras. I samband med detta beskrivs även uppsatsens syfte och forskningsfrågor.

I kapitlet som följer beskrivs uppsatsens metodologiska tillvägagångssätt, både gällandes teori och empiri. Här presenteras och motiveras uppsatsens kvalitativa utgångspunkt och fenomenologiska kunskapssyn och avslutas sedan vanligt med en kortfattad metoddiskussion.

Det som sedan följer är uppsatsens intervjuresultat där fotbollsledarnas upplevelse och uppdrag redovisas med utgångspunkt i de valda forskningsfrågorna. Kapitlet är uppbyggt kring de citat som intervjustudien visat på, och syftar till att både ge uttryck för likheter och skillnader i intervjuer med ledarna.

Det avslutande kapitlet består av en analys och en diskussion med utgångspunkt i den erhållna empirin men även i den redan presenterade teorin. Ambitionen är att identifiera likheter och skillnader mellan empiri och teori, samt att befästa och ifrågasätta vad tidigare forskning visat. Avslutningsvis görs en sammanfattning av analysen men även en kortfattad redogörelse över förslag på vidare forskning.

Uppsatsens avslutande sidor består förutom av en litteraturlista, dessutom av bilagor innehållandes de frågor och svar uppsatsen haft sin empiriska utgångspunkt i.

2. Tidigare forskning: Samhället, fotbollen och ungdomsledaren

2.1 Val av litteratur

Litteraturvalet präglades av målsättningen att erhålla ytterligare kunskap om forskningsområdet i fråga. Som utgångspunkt för detta användes inledningsvis Lunds universitetsbiblioteks litteraturdatabas LOVISA samt artikeldatabasen ELIN. För att få ett bredare perspektiv på litteraturutbudet beträffande hela landet användes även databasen LIBRIS. Samtliga nämnda databaser innehåller ett brett spektrum material utan särskild ämnesmässig inriktning. ERIC heter världens största databas inom utbildning och pedagogik och utgjorde därför ett givet val i litteratursökningen (Bryman 2002). I förhållande till de valda frågeställningarna användes ord som ”fotboll”, ”ungdomsfotboll”, ”tränare”, ”ungdomsledare”, ”socialisation”, ”fostran”, ”lärande”, ”samhälle” i litteratursökningen. Befintlig litteratur i förhållande till det valda ämnet har företrädesvis sin utgångspunkt i barn- och ungdomsfotboll, och därför behövdes ingen åldersmässig avgränsning. Sökorden är uteslutande svenska av anledningen att det är de svenska förutsättningarna i förhållande till ämnet som är av intresse. Den svenska idrottsorganisationen bygger i stor grad på ideellt ledarskap och stark föreningsfostran, och det finns få motsvarigheter till denna modell utomlands.

Förutom det metodiska litteratursökandet har också ett mer osystematiskt sökande genomförts. Eftersom forskningsfältet är förhållandevis begränsat (Engström 1989, Redelius 2002) har det varit möjligt att genom den så kallade snöbollsmetoden hitta betydande verk som refereras till i böcker och avhandlingar. Genom att även studera idrotts- och fotbollsfacktidningar har olika vetenskapliga spår följts, där sökvägen har varit mer direkt. Även om dessa tidningar inte innehar vetenskaplig kvalitet, refererar de till olika aktuella och ibland kontroversiella undersökningar som är av relevans i förhållande till uppsatsen.

Malmö högskola bedriver tongivande forskning inom det valda ämnesområdet, och ansvarar för en databas-liknande sida där forskare med vitt skilda forskningsinriktningar runt om i Norden publicerar artiklar med relevans för idrotten. Denna sida har fungerat som en viktig källa i sökandet efter aktuell forskning i och omkring ämnet.

Av särskilt intresse var litteratur med samma ledarskapsmässiga perspektiv som denna uppsats erbjuder, baserade på empiriinsamling och intervjuer. Eftersom ungdomsidrott och ungdomsfotboll är ett stort område som engagerar många har det också varit fokus för forskning på såväl grund- som avancerad nivå. Även om det förekommer forskning som gränsar till denna uppsats valda frågeställning finns det ingen som innehar studiens perspektiv i förhållande till samhället och samhällsstrukturen.

2.2 Fotbollen i samhället

Idrottsforskning är ett brett fält som skulle kunna anses behandla i huvudsak två aspekter; dels den aktiva idrottsutövaren och dels det som sker i anknytning till idrotten. Följande område har uppmärksamats inom forskningsvärlden kring idrott, och indirekt påverkar även dessa delar uppsatsens valda perspektiv även om de konkret faller utanför det valda forskningsfältets ramar.

2.2.1 Fritiden som identitetsskapare

Vad som sker på barn, ungdomar och vuxnas fritid bör inte betraktas endast som förströelse, det är tvärtom oerhört betydelsefullt i skapandet av den egna identiteten (Giddens 1997, Nilsson 2000). Den tyska ungdomskulturforskaren Ziehe (2003) menar att förutsättningarna för identitetsskapandet förändrats i takt med att samhället utvecklats. I det traditionella samhället ansågs identiteten något på förhand förhållandevis definierat av traditionen, präglad av familj, kultur, uppväxtplats osv. Idag är ungdomars möjligheter betydligt fler och således även utrymmet att skapa egna identiteter⁵. Resultatet är att ungdomar tvingas till ständig självreflektion och att bli experter på att koordinera sitt eget liv, och enligt Ziehe sker detta utan hjälp av auktoriteter. Berggren (2000) menar att fritidens betydelse har ökat i takt med att samhället förändrats och att arbetsmarknaden blivit mer instabil. Fritiden erbjuder en åtråvärd källa till potentiell stabilitet, och det blir därför allt viktigare vad som sker under livets fria timmar (Kihlström & Roos 2000).

Ett inom idrottsforskningen kärt ämne är att betrakta idrotten som en spegelbild av det aktuella samhället, representativt för fördelning av tillgångar och resurser (Berggren 2000, Engström 1989). Samtidigt skriver Fundberg (2008) att man istället ska betrakta "fotbollen som ett fenomen som bryter mönster, snarare än att det enbart speglar" (158). Oavsett hur idrotten betraktas i det avseendet, visar det på vikten av att erbjuda en arena där ungdomar får en möjlighet att definiera sin identitet. Med utgångspunkt i den betydande mängd ungdomar som är aktiva inom idrottsföreningar i allmänhet och fotbollsföreningar i synnerhet blir fotbollen som källa till identitetsskapande oerhört betydelsefull. Nilsson (2000) skriver sammanfattande följande:

"Slående är också hur idrott, oberoende av tid och i sina skiftande former, har kopplats ihop med de yngre generationernas identitetsutveckling. Till att börja med som kollektiv fostran till manlig dygd och skötsamhet. Numera till individens presentation av sig själv. I det senare fallet handlar det både om att se till att tillhöra något och samtidigt vara någon. Mot denna bakgrund är det inte att förvånas över den centrala position som idrott har bland dagens unga." (2000:382f)

2.2.2 Idrott som en ekonomisk generator

I ett marknadsstyrt kapitalistiskt samhälle finns alltid en betydande ekonomisk aspekt och detsamma gäller för idrotten. Kring idrott i allmänhet och kanske fotboll i synnerhet har en hel industri byggts upp, där både fotbollsspelare och personer i organisationerna kan arbeta professionellt. Ett stort fotbollslag genererar därför arbetstillfällen till staden, men även skatteintäkter och positiv uppmärksamhet. Sådillvida betraktas ett framgångsrikt fotbollslag vara en ekonomisk generator, som har stor betydelse för den aktuella hemkommunen (Broberg 2004). Kunskapen om detta har gjort att idrotten står inför en professionalisering, där allt fler inom de stora organisationerna utbildar sig ämnesspecifikt. Utbudet av den här typen av utbildningar i sportmanagement ökar ständigt internationellt. I Sverige är den ideella traditionen både stolt och stark, men även här planeras utbildningar med det syftet (Olson & Sund 2002). Fotbollen på lägre nivå genererar sysselsättning, men är företrädesvis oavlönad och betraktas oftare som en bidragskälla än en konkret inkomst.

Trots att det inom ekonomisk forskning generellt verkar finnas en positiv inställning till denna professionalisering uppmärksammas även tendensens mer negativa aspekter i boken "*The economics of sports*" (Sandy et. al. 2004). Där behandlas det ökade trycket som läggs på föreningar och de aktiva. Dagens idrott handlar om att lyckas, inte endast för individen och laget, utan även för de externa krafter som samverkar i organisationerna.

⁵ Uppenbart är att detta resonemang utgår från västerländska samhällsförutsättningar.

2.2.3 Idrott som varumärke

I en globaliserad värld där avstånden hela tiden krymper, konkurrerar städer och platser med allt fler i sin strävan att attrahera nya invånare, turister, företag osv. (Kotler et. al. 1993). Framgångsrika idrottslag fungerar som viktiga varumärken för städer som åtnjuter betydande uppmärksamhet varje gång en resultattabell redovisas i sportbevakare. Kring idrottslaget knyts ett helt näringsliv som gynnas av lagets framgångar, och trots att marknadsföringen kan anses relativt enkel är den oerhört kraftfull. Ett lag blir ofta signifikativt med en stad, och därför är det av stor vikt att laget staden förknippas med agerar på ett för varumärket positivt sätt.

2.2.4 Idrott som identitetsskapare – för fotbollssupporters

Fotboll är en verksamhet möjlig att sluta upp kring som supporter, såväl på nationell som internationell nivå. Oavsett bakgrund är fotbollen en källa till engagemang och hängivelse. Om detta handlar den uppmärksammade boken *”Football identities and culture”* (Armstrong & Giulianotti 1999). Fotbollens förmåga att beröra sina åskådare och supporters är ett mycket kärt ämne, inom såväl den akademiska forskningen som populärvetenskap och skönlitteratur. I England har mängder av böcker skrivits om supporterkulturen, och om hur hängivelsen till ett fotbollslag legitimerar våld och hat, samtidigt som det är en källa till gemenskap (exempelvis Foers *”Fotboll förklarar världen – en (osannolik) historia om globaliseringen”* (2006) . Fotbollshuliganer, en del av idrottens uppenbara baksida, har under de senaste åren fått utgivningsutrymme att beskriva sina upplevelser inifrån huliganismen. Mängden huliganbiografier på engelska (sällan översatta till svenska) vittnar om huliganers förmåga att uppröra och beröra, både som underhållning och som forskningsämne (exempelvis *”Football hooligans: knowing the score”* av Armstrong (1998) och *”Bottle: the completely true story about an ex-football hooligan”* av Fist&Badiel (2005)). I den närapå kultförklarade skönlitterära boken *”Fever pitch”* (1998) beskriver Nick Hornby hur tillgivenheten till ett fotbollslag kan vara större än betydelsen av sociala relationer.

2.2.5 Från fritidssysselsättning till industri

Idrott utgör ett utrymme för den lek som försvunnet ur arbetet, det menar åtminstone Lasch (1981) som skriver att idrotten utvecklats utifrån ett behov av att koppla av på ett meningsfullt sätt. Trots att fotbollen till en början kunde betraktas som en lek, ändrades förutsättningarna när spelarna gick från amatörer till professionella, och landets främsta klubbar från att drivas ideellt till att ledas likt företag. Idrottens förmåga att vara allmän, men samtidigt en kommersialiserad industri, innebär förutsättningar som inte återfinns i många andra discipliner (Fundberg 2008). En ”fotbollsspelare” kan innebära såväl en sexårig flicka som spelar femmanna fotboll på grus i den lokala fotbollsföreningen, som en världsstjärna i en europeisk toppklubb med en lön på flera miljoner i veckan. Samtidigt som fotboll kan fungera som en kraft för integration, erbjuder den också en potentiell karriärväg. Möjligheten som finns att lyckas inom fotbollen ställer alldeles särskilda krav, för när föräldrarna ser tillstymmelse till att deras barn kan bli framgångsrika inom sporten ökar förväntningarna på det som anger förutsättningarna för utövarna; lagkamrater, ledare, klubb osv. (Dahlin 2004).

Berggren (2000) menar att de gamla grekernas innebörd av begreppet ”fritid” innebar vila och återhämtning, något som inte längre passar in i ”den ekonomiskt högt uppvarvade nyliberala samhällsmaskinen”(38). Som en indirekt fortsättning menar Lasch att det beror på att ”Försöket att skapa ett separat område av ren lek, helt isolerat från arbetet, ger upphov till

sin motsats (...)" (1981:154). Fotbollen är idag att betrakta som en industri, och spelare och ledare som potentiella produkter möjliga att tjäna stora pengar på.

2.2.6 Idrottens mediala utrymme

Idrotten får stort utrymme i media, och för varje år som går ökar bevakningen av olika idrottsevenemang. TV direktsänder, sporttidningarna skriver samtidigt som idrottsutövarna utmålas likt hjältar och blir föremål för idoliserande bland såväl vuxna som barn. Idrottens genomslagskraft går inte att ta miste på, när till och med den s.k. finkulturen börjar ta den enkla sporten till sina hjärtan (Fundberg 2008). I svenska idrottsprogram återfinns ofta (manliga) representanter från andra samhälliga discipliner, exempelvis har förre finansministern Thomas Bodström gjort sig känd som en Djurgårdssupporter, komikern Adde Malmberg som Helsingborgsfan allt medan författarna Björn Ranelid och Markus Birro agerar experter i betalkanalernas fotbollsoffor.

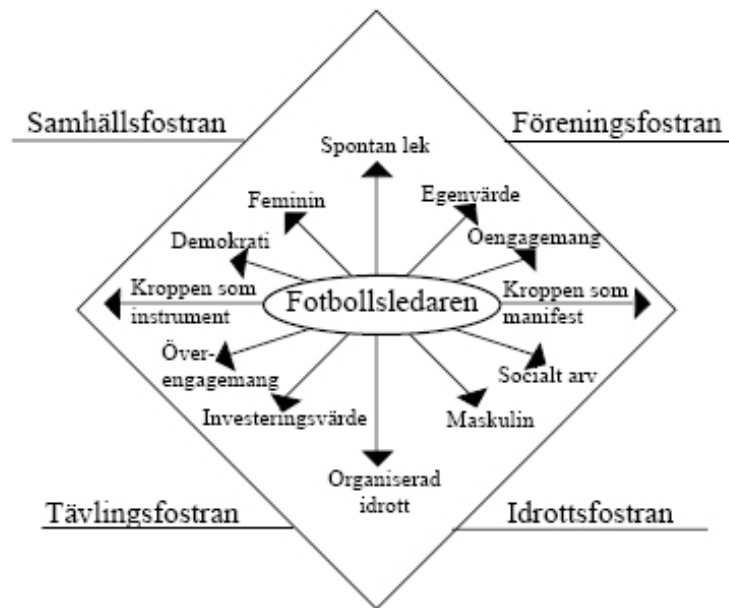
Medias roll i att skapa idoler är otvivelaktigt mycket betydelsefull, genom sin uppmärksamhet visar de vilket liv som väntar för en framgångsrik idrottsutövare. Många unga fotbollsspelare, särskilt pojkar, lever med en dröm om att bli "fotbollsproffs"; att kunna leva på sitt största intresse. En sådan målinriktning och uppfattningen om att fotboll kan vara en möjlig karriärväg ställer stora krav på den idrott som i huvudsak säger sig syfta till att uppmuntra ett livslångt intresse för motion.

Har idrotten blivit en del av kulturen, har samhället också blivit en del av idrotten. I takt med att idrotten tagit allt större plats i samhället, har dess betydelse också ökat. Supporterkulturen, ett ämne som inte berörs vidare i denna uppsats, är en källa till identitet för i huvudsak unga män, men utgör också en arena som i vissa fall legitimerar våld. I sådana fall blir idrotten något utanför sig självt, ett resultat av att samhället och systemet någonstans misslyckas (Dunnings 1988). Medias roll i att ytterligare öka på allvaret i idrotten syns inte minst i tidningars rubriksättningar "Nu är det krig", "Chockförlusten", "Panikbeslutet" osv. (Gustafsson & Svensson 2004). Inom idrotten finns många ord som frekvent används, och som fungerar för att spä på allvaret i situationerna; en livsfarlig passning, ett dödande skott, en livsviktig räddning m.m.

2.3 Fotbollsledarens samhälliga dilemman

Idrotten utgör en viktig del i dagens samhälle, och som den enskilt största disciplinen är fotbollen oerhört betydelsefull i sin relation till samhället. Mycket ansvar läggs på idrotten, som förväntas vara en källa till identitetsskapande, en interaktionsverksamhet, en mångmiljonindustri och karriärväg, ett utrymme för social fostran och samtidigt brotts- och drogförebyggande.

Föreningar, lag och ledare kan ibland verka bedriva en given verksamhet; en sport med tydliga spelregler i en förening med tydliga samhällsregler. Verkligheten är långt mycket mer komplex än så, och det finns många aspekter som påverkar föreningars verksamhet och därigenom även ledarnas uppdrag. I följande avsnitt behandlas således det som kan uppfattas vara fotbollens dilemman i sitt förhållande till samhället, med utgångspunkt i fotbollsledaren. På efterföljande sida presenteras en modell som representerar de olika dilemman fotbollsledarna står inför i sitt uppdrag, och som påverkar och styr upplevelsen av detsamma. Dessa dilemman ställs emot varandra, och emot samhällsfostran/tävlingsfostran samt föreningsfostran/idrottsfostran. Rubrikerna i modellen fungerar också som rubriker i detta teoretiska kapitel.

Figur 1: UNGDOMFOTBOLLSLEDARENS DILEMMA
(egen design)

2.3.1 Samhälls- eller idrottsfostran

Dagens samhälle präglas av ett högt arbetstempo där familjelivet ofta får ge vika för en allt mer krävande arbetstid. Samtidigt kännetecknas skolan av minskade resurser; klasserna blir allt större medan antalet lärare minskar. Uppfostransansvaret har gått från att ha varit familjens angelägenhet, till att för ett tag vara skolans, medan allt mer idag förskjutas till barnen och ungdomarnas fritid. Det gör idrottsrörelsen, som är den rörelse som enskilt engagerar flest barn och ungdomar, till en av samhällets mest betydelsefulla uppfostransmiljöer (Engström 1989, 2002 & Redelius 2002). Idrotten är således en mycket viktig del i det samhälle den utgör en del av, men trots detta finns det få studier om hur barnidrotten bör utövas för att förvalta detta ansvar. Redelius skriver "Att diskutera hur idrott ska bedrivas för barn innebär implicit också att diskutera hur barn ska fostras" (2002:17), och menar att studiernas potentiella normativa tendens kan verka avskräckande.

Idrottsledaren har enligt Redelius (2002) ett uppenbart fostrande uppdrag som handlar om att förmedla normer och värderingar. Detta kan ske såväl medvetet som omedvetet. Fotbollen är, precis som andra idrotter, karaktärsdanande och förutsätter disciplin och målmedvetenhet hos dess utövare. Disciplin och målmedvetenhet är egenskaper som anses önskvärda i dagens samhälle, och ytterligare egenskaper som uppmuntras är; konkurrensvilja, förmåga att agera uppförande, personlig vilja, fysiskt mod och hårdhet (Nilsson 2000). Karp (2000) menar att fotboll handlar om att lära sig social kompetens, samarbete och förmågan att underställa sig kollektiva mål. Det innebär också en regelbunden kontakt med såväl jämnåriga som vuxna, en källa till identitetsbekräftelse, möjlighet till självförverkligande men också en känsla av gemenskap och solidaritet. Engström (1989) menar att det förutom dessa aspekter finns ytterligare idrottsliga värderingar, som består i förmågan att underkasta sig domslut, att vara lojal och följa överenskommelser samt att kämpa och inte ge upp.

Sett ur ett större, samhälleligt perspektiv, är målsättningen med idrott att skapa goda samhällsmedborgare, fostrade i en demokratisk anda (Berggren 2000). Barn som engagerar sig i idrottsföreningar presterar bättre i skolan, och belönas med högre betyg än icke-

föreninganslutna (Liljegren & Wallin 1985)⁶. Engström (1989) instämmer i Liljegren & Wallins resonemang, när han menar att de som lyckas inom föreningsidrott ofta också lyckas inom skola och arbetsliv, eftersom de sociala koderna är desamma.

2.3.2 Förening- eller tävlingsfostran

Ett av idrottens största stötesten är det infekterade förhållandet mellan förenings- och tävlingsfostran, eller bredd- och elitsatsning. Som beskrevs i avsnittet om fotbollens uppkomst, har idrottens utveckling präglats av en dualistisk strävan; dels viljan att mäta krafter, och dels viljan att leka. Dessa strävanden står förvisso inte per definition i ett motsatsförhållande till varandra, men när det handlar om hur fotbollen som organisation ska bedrivas kan uttrycken verka motstridiga.

I Sverige finns en stark föreningstradition sprungen ur tankarna om välfärdssamhället, inom såväl idrottsrörelser som andra rörelser (Berggren 2000). Idrottens föreningstradition är unik, det är endast de skandinaviska länderna som har en organisation som kan liknas vid den svenska. Föreningstraditionen innebär att idrotten bedrivs oberoende av exempelvis skola, och som en fristående enhet är den också öppen för alla. Fundberg (2008) skriver att föreningsfostran präglas av demokrati, ett likaberättigandestänkande och respekt, medan tävlingsfostran består av selektering, rangordning och elitisering. I andra länder, exempelvis i USA, är idrotten företrädesvis knuten till av annat etablerade organisationer (Engström 1989), exempelvis universitet där tankar om allmändeltagande redan begränsats vid ett litet klientel.

Den svenska föreningstraditionen är onekligen stolt, men samtidigt håller de idrottsliga förutsättningarna på att förändras (Fundberg 2008). Marknadens inträde på fotbollsarenorna har inte endast inneburit stora sponsoravtal för allsvenska klubbar, det har också lett till att enorma mängder pengar pumpats in i föreningar med elitambitioner. För små klubbar, med knappa vinstresultat, innebär en försäljning av en ung spelare till en allsvensk klubb ofta säkrad ekonomi i många år framöver. Incitamentet att satsa på ungdomsidrott har blivit allt tydligare, och därigenom även att producera vinstgivande talanger. De svenska föreningarnas dilemma består, både socialt och ekonomiskt, av viljan att erbjuda alla en plats att delta och ha roligt, men samtidigt förutsättningar att kunna utvecklas och bli skickliga idrottsutövare. Detta idrottens dilemma präglar närapå alla föreningars barn- och ungdomsverksamhet, oberoende av nivå.

2.3.3 Organiserad idrott eller spontan lek

Ett av idrottens allra största dilemma ligger egentligen utanför idrotten själv, och handlar om rekrytering. Studier genomförda under en lång period har visat att de som är aktiva i idrottsföreningar tränar allt mer, medan de som inte är aktiva tränar allt mindre (Engström 1989). Det s.k. spontanidrottande som många med viss nostalgi drömmer sig tillbaka till från barndomen verkar i det närmaste vara utdött när föreningsverksamheten så sakteliga får monopol på idrottsutövandet. Vad detta beror på finns liten forskning som visar, men många författare antyder att initiativförmågan hos barn kan ha minskat i takt med den tekniska utvecklingens inträde i hemmet, exempelvis i form av TV och dataspel. Engström (1989) skriver att tidigare generationers barn sprang ut för att få upplevelser, medan dagens barn istället springer in.

En annan aspekt tar Gustafsson (2005) upp, när han menar att minskningen av spontanidrott beror på svenska städers förtätning, som inneburit att många lektytor har givits

⁶ Huruvida det beror på att inom skolan duktiga barn också tilltalas av idrottsföreningar, eller om föreningslivet lär barnen att prestera i enlighet med det i skolan eftersträvarsvärda är dock svårt att utröna.

upp tillförmån för husbygge osv. Som ett försök att stimulera spontanidrottandet föreslår Gustafsson en nybyggnation av spontanidrottsplatser, som till skillnad från kommunens slutna anläggningar alltid är öppna för alla. Detta har ambitionen att rekrytera barn och ungdomar som inte redan är föreningsanslutna att utöva någon typ av fysisk verksamhet, snarare än att minska rekryteringen för idrottsföreningar.

Kännetecknande för det spontana idrottandet är att det sker på barnens egna villkor; tillsammans kommer deltagarna överens om vilka regler som ska gälla och vad som sker när de inte efterföljs. Spontanidrott sker, nästan definitionsmässigt, utan vuxen inblandning. Det går därför emot strävan efter det som Ziehe (2003) kallar de vuxnas kolonisering av ungdomars liv. Det handlar om en vilja som återfinns hos många vuxna om att via organisationer överföra samhälligt accepterade värderingar, vilket inte anses vara möjligt när idrottandet sker på barnens egna villkor. Berggren (2000) skriver att de vuxnas inblandning i barn och ungdomars liv implicerar såväl makt som kontroll, samt en vilja att kultivera det naturliga. Även Engström (1989) gör ett konstaterande inte helt utan oro; "Föräldrar och andra tycks emellertid oftare vara upptagna av att organisera barnens värld än att delta i den." (107)

Att barndomen av vissa endast betraktas som den obligatoriska vägen att gå för att uppnå vuxenhet är uppenbart. Det vuxna beteendet är det eftersträvansvärda, och i fotboll blir det tydligt när övningarna syftar till att tygla barnens till synes bristande kontroll tillförmån för de vuxnas disciplin; exempelvis att markera och hålla position (Fundberg 2008).

2.3.4 Idrottens investerings- eller egenvärde

Lars-Magnus Engström (1989) stiftade i sin för ämnet banbrytande avhandling, en distinktion mellan idrottens investeringsvärde och egenvärde, som har kommit att prägla många svenska forskares sätt att närma sig ämnet. Idrottens egenvärde består av en ögonblicklig tillfredsställelse, exempelvis genom känslan av att utföra den perfekta prestationen; att lyckas med en dribbling, tackling eller ett skott i krysset. Sökandet efter det perfekta utförandet och upplevelsen av att lyckas skulle kunna liknas vid Csikszentmihalyis flow-begrepp (2006). Att känna flow handlar om att gå helt in i upplevelsen, att tappa känsla för tid och rum i ett ögonblick av fullkomlig hängivelse. Känslan av att behärska någonting kan också anses vara ett egenvärde, exempelvis ett barn som lär sig simma, cykla eller rida. Ytterligare exempel på idrottens mer "mjuka" värden är sociala; känslan av att tillhöra ett sammanhang och en grupp, samt rekreativa; känslan av tillfredsställelse efter fysisk aktivitet.

Idrottens investeringsvärde består istället av mer långsiktiga vinster, bland annat i hälsa och fysiskt välbefinnande. Att ha en vältränad kropp anses enligt Nilsson (2000) vara en statussymbol som uppmantras i det moderna samhället, och vittnar om moral och självdisciplin. Att idrotten innebär en arena för fostran och överförande av ideal och värderingar har tidigare framkommit, och även fostransaspekten betraktas vara en del av investeringen inför framtiden. Dessutom är uppnådd framgång inom en idrott förenat med status.

I en intervjustudie som Karp (2000) genomfört med idrottande barn och deras föräldrar inom idrotterna fotboll och golf, framkom att barnen i huvudsak värdesatte idrottens egenvärde, medan föräldrarna istället betonade idrottandets goda investering inför framtiden. Föräldrarna ansåg att idrotten innebar en anpassning för barnen till vuxenlivet och medföljande krav och förväntningar.

Till skillnad mot förhållandet mellan tävlings- och föreningsfostran finns det inga egentliga motsättningar mellan idrottens egenvärde och investeringsvärde; det som är bra för stunden kan också vara bra i ett längre perspektiv. Däremot erbjuder de olika typerna av fostran skilda fokuspunkter, inom tävlingsfostran är investeringsvärdet centralt, och inom

föreningsfostran egenvärdet. Därför utgör även dessa tillsynes okomplicerade aspekter tillsammans med andra ett komplext sammanhang.

2.3.5 Demokrati eller socialt arv

Idrott och demokrati är två begrepp som kan verka tätt sammanbundna. Idrottsjournalistiken består inte helt sällan av historier om hur fotbollsspelare från slummen lyckats bli proffs och superstjärnor, tillräckligt rika för att livnära en hel by. Det journalistiska favorittemat är onekligen tilltalande, för oavsett ekonomiska och sociala förutsättningar, har alla människor en möjlighet att lyckas inom idrotten. Verkligheten är inte en helt annan, men den är inte så okomplicerat uppbyggd som det kanske kan verka.

Olika idrotter har olika sociala laddningar (Engström 1989). Fysiskt krävande idrotter som inte kräver utrustning, såsom fotboll, boxning och brottning har ofta utövare som tillhör de lägre klasserna. Samtidigt har individuella idrotter som innehåller liten fysisk närkontakt, som exempelvis segling, tennis och golf, deltagare som representerar de övre samhällsskikten. Denna åtskillnad gör det alldeles uppenbart att idrotten i fråga om val av disciplin inte är särskilt demokratisk. Engström (1989 & 2005) skriver att idrottsutövande är mindre knutet till talang och fysiska förutsättningar än till olika sociala aspekter, såsom föräldraengagemang, uppväxtvillkor, ekonomi osv., vilket gör att barns förutsättningar att bli medlemmar och att förbli medlemmar i föreningar inte är jämlika.

2.3.6 Föräldrars oengagemang eller överengagemang

Föräldrar har otvivelaktigt en mycket viktig roll i sina barns idrottande, men i en tid då allt mer går mot professionalisering, verkar deras betydelse i förhållande till hur många andra professionella vuxna som deras barn träffar på i vardagen minska (Redelius 2002). Den barnomsorg som slog igenom under 1900-talets andra del hade, och har än idag, två huvudsakliga syften; ”Den ska dels möjliggöra för föräldrar att förvärvsarbeta eller studera, dels erbjuda barn en pedagogisk gruppverksamhet och bidra till goda uppväxtvillkor”. (Skolverket 2003:9). Formuleringen antyder att föräldrarna inte själva är betrodda med att erbjuda ”goda uppväxtvillkor”. Införandet av dagis och förskola innebar att barnen tidigt separerades från sina föräldrars beskydd tillförmån för en institutionaliserad uppfostran. Genom att uppfostras av människor som inte har några tydliga emotionella band till barnen, uppmuntras beteenden som kan anses vara vuxna; förmågan att kontrollera känslor, att anpassa sig och att passa tider. Redelius skriver ”En följd av detta borde vara att samtidens barndom är en tid fylld av förväntningar och prestationskrav” (2002:25). Engström (1989) menar att ungdomars uppfostran präglas av vuxna experter; i skolan och på fritiden, och att den organiserade idrottsverksamheten därför är en del av dagens uppfostranskultur. Särskilt betydelsefull anses pojkarnas fritid vara, åtminstone enligt Fundberg (2008) som menar att pojkfotbollens expansion i samhället beror på övertygelsen om att det är en bra källa till manlig gemenskap, att den erbjuder en god fostransmiljö och möjlighet till kontroll.

Mycket ansvar läggs på idrottsrörelsens preventiva karaktär. Idrotten anses förutom att förmedla ett ”sunt leverne” tjäna brottsförebyggande. Kolfjord (2008) redogör för en undersökning beträffande en studie över idrottens brottsförebyggande funktion i Malmö. Genom att erbjuda barn från olika geografiska områden i staden möjlighet att prova idrotter var förhoppningarna att stimulera viljan hos barnen och ungdomarna att ansluta sig till en förening. Kolfjord erbjuder, inte helt oväntat, egentligen inget svar på huruvida föreningsaktivitet är brottsförebyggande, men menar att idrott i sig aldrig är brottsreducerande, men däremot kan sättet idrotten bedrivs ge sådana effekter.

2.3.7 Maskulinitet eller femininet

Fundberg skriver i sin avhandling ”*Kom igen nu, gubbar*” att fotbollen är könsinpregnerad (2008). Avhandlingen består av en studie gjord på ett pojklag, där skapandet av manliga normer varit av särskilt intresse. Fundberg menar att fotbollen genom sin oerhörda utbredning skulle kunna betraktas som en passagerit för unga pojkar att bli män; en idrott skapad av män och upprätthållen av män. Tävlingsmomentet i fotboll är centralt och ett uttryck för den manliga strävan efter att mäta och jämföra. Den i grunden maskulina idrotten uppmuntrar förmågan att på samma gång underkasta sig order, som att leda och dominera (Redelius 2002).

En institutionaliserad fostran har traditionellt inneburit en feminiserad fostran och på dagis och i skolans tidigare år har de kvinnliga lärarna dominerat numerärt (Redelius 2002). Inom fotbollen dominerar däremot de manliga ledarna, även bland de yngre barnen, detta trots att uppgifterna till stor del är desamma; trösta, torka snor, uppmuntra och ha föräldrakontakt. Redelius skriver ”Den idrottsliga kontexten ger uppenbarligen dessa sysslor ett annat skimmer” (2002:84). Kvinnliga fotbollsledare möter på dubbelt motstånd, delvis för att fotbollen anses vara en manlig arena och delvis för att kvinnor inte anses borde utöva makt över män (Redelius 2002). Istället ska kvinnor ägna sig åt det man behärskar, dvs. motsatsen till det som anses vara manliga dygder. Detta synsätt ligger till grund för idrottens organisering och uppbyggnad, och befäster än idag de åtskillnader som görs könen emellan (Nilsson 2000). Den demokratiska anda som gärna upplyfts som beundransvärd inom idrott; tanken om att alla ska ha samma förutsättningar att lyckas, är uppbyggd kring pojkar och mäns behov och tradition. Kvinnor som utövar idrott utmanar därför ständigt sin kvinnlighet (Engström 1989), något som blir särskilt uppenbart i medias bevakning av idrott med kvinnliga deltagare, ofta kopplat till kvinnliga attribut; så som utseende, barnafödande och bejakandet av känslor. Samtidigt används uttryck som befäster skillnaden mellan könen i idrottssammanhang, och vad som anses vara åtråvärt med nedsättande ord såsom; ”kärring”, ”bögg” eller uppmuntrande uppmaningar om att ”visa stake” (Fundberg 2008).

Idrotten i allmänhet och fotbollen i synnerhet är implicit så fylld av det som anses vara manliga strävanden; framgång, tävlan, prestation, att det i det närmaste är omöjligt att skilja idrotten från sin genusordning. Traditionens makt är förvisso stor, men det är samtidigt de ledare som skapar organisationerna som har möjlighet att hindra det som Bourdieu menar är reproducerandet är det hierarkiska samhället⁷ (Engström 1989).

2.3.8 Kropp som instrument eller manifestation

Kroppen är central i all fysisk verksamhet, och i dagens samhälle tillmäts kroppen en oerhört stor betydelse även utanför idrottens arenor. Den kroppsmässiga fixeringen har betydelse för idrotten, som genom sin kombination av lek och disciplin betraktas vara ett instrument möjligt att uppnå en vältränad kropp genom (Fundberg 2008). Kroppen kan betraktas vara en del av det Bourdieu benämner som habitus, där de förhärskande gruppernas föreställningar om vad som är en tilltalande kropp anger förutsättningarna för vad man önskar uppnå. Detta påverkas i takt med att de samhälliga idealen förändras. Exempelvis ansågs det på 1700-1800-talet vara vackert med blekhet, i ett försök att fjärma sig från de arbetare som tvingades slita i solen på fälten. Fundberg (2008) beskriver det på följande vis ”Kroppen speglar, bokstavligt och bildligt, det samhälle den finns i” (30). Kroppen kan betraktas vara en statussymbol, och att vara vältränad som en del av ett symboliskt kapital (Nilsson 1998). Inom

⁷ Bourdieus tankar om systemet som reproducerar ett samhälle där de dominerande krafterna gynnas, handlar i huvudsak inte om könskamp utan om klasskamp. Klassaspekten till trots; Bourdieus teorier är applicerbara på olika samhälliga orättvisor som reproduceras och vidmakthåller skillnader.

konsumtionssamhället upplyfts den tränade kroppen som ett ideal, och visar på moral, målinriktning och självdisciplin (Engström 2002). Nilsson (1998) skriver ”Det finns inte längre någon skillnad mellan kropp och person” (30) i en tid då välfärdssamhällets förfall tvingar människor till att ta eget ansvar för sin kropp. Det ökade intresset för kroppen och dess uttryck kan betraktas vara en del av ett samhälle som blir allt mer individualiserat (Bergström 2000).

Trots att kroppen lämnar stort utrymme för egen påverkan, föds alla människor med olika fysiska förutsättningar. I en uppmärksam studie konstaterar bland annat Petersson (1996) att de barn som är födda tidigt på året har större möjligheter att lyckas inom fotbollen. Det fysiska försprånget som det innebär för barn födda tidigt riskerar att utkonkurrera de barn som utvecklas senare. Statistik fördd på barn som deltar på fotbollsdistriktens s.k. zonläger visar att de som går vidare i två av tre fall är födda under årets första halva⁸. Detta kan betraktas vara en kritik riktad mot det rangordningssystem som uppenbarar sig i åldrar barnen inte är i närheten av att vara färdigutvecklade i. Som Petersson konstaterar finns det inga möjligheter att i 13-årsåldern avgöra huruvida ett barn kan bli en framgångsrik fotbollsspelare eller ej (Franzén, Nilsson, Petersson et. al. 1996).

Förutom idrottens sociala ambitioner, hade idrotten i sin inledning som uppgift att förmedla tankar om fysisk hälsa och sunt leverne (Berggren 2000). Den uppgiften har inte blivit mindre viktig i takt med att samhället blivit mer tekniskt, tvärtom läggs ett stort folkhälsoansvar på föreningsidrotten när det blir allt glesare mellan skolans idrottslektioner (Engström 2002). Samtidigt skriver Ericsson (2003) att regelbunden fysisk aktivitet har många positiva aspekter i ett långt perspektiv. Bland annat leder det till motorisk träning, förbättrade skolprestationer, barn som mår bättre och mindre risk för nyttjandet av droger Dahlin (2004) menar dock att sättet idrotten är uppbyggd, med rangordning och selektering, riskerar att verka avskräckande för fortsatt fysisk aktivitet.

2.4 Tidigare studier – vem är idrottsledaren

Merparten av den pedagogiska forskning som bedrivs har sin utgångspunkt i idrott belagd på skoltid, i ämnet Idrott & Hälsa. En betydande mängd forskning går att finna beträffande idrottsämnets praktiska utformning i förhållande till läroplanen. Med tanke på fritidsidrottandets stora utbredning bland barn och ungdomar finns det överraskande få studier kring detta ämne. Redelius (2002) menar att brist på forskning kan bero på att den organiserade barn- och ungdomsidrotten är ett förhållandevis nytt fenomen. Forskningsområdet är relativt tyst, skriver Engström 1989, men det är en åsikt som genomsyrar även efterföljande forskning. Eftersom barn- och ungdomars fritid är oerhört viktig, anses detta vara ett område som kräver mer forskning, både vad det gäller idrottande och andra engagemang utanför familj och skola.

Lars-Magnus Engström gjorde en i ämnet banbrytande studie som redovisades i boken ”*Idrott i förändring*” 1989. Förutom statistik på idrottsvanor presenterade professorn i idrottspedagogik även funderingar kring idrottandets betydelse som kom att påverka en hel forskargeneration. Det finns i huvudsak två institutioner som representeras i denna uppsats och som intresserar sig för barn- och ungdomars fritidskulturer med en idrottslig utgångspunkt; Malmö Högskola och Gymnastik- och Idrottshögskolan i Stockholm. Den svenska idrottspedagogiska forskningen domineras kanske främst av Malmö Högskola, men en stor del av den teori som används i denna uppsats utgår från forskarrepresentanter knutna till både Malmö och Stockholm.

⁸ 45 % av deltagarna på zonlägret var födda det första kvartalet på året, 25% andra kvartalet och således sammanlagt 30 % i andra delen av året.

2.4.1 Vem är den ideella idrottsledaren

Det finns i huvudsak en forskare som bidragit med kunskap i närheten av det ämne denna uppsats ämnar behandla; Karin Redelius. I den studie Redelius genomförde 2002 med namnet ”Ledarna och barnidrotten: Idrottsledarnas syn på idrott, barn och fostran” beskrivs vilka som utgör den svenska idrottsrörelsens ideella ledare. Genom enkäter med ledare från de vanligaste svenska idrotterna kunde Redelius för första gången inom svensk idrottspedagogisk forskning presentera idrottsledarna. Förutom Redelius, finns det vissa forskare som även dem snuddat vid ämnet, och tillsammans ger de sin syn på vem den ideella idrottsledaren är. Noterbart är att Redelius alltså inte utgått från fotbollsledaren, utan erbjuder endast en generell utgångspunkt.

Idrottsledarna har inte endast till uppgift att förmedla rent idrottsmässiga förmågor, som passningsspel och taktik. Både medvetet och omedvetet består ledarnas uppdrag även av att lära ut normer och värderingar. Trots olika typer av styrdokument finns ingen kollektiv referensram för vad som ska läras ut. De ideella idrottsledarna har ofta liten eller ingen utbildning i idrotten när de inleder sitt uppdrag och företrädesvis är de ledare som rekryteras till fotbollen föräldrar till aktiva barn. Redelius (2002) förklarar den vanliga förekomsten av föräldrarledare med att det är ett uttryck för att man vill kvalitetssäkra det egna barnets idrottande. Studien visar också att idrottsledaren tillmäter sitt uppdrag mycket stor vikt, de ser sig ofta själva som en garant för adekvat inläring.

Idrottsledarna anger i huvudsak fyra anledningar till varför man valde att engagera sig:

- Intresse av den specifika idrotten (ofta som kompensation för det egna idrottandet)
- Möjlighet att utöva ledarskap
- Utrymme för personlig utveckling
- ”För att någon frågade...” (känslan av att känna sig behövd och viktig kan betraktas vara en del i detta)

Ungefär 18 % av alla idrottsledare är kvinnor och då är traditionellt kvinnodominerade sporter som dans, gymnastik och hästsporter inkluderade i den siffran. Ungefär lika stor andel av ledarna har annan bakgrund än svensk. Inom fotbollen är de flesta ledarna pappor från medelklassen, mellan 30-49 år gamla. 70 % av alla ledarna har varit aktiva inom idrotten själva.

2.4.2 Vad tycker idrottsledarna?

Den enkätstudie Redelius (2002) genomförde innehöll också olika värderande aspekter som idrottsledarna fick ta ställning till. Detta jämfördes med enkäter utförda på idrottslärare. Bland annat ansåg idrottsledarna att de som kritiserade barnidrotten ofta själva saknade erfarenhet av det, att det är nyttigt för barn att lära sig ta motgångar men att det samtidigt sker för mycket utslagning inom barnidrotten. Att systematisk och konsekvent instruktion är en förutsättning för riktig inläring menade idrottsledarna, motsatt till idrottslärarna. Idrottsledarna höll däremot inte med om att tävling och konkurrens är hämmande för samarbete, vilket lärarna gjorde. Redelius skriver att ”Lärarnas svar speglar därmed det faktum att det i skolans idrottsundervisning råder andra dominerande logiker än inom barnidrottsverksamheten” (2002:135ff).

2.4.3 Vad är viktigt för idrottsledarna i sitt uppdrag?

Det fanns även en rad aspekter ungdomsidrottsledarna ansåg var positiva med engagemanget:

- Barnen
- Att hålla sig ung
- Att känna uppskattning
- Intresse för idrotten
- Samarbete med föräldrar
- Möjlighet att följa barnens utveckling
- Gemenskap och tillhörighet med lag och klubb
- Möjlighet att få leda ett uppdrag

Samtidigt visade studien på aspekter som ledarna ansåg vara negativa i utövandet av uppdraget:

- Barnen, när de inte sköter sig
- Föräldrarna, när de överengagerar sig eller inte engagerar sig alls
- Ledaruppdraget, rädsla över att inte kunna hantera alla situationer

Idrottsledarna fick även möjlighet att svara på vad de ville förmedla till barnen och ungdomarna med sitt uppdrag:

- positiva egenskaper (ärliga, ansvarsfulla, kreativa, självständiga, omtänksamma, ödmjuka)
- glädje, sprida det roliga med idrott
- karaktärsdanning, social kompetens
- etik och moral
- hälsa och sund livsstil
- rekreation
- prevention (inte titta på tv osv)
- kamratskap, lagkänsla, sammanhållning

Högberg (2008) menar att det finns en väldigt liten kunskap om idrottens långsiktiga mål, om att skapa en vilja till ett liv med motion, hos idrottsledarna. Trots att de samhälliga förutsättningarna har förändrats och att mycket har utvecklats, har idrotten i pedagogiska avseenden stått still. Allt för stor vikt fästs vid idrottens fysiologi, och allt för lite vid psykologiska aspekter. Detta beror enligt Högberg på en okunskap som finns hos de ideella ledarna. I sin studie ”*Den goda barnidrotten – föräldrar om barns idrott*” menar Karp (2000) att de främsta idrottsledarna nästan uteslutande finns på högre nivåer, medan barn och ungdomar istället hänvisas till de minst utbildade. Karp anser att det borde vara tvärtom, om målsättningen är att skapa en idrottslig bredd.

I takt med att samhället har utvecklats har även kraven och förväntningarna på idrottsledaren förändrats, och dessa får en allt mer betydelsefull roll i ett samhälle av instabilitet. Med utgångspunkt i detta är det av stor vikt att närmare studera ungdomsidrottsledaren och vilket värde de tillmäter sitt uppdrag.

2.5 Frågeställningar och syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka ungdomsfotbollstränarens roll som samhällsfostrare, och hur dessa ledare upplever sina roller. Det teoretiska resonemang som utvecklats i ovanstående avsnitt utmynnar i följande frågeformuleringar:

Hur upplever ungdomsfotbollsledaren i Lund sin uppgift?

Vilken samhällig betydelse tillmäter de ungdomsfotbollsledarens uppdrag?

Vilken betydelse har idrottsledarnas uppdrag för samhället?

3. Metod

Att redogöra för vilken metod som ligger till grund för forskning är för uppsatsens läsare av stor vikt (Backman 1998). Genom en metodredogörelse finns det förutsättningar för läsaren själv att avgöra vilken kvalitet som kan tillmätas undersökningen. Samtidigt syftar det även till att erbjuda de ramar inom vilken uppsatsen skapats för att om möjligt ge utrymme för en ytterligare jämförande eller prövande studie.

Här redogörs bland annat för vilken kunskapsteoretisk syn studien har sin utgångspunkt i, val av intervjupersoner samt uppsatsens begränsningar. Efter en presentation av de metoder som används för datainsamlingen avslutas allt i en kritisk diskussion om uppsatsens metodologiska kvalitet samt en beskrivning av vilka etiska överväganden som gjorts.

3.1 Uppsatsens utgångspunkter

Induktion är metoden där empiri föregår teori (Grønmo 2006). Det innebär att utgångspunkten hämtas i observationer och erfarenheter knutna till verkligheten. Målsättningen är att resultatet av dessa erfarenheter sedermera ska resultera i en teori. Detta vetenskapliga synsätt skiljer sig från den deduktiva metoden där teorin fungerar som utgångspunkt för empirin, vilken man närmar sig genom att deducera den på förhand formulerade hypotesen. Enligt fenomenologin som presenteras närmare längre fram i metodavsnittet, riskerar hypoteser som framställts på förhand att skymma resultatet (Karlsson 1993). En forskare som har ambitionen att presentera nya men också tillförlitliga resultat måste enligt fenomenologin vara öppen inför ämnets komplexitet och ibland skiftande uttrycksformer.

Denna uppsats har en induktiv ansats och grundar sig på erfarenheten av att ungdomsledare, oavsett egentlig inriktning, har en betydande roll i det samhälle som präglas av ekonomisk nedskärning i skolan, och minskad tid med familjen. Någon vidare hypotes beträffande vilken ledarens roll är och vad den består i genomförs inte, i enlighet med fenomenologins stora förtroende för öppenhet. Målsättningen med att utföra en empirisk studie är att generera en teori beträffande relationen mellan ungdomsfotbollsledare och det samhälle de utgör en del av, med utgångspunkt i ledarens egen upplevelse. Vilket mått av generaliserbarhet denna teori erbjuder behandlas senare.

3.1.1 Kunskapsteorisk bakgrund

För att skapa en förståelse av studien för läsaren krävs att forskaren redogör för sin kunskapssyn, och därmed vad det är som ligger till grund för uppsatsens genomförande. Vad som betraktas som kunskap är beroende av vilken forskningstradition som forskaren i fråga företräder (Grønmo 2006). Inom samhällsvetenskaplig forskning betraktas kunskap som något i ständig förändring samt beroende av individer och kontext. Förståelse och tolkningar är ord som är centrala i exempelvis hermeneutiska, interaktioniska och fenomenologiska studier. Eftersom denna undersökning sker i samhällsvetenskaplig anda med kvalitativa ambitioner är dessa begrepp av särskilt intresse, där fenomenologin fungerar som utgångspunkt.

3.1.2 Kvalitativ forskningsansats

Kritik mot distinktionen kvalitativ/kvantitativ har framförts, bland annat med motiveringen att det är den data som framkommer som antingen är kvalitativ eller kvantitativ, och inte

metoden i sig (Alvesson 1999). Då uppdelningen görs i såväl Grønmo (2006) och Bryman (2002) och i brist på andra kraftfulla begrepp används i denna uppsats trots allt den vedertagna distinktionen.

Kvantitativ metod har som ambition att samla in en stor mängd jämförbar statistisk data, genom exempelvis strukturerade intervjuer eller observationer. Inom naturvetenskapen används ofta denna metod, vilken inte helt sällan grundar sig på en övertygelse om att det är möjligt att uppnå objektivitet och att denna metod erbjuder ett sätt att närma sig det.

Inom den samhällsvetenskapliga disciplinen används oftare en kvalitativ metod, där det centrala istället är människan och hennes upplevelse av verkligheten (Bryman 2002). Den kvalitativa metoden fäster stor vikt vid ord och betydelsen av dem, och således får tolkningen en framträdande roll. Den kvalitativa metoden erkänner det subjektiva, vilket ofta resulterar i ett förhållandevis litet mått av generaliserbarhet. Eftersom denna uppsats just ämnar utgå ifrån ledarna och ledarnas subjektiva upplevelse lämpar sig den kvalitativa metoden väl, då det lämnar utrymme för ledarna att själva definiera sig och sin roll i förhållande till samhället. Ambitionen är snarare att visa på en tendens i det begränsade geografiska området än att skapa en övergripande teoretisk struktur för uppdraget och dess betydelse. Det hindrar dock inte övertygelsen om att uppsatsens resultat innehåller vissa drag möjligen att generalisera.

3.1.3 Fenomenologisk forskningstradition

Den fenomenologiska kunskapsteorin har tydliga samhällsvetenskapliga tendenser och utgår från övertygelsen om tingens föränderlighet. Fenomenologin grundar sig på synen på att kunskap är organiskt och subjektivt, och sätter människan och hennes handlade i fokus (Grønmo 2006, Karlsson 1993). Centralt i den fenomenologiska forskningsansatsen är förhållandet mellan objekt och subjekt, vilka är ömsesidigt beroende av varandra. Objektet måste finnas i relation till ett subjekt för att få värde, medan subjektet beror på andra subjekt eller objekt. Fenomenologin grundar sig därför i relationen mellan människan (subjektet) och hennes omvärld (objektet), där människans upplevelse av omvärlden är utgångspunkten. Det intressanta är därför inte att studera vad det faktiskt är som utgör livsvärlden, utan hur människan uppfattar den utifrån sina egna perspektiv och erfarenheter (Bengtsson 1999). Med målsättningen att studera ett fenomen utifrån den fenomenologiska forskningsansatsen krävs det av forskaren att i görligaste mån fjärma sig från sina egna fördomar och förväntningshorisonter, då dessa riskerar att skymma studien av relationen mellan subjekt och objekt som fenomen.

Denna uppsats hämtar inspiration i den fenomenologiska forskningsansatsen då den utgör ett utmärkt instrument att betrakta de valda frågeställningarna utifrån. Med en fenomenologisk ansats kan fotboll som lagidrott betraktas vara fenomenet, ungdomarnas lärande som objektet och ledarna som subjekten, där relationen dem emellan fungerar som utgångspunkt. Bryman skriver i ett avsnitt knutet till fenomenologi att "*[...] det är samhällsforskarens uppgift att skaffa sig tillgång till människors idéer om "sunt förnuft" och på grundval av det tolka deras handlingar och sociala värld utifrån deras perspektiv.*" (2002: 27)

Det Bryman inte väljer att diskutera närmare är den potentiella skevhet som kan uppstå mellan praktik och teori; mellan det som uttalas och det som utförs. Glappet mellan subjektet och objektet, oavsett om det är medvetet eller omedvetet från den studerandes sida, riskerar att påverka undersökningens genomförande och resultat. Centralt i denna uppsats är dock ungdomsfotbollsledarnas *upplevelse* av sig själva som sociala fostrare och som överförare av värderingar och normer, inte resultatet eller effekten av desamma. Det valda perspektivet och uppsatsbegränsningen väjer därför undan en potentiell konflikt mellan det uttalade och det genomförda.

3.2 Urval och begränsningar

Forskarens resultat påverkas av vilket empiriskt och/eller teoretiskt urval som görs inför studiens genomförande. Därför är det av stor vikt att vara medveten om hur den valda urvalsprocessen kan influera arbetets resultat. Urval är ett begrepp som ofta används i samband med kvantitativ forskning, men är även viktig för en forskare med kvalitativ ansats i fråga om val av intervjupersoner, observationssituationer osv. (Bryman 2002).

Fotbollsledaren är central i uppsatsen och eftersom ambitionen är att göra en explorativ studie av fotbollsledarens upplevelse av rollen i förhållande till samhällsstrukturen, är uppsatsens val av intervjupersoner av givet intresse. För detta ändamål har inledningsvis en typ av bekvämlighetsurval (Bryman 2002) genomförs, då studien utgår från idrottsledare representerandes fotbollsklubbar inom Lunds stadsgräns som bedriver ungdomsverksamhet. Lund kan inte betraktas som en stad representativ för sin storlek, varken demografiskt eller idrottsmässigt, eftersom staden präglas av ett universitet vilket innebär förutsättningar som åtskiljer Lund från andra storleksmässigt jämbördiga platser. I steget följt av bekvämlighetsurvalet rent geografiskt, görs inget egentligt urval föreningsmässigt då ungdomsledare representerandes samtliga fotbollsklubbar inom begränsningen deltar i studien. De fem klubbar som avses är: Lunds SK, Lunds FF, Lunds BK, Lunds Bois och Linero IF.

Inom varje fotbollsförening med ungdomsverksamhet finns en ungdomsansvarig. Det är en post som besitts av en person som antingen själv är aktiv som tränare för ungdomslag, eller som tidigare varit det. Det innebär en roll präglad av ett dualistiskt perspektiv, både den egna erfarenheten av att vara ungdomstränare, och ansvaret över andra ungdomstränare. Ambitionen är att de dubbla perspektiv på valda intervjupersoner representerar, ger uppsatsen ökad tyngd.

3.2.1 Vilka är intervjupersonerna?

De ledare som är ungdomsfotbollsansvariga har ofta ett övergripande ansvar för föreningens barn- ungdomsfotboll. Ämnet utgår därför från både barn- och ungdomsfotboll, då de intervjuade ledarna representerar båda dessa grupper. Enligt Riksidrottsförbundet är åldersintervallerna för barn 6-12, och 13-19 för ungdomar. Således behandlar denna studie ledare som representerar lag inom åldern 6-19. Det görs ingen åtskillnad mellan pojk- och flickfotboll i denna uppsats, av anledningen att ledarens roll, åtminstone teoretiskt, är densamma oberoende av vilket kön som leds. Ungdomsledaransvaret i klubbar beträffande pojk- och flickfotboll är företrädesvis gemensamt i de fall som båda verksamheter bedrivs, på såväl lokal som nationell nivå.

Intervjustudien är genomförd med fem fotbollstränare representerandes de fem klubbar inom Lunds stadsgräns som bedriver barn- och ungdomsfotboll. Klubbarnas storlek och karaktär varierar, vissa har höga sportsliga ambitioner medan de andra företrädesvis bedriver barn- och ungdomsfotboll utan resultatintention. Den minsta klubben har strax över hundra medlemmar, medan den största är ett tiotal gånger större.

Idrottsledarna i denna studie är mellan knappa trettio och sextio år, och samtliga är män. Fyra av tränarna ansvarar för lag bestående av pojkar, medan en tränare har ett flicklagsansvar. Tre av ledarna har även pedagogiska civila yrken.

3.3 Datainsamling

En forskningsundersökning består ofta i en inledande överblick över det aktuella forskningsområdet, vilket föranleder och präglar val av frågeställning och syfte. Empiriskt

inriktade studier kan sedan använda detta som utgångspunkt i datainsamlingen ”på fältet”. Vilken typ av datainsamling som skett inför och under uppsatsens gång presenteras här.

3.3.1 Den kvalitativa intervjun

Denna uppsats använder sig av en kvalitativ metod (Bryman 2002). En vanlig metod med ambitionen att erhålla kvalitativ data är intervjumetoden. Intervjuer kan genomföras på olika vis; ostrukturerade bedrivs likt ett öppet samtal, semistrukturerade utgår från frågor vilka ger utrymme för stora svarsvarianter och slutligen förlitar sig strukturerade intervjuer på s.k. slutna frågor. För att samla in empirisk data till denna uppsats har intervjuer av huvudsakligen semistrukturerad karaktär genomförts med ungdomsledarna. Intervjugenomförandet har utgått från en serie öppna frågor som ungdomsledarna fått svara utifrån. Frågorna är utformade utifrån ett fenomenologiskt synsätt som företrädesvis används inom psykologin och innebär att ord i frågeställningen med explorativ tendens inte alls förekommer. Således innehåller de ställda frågorna aldrig ord som exempelvis ”varför”, men i strävan att definiera fenomenet och dess beståndsdelar används frågor om ”hur” och ”vad” (Karlsson 1993). Centralt i intervjuerna är ledarnas upplevelser och känslor.

Att använda sig av intervjuer för att samla empirisk data upplevs ibland vara relativt oproblematiskt, men även intervjumetoden är förbundet med risker forskaren måste förhålla sig till. Alvesson (2000) menar att intervjun är en social situation likt vilken som helst i det vardagliga livet, och att intervjun därför präglas av ett socialt spel mellan intervjuaren, den intervjuade och kontexten intervjun utförs i. Exempelvis kan det finnas anledning för intervjupersonen att, omedvetet eller medvetet, ge en önskad bild av sig själv, en sorts självförhärlikande vilket riskerar att ge en felaktig bild av verkligheten. En annan uppenbar risk är konflikten mellan intervjuaren och dennes uppdragsgivare, att den intervjuade exempelvis av rädsla för att bli av med sitt uppdrag inte vågar berätta den upplevda sanningen. För att i görligaste mån komma förbi detta lämnades de intervjuade ständigt möjligheten att avstå från att svara på frågor, samtidigt som de lovades anonymitet. Med ambitionen att de intervjuade skulle känna sig bekväma fick dessa välja plats till intervjutillfället, och i huvudsak stod träningsanläggning och klubbhus som förstaval.

Målsättningen med intervjuerna som genomförts till denna uppsats är, som beskrivits tidigare, att få en uppfattning om ledarnas upplevelser av sig själva som ledare och förmedlare av värderingar, normer och beteende. Det finns alltså en uppenbar subjektivitet i detta, och övertygelsen är att det inte är möjligt att uppnå objektivitet i dessa frågor. En semistrukturerad intervju med den subjektivitet Alvesson (2000) beskriver, lämpar sig därför väl för att undersöka en subjektiv upplevelse, även om forskaren måste medvetandegöra sig om subjektivitetens såväl omfattning som påverkan för att inte riskera att bli vilseledd.

3.3.2 Empiriinsamling

Efter att ha kartlagt vilka föreningar som ingick i uppsatsens begränsning; fotbollsklubbar inom Lunds stadsgräns som bedriver barn- och ungdomsverksamhet, initierades kontakt med de ledare som påstods ha ett ungdomsansvar i klubben. Efter att telefonledes ha berättat kortfattat om studiens syfte och innehåll valde samtliga tillfrågade att ställa upp på intervju. Det förekom således inget bortfall. Under två veckor genomfördes fem intervjuer på olika geografiska platser i Lund, huvudsakligen på ledarnas träningsarenor. Intervjuerna som tog allt ifrån tre kvart till två timmar bandinspelades inte, som bland annat Bryman (2002) och Grønmo (2006) förespråkar. Att bandledes spela in intervjun och därefter genomföra en transkribering framhålls som det främsta alternativet i intervjusammanhang eftersom det

möjliggör för intervjuaren och den intervjuade att skapa en mer samtalslik situation. Då riskerar inte den som intervjuar att gå miste om eventuella uppslag som kan vara relevanta för uppsatsen under ett frenetiskt antecknande. Nackdelen med bandinspelning är förutom att tekniken ibland sviker, att de intervjuade kan känna sig obekväma i vetskapen om att de spelas in.

Dessa aspekter väger givetvis in, men det som var avgörande i detta val var dels den intervjuandes vana att anteckna under intervjuer och dels övertygelsen om att människor tenderar att uttrycka sig på ett sätt som inte gör sig rättvisa tolkat och redovisat ordagrant. Den valda intervjuaförevigande-metoden skulle därför kunna benämnas som en situationsaktiv diskursanalys, där den intervjuande får ett vidare tolkningsuppdrag än vad som annars är brukligt, dock ständigt i enlighet med den intervjuade. Metoden gör det möjligt att tolka det som sägs ”mellan raderna”, men förutsätter en stor ämnesmässig kunskap hos den som intervjuar då okända begrepp och definitioner kan förvirra och därmed skymma budskapet. Genom att under intervjun anteckna stödord och särskilt välformulerade meningar är det möjligt att direkt efter intervjutillfället återskapa intervjun med hjälp av stödorden, på ett sätt som fångar essensen i förhållande till ämnet. För att undvika missförstånd och feltolkningar, och för att intervjuerna ska anses vara tillförlitliga har samtliga intervjuade fått läsa igenom och i efterhand lägga till utvecklande eller förtydligande kommentarer i intervjuframställningen.

Kommentarerna och tilläggen de intervjuade gjorde i förhållande till intervju-sammanställningen bestod företrädesvis av rena faktamässiga förtydligande, men i enstaka fall användes tillfället också till att klargöra missförstånd och utveckla resonemang vidare. Detta bevisar att återkopplingen i den situationsaktiva diskursanalysen är vital för metodens och därmed forskningens tillförlitlighet.

Nästan samtliga ledare som deltog i intervjustudien uttryckte efter intervjutillfället en uppskattning beträffande de formulerade frågornas sätt att belysa det egna uppdraget ur ett ovant men nyttigt perspektiv. Flera ledare berättade att man ibland behöver stanna upp i sitt uppdrag för att reflektera över sin funktion och betydelse, och att intervjutillfället erbjöd en uppskattad möjlighet att göra just det

3.3.3 Materialbearbetning

När datainsamlingen genomförts sker brukligt en bearbetning av det inkomna resultatet. I kvalitativa studier där materialet kan bestå i exempelvis intervjuanteckningar/transkriberingar eller textmaterial från dagböcker, innehåller det kvalitativa bearbetningsarbetet alltid ett visst mått av tolkning (Grønmo 2006). Patel & Davidson (2003) beskriver, i förhållande till intervjubearbetning, den fenomenologiska analysmodellen som består av fyra steg och grundar sig i en strävan efter att tematisera underlaget. Det första stegets ambition är att skaffa överblick över materialet medan det efterföljande steget istället går ut på att identifiera eventuella skillnader och likheter i intervjumaterialet. I steg tre kategoriseras resultaten i ett av forskaren egenvalt system medan det slutliga steget har som målsättning att studera den struktur som ligger till grund för systematiseringen.

Karlsson beskriver samtidigt att fenomenologiska bearbetningsmetoder måste bero på ämnet i fråga, och att kunskapsteorin således inte företräder någon särskild bearbetningsmetod (Karlsson 1993). Metoden för bearbetning som Patel & Davidson (2003) presenterar kan anses ligga till grund för hur detta uppsatsmaterial kommit att användas, dock utan att processen följts fullständigt. Inledningsvis lästes intervjumaterialet hastigt igenom med ambitionen att få översikt på svaren, och därefter genomlästes materialet mer ingående för att identifiera det mest centrala i respektive intervjus svar. Det Patel & Davidson (2003) anger som steg två, blir således steg tre i denna uppsats materialbearbetning när skillnader och

likheter mellan intervjuerna identifieras. Därefter kategoriseras materialet i olika återkommande teman i förhållande till de valda frågeställningarna ("Ledarnas förutsättningar", "Upplevelsen av uppdraget" och "Uppdragets betydelse") för att slutligen bilda en sammanfattande struktur möjlig att analysera med ambitionen att söka svar på forskningsfrågorna.

Analysgenomförandet har haft sin utgångspunkt i intervjuresultaten, där ambitionen delvis har varit att jämföra de teorier som framkom i tidigare avsnitt. Genom att definiera vissa återkommande teman, men även teman som på något sätt befäster eller ifrågasätter den befintliga forskningen har den analytiska grunden skapats. Två centrala teman som intervjuresultaten bidragit med har också tydliga kopplingar med tidigare forskning, samtidigt som analysen har som ambition att såväl erbjuda möjliga förklaringar på det fenomen som beskrivs, som förslag på vidare forskning.

3.4 Metoddiskussion

Metod ska, och kan, inte betraktas som något oproblematiskt och givet. Val av metod är tvärtom ett komplext arbete som kräver största noggrannhet, eftersom metoden är avgörande för vilket resultat som framkommer (Grønmo 2006). Metoden ska alltid väljas i förhållande till den frågeställning som uppsatsen har sin utgångspunkt i, och det är av stor vikt att metoden har omfång nog att ringa in ämnesområdet på ett tillfredsställande sätt och att den erbjuder utrymme att faktiskt söka svar på frågeställningarna. I den löpande texten har det kontinuerligt förts en diskussion om metodernas fördelar och risker, och därför inriktar sig denna del främst på att diskutera uppsatsens kvalitet och etik.

3.4.1 Uppsatskvalitet

Validitet och reliabilitet är två vanligt förekommande begrepp i förhållande till bedömningen av undersökningskvaliteter. Bryman (2002) menar att begreppet validitet nästan definitionsmässigt verkar röra det mätbara, och att det därför endast är applicerbart på kvantitativt och inte kvalitativt inriktad forskning. Genom att istället använda definitioner som intern och extern validitet görs dock begreppet om för att även kunna tillämpas på kvalitativt inriktad forskning. Intern validitet sätter krav på att forskarens observationer och teoretiska idéer som utvecklas ska med varandra överensstämma. Den externa motsvarigheten är istället ett mått på generaliserbarhet. Kvalitativa studier kan uppnå intern validitet, men den externa validiteten är mer svåråtkomlig. Vad beträffar denna uppsats uppfylls en intern validitet, medan det finns brister i den externa validiteten, även om det finns vissa möjliga mått generaliserbarhet i form av potentiella tendenser som kan appliceras i andra sammanhang. Detta behöver inte, enligt Brymans (2002) synsätt, innebära en konflikt i uppsatsens trovärdighet.

Även reliabilitet kan delas upp i externa och interna fack, där den externa reliabiliteten grundas i huruvida undersökningen är möjlig att upprepa med ambitionen att få överensstämmande resultat (Bryman 2002). Den interna reliabiliteten beror istället på huruvida det i studien valts ett i förhållande till forskningsfrågorna tillförlitligt mätinstrument. Precis som var fallet med validiteten, uppfyller uppsatsen den interna reliabiliteten medan det brister något i den externa. Visst finns det möjlighet att få samma resultat efter intervjuer med människor på samma positioner i samma föreningar, men eftersom världen är i ständig förändring förändras även de personer vars perspektiv och upplevelser studien utgår från.

3.4.2 Etiska överväganden

Det finns ett antal etiska överväganden en forskare måste göra i samband med genomförandet av en studie, och särskilt viktigt är detta i samhällsvetenskaplig forskning där människan i regel står i fokus (Bryman 2002). Det som varit av stor betydelse i den etiska aspekten i förhållande till denna studie är främst att för intervjupersonerna tydliggöra det syfte och frågeställningar uppsatsen utgått från. Dock används uppenbart mycket värdeladdade ord som "social fostrare" med stor försiktighet i intervjusituationerna, eftersom övertygelsen är att den typen av ordval riskerar att styra de intervjuades svar och funderingar.

Eftersom intervjuerna genomförs i ett förhållandevis snävt geografiskt område och med ledare representerandes klubbar med olika förutsättningar är det möjligt att spåra uttalanden till specifika klubbar. För att skydda de intervjuade och för att uppmuntra så sanningsenliga svar som möjligt röjs inte ungdomsledarnas namn eller klubbtilhörighet i uppsatsframställningen.

4. Resultat – Lunds fotbollsungdomstränares upplevelse av uppdraget

Vem som egentligen utgör fotbollsvärldens ideella ledare finns liten forskning som visar. Med ambitionen att ge en röst till den grupp som enligt teorierna representerar de för samhället så viktiga ungdomsorganisationerna, redovisas i följande avsnitt resultaten från intervjuerna med fotbollsungdomstränarna i Lund. Centralt är hur ungdomsledarna dels uppfattar sitt eget uppdrag och dels upplevelsen av uppdragets mer allmänna sociala betydelse i förhållande till samhället och samhällsutvecklingen. Utgångspunkt finns i två av de tre forskningsfrågor som beskrevs i uppsatsens teoridel. Den tredje frågan behandlas i efterföljande kapitel, medan intervjuerna har målsättningen att ge svar på följande frågor:

Hur upplever ungdomsfotbollsledaren i Lund sin uppgift?

Vilken samhällig betydelse tillmäter de ungdomsfotbollsledarens uppdrag?

4.1 Tränarnas förutsättningar

I avsnittet som följer redovisas ledarnas uppfattning om det som utgör förutsättningarna för uppdraget, hur de påverkas och varifrån de hämtar sin inspiration samt deras åsikter beträffande betydelsen av att tillhöra en förening.

4.1.1 Klubbarnas uppdrag och värdedokument

Fotbollsledarna representerar klubbar som bär på olika sorters historia. Den äldsta klubben firade i år sin nittioårsdag medan den yngsta inte ens är femton år gammal. Tre av klubbarna är uttalat stadsdelsklubbar, vilket innebär att de har ett huvudsakligt upptagningsområde begränsat till stadsdelen i vilken tävling och träning sker. Den klubb som lockar till sig barn och ungdomar från hela staden är också den som har representationslag högst upp i seriesystemet, på herr- och damsidan. Fyra ledare menar att det finns en hos klubben uttalad vilja att erbjuda en meningsfull sysselsättning för barnen och ungdomarna i närområdet. En tränare berättar stolt att stadsdelen upplevs som betydligt lugnare efter det att klubben påbörjat sin barn- och ungdomsverksamhet, vilket ger uttryck för den tilltro som finns till organiserad idrott. En annan tränare är inne på samma spår:

Det är bra att ungdomarna från det här området sysselsätter sig med något, det behöver inte just vara fotboll, men åtminstone något. (Tränare 1)

Uttalandet är signifikativt för ungdomsledarna som förutom detta gärna fokuserar på respektive klubbs vilja att satsa på breddidrott och att erbjuda en möjlighet till meningsfull fritid. Ordet sysselsättning återkommer ofta i tränarnas beskrivning av sitt uppdrag, och primärt verkar det just vara detta som upplevs vara viktigt att bidra med som förening. En tränare tar med utgångspunkt i detta, tydligt avstånd från den elitsatsning som sker tidigt bland ungdomar i vissa klubbar, och hänvisar till att storspelare som Henrik ”Henke” Larsson och Zlatan Ibrahimovic som aldrig deltog i några ungdomslandslag, ändå lyckats. Att det är omöjligt att avgöra huruvida en trettonåring kan bli en framgångsrik fotbollsspelare som senior menar tränaren är uppenbart, och påtalar att klubben han representerar genom sin

breddsatsning långsiktigt faktiskt gör en typ av elitsatsning, även om det inte är i den traditionella bemärkelsen.

Samtliga klubbar har policy- eller värdedokument, som beskriver hur verksamheten ska bedrivas på barn- och ungdomssidan. Att den här typen av dokument är betydelsefulla är samtliga tränare övertygade om, även om en uttrycker tvivelaktigheter om den egna klubbens styrdokument som anses vara luddigt formulerad och möjlig för subjektiva tolkningar. I den berörda klubben står dock detta dokument inför en förbättring, vilket välkomnas av tränaren som efterfrågar riktlinjer för laguttagningar, nivåanpassning osv. Just laguttagning bland de yngre åldrarna verkar ha en central position i dessa dokument, men även hur man som spelare och tränare ska bete sig mot varandra, motståndarlag och domare. Två av tränarna förhåller sig till dokumenten på ett liknande sätt:

Men det kan egentligen stå hur fina ord som helst, i slutändan är det ledarna som står för upprätthållandet. (Tränare 2)

Värdet i ett sådant dokument tycker jag ligger i när det skapas, det är då man diskuterar och framför åsikter. Efteråt är det bara ett papper, som förvisso är bra att återkomma till för att skapa ytterligare diskussion. (Tränare 3)

En tränare förklarar att klubbens värdedokument förvisso innehåller mycket som kan anses vara sunt förnuft, men eftersom många ledare rekryteras bland barnens föräldrar vilka saknar fotbollsutbildning har dokumenten en viktig funktion. Även om det finns styrdokument som syftar till att skapa en gemensam utbildning för barnen och ungdomarna uttrycker ledarna en känsla av att mycket är upp till tränarna själva, vilket upplevs både vara en styrka och en svaghet.

Samtliga tränare förmedlar en bild av respektive klubbars vilja att utbilda aktiva ledare. Fyra av intervjudeltagarna har någon typ av tränarutbildning, men uttrycker samtidigt en önskan om vidare utbildning. I vägen för vidareutbildning står dock varken förbund eller klubb, utan brist på tid. En tränare saknar utbildning från något av Svenska Fotbollsförbundets utbildningssteg, men denne tränare betonar samtidigt att han tar del av böcker och andra tränare som inspiration. De fyra ledare som tidigare har genomgått steg i förbundets utbildning verkar hysa stor tilltro till dess innehåll och möjlighet till vidare inläring. En tränare berättar att utbildningen de senaste åren genomgått en förändring, och att man numera bättre utgår ifrån barns olika inlärningsvariationer.

4.1.2 Den egna fotbollsbakgrunden

Samtliga tränare uppger att de själva varit aktiva som fotbollsspelare på någon nivå. Två av tränarna, med bakgrund i Lund, nämner att de dessutom spelat handboll under uppväxten. En spelar fotboll vid sidan om sina ledaruppdrag. Tre av ledarna uppger att de blev tränare då deras söner valde att börja spela fotboll, och att de när dessa sedan slutade blev kvar i föreningen. Enligt tränarna är den typen av rekrytering vanlig. Totalt har de fem ledarna 45 års erfarenhet av att vara fotbollstränare, och de har varit aktiva som tränare alltifrån fem till sjutton år.

Alla ledare utom en är tränare för pojklag. Den ledare som för nuvarande tränar flickor har erfarenhet av pojkfotboll, både som spelare och som tränare och gör följande jämförelse:

Det var en intressant utmaning när jag insåg att man inte kan förklara riktigt likadant för flickor som pojkar, och det gjorde att jag fortsatte och att jag fortfarande är tränare för tjejlag. Killarna gör vad de blir tillsagda, frågar inte så mycket om varför. Tjejerna frågar mer i detalj om varför

de ska göra på det sättet osv. Jag vet inte om det beror på att killarna kanske har börjat spela tidigare och därför har lättare att acceptera. (Tränare 1)

4.1.3 Skillnaden mellan då och idag

Samtliga ledare menar att det finns skillnader mellan ledaruppdraget idag jämfört med ledaruppdraget när de själva var aktiva. Vad dessa skillnader består av och hur de ger sig uttryck finns dock ingen enighet i. En tränare menar att ledarens pedagogiska roll blivit viktigare och tydligare, en annan att träningsupplägget är annorlunda idag medan en tredje att den idrottsliga miljön är tuffare. Även tonen mot ledarna anses av ha förändrats, så här säger en tränare som är lärare till yrket:

Innan var den vuxne en naturlig auktoritet, som man inte sa emot, men det är annorlunda idag. Numera finns mer dialog och ifrågasättande, och det är bra. (Tränare 2)

Förutom att mer fotbollstekniska aspekter nämns, fokuserar ledarna gärna på ledarrollens ändrade betydelse socialt och förebildsmässigt. Vissa tränare uttrycker med stor glädje att ledarna i dagens fotboll har större kunskap och medvetenhet om idrottandets sociala aspekter. En tränare menar att man idag har mer förståelse för att vissa barn far illa i samhället, men funderar samtidigt på om det inte också är fler barn i dagens samhälle som faktiskt mår dåligt.

Då var det bara fotboll, det handlade aldrig om hur man kände eller mådde. Nu tittar man mer på hela personen. (Tränare 3)

Då var tränarna dessutom tränare, men inte så mycket mer. Som ungdomsledare idag har man många roller; man är ledare, tränare, plastförälder, psykolog, sjuksköterska. Man måste liksom kunna lite om allt, och man har större socialt ansvar idag. (Tränare 5)

En annan tränare berättar om den ökade press barnen utsätts för i sitt idrottande idag, vilket han också anser påverkar det egna arbetet:

Vissa föräldrar har väldigt höga krav på sina barn, de ser att det är ett yrke att vara fotbollsspelare. Deras krav på både barnen och ledarna, driver verksamheten i en riktning som inte alltid är så bra. (Tränare 4)

En sak som dock inte anses ha förändrats i dagens föreningsfotboll är svårigheten att hitta ledare som är villiga att ställa upp för sina barn. Detta är också något som skapar en känsla av maktlöshet hos många av ungdomsledarna som ständigt återkommer till ämnet vilket behandlas senare i resultatdelen.

Det är uppenbart att ledarna anser att den sociala rollen fått en allt mer central betydelse i en idrottsledares uppdrag, men när ledarna begränsas i sitt arbete, av föräldrar som ställer krav eller på grund av ledarbrist, är det den sociala uppgiften som får lida framför den rent fotbollsmässiga.

4.1.4 Tränarinspiration och förebilder

Nästan varje fotbollsspelare har en fotbollsmässig förebild eller idol i den egna positionen, vars spel inspirerar. Precis som för de aktiva spelarna, har ibland även tränare förebilder. Två av studiens ledare menar dock att de saknar tränarförebilder. Däremot säger de sig hämta inspiration från andra sporter och utanför idrottens värld i sitt ledarskap. Ytterligare två ledare

menar att de har blivit inspirerade av tränare de själva haft under sin aktiva idrottskarriär, eller i inledningen av den egna tränaruppdraget.

En stor förebild som jag hämtar min ledarinspiration från är den handbollstränare jag hade när jag var ungdom. Han fick mig och hela mitt lag att ha roligt samtidigt som vi arbetade hårt för våra mål, och då krävs det att man hittar rätt ingredienser, disciplin men det ska ändå vara jättekul. Det en svår formel att lyckas med. (Tränare 1)

Två av ledarna nämner Bengt ”Bengan” Johansson, handbollens tidigare förbundskapten, som en viktig källa för inspiration. Det som verkar fascinera är hans demokratiska ledarstil, hans strävan efter att alltid sätta gruppen främst och att han för en dialog med sina spelare. En ledare förklarar det på följande vis:

Dessutom gillar jag Bengan Johansson och hans sätt att diskutera med sina spelare, det här med att ställa frågor som spelarna får svara på. Det sättet försöker jag också anamma, att få barnen att tänka själva genom att ställa frågor. Det är väldigt roligt också, kul att se hur de resonerar och tänker. Ibland tar det lite omvägar, men ofta kommer man fram till rätt mål ändå. (Tränare 4)

Samma ledare berättar att han även tilltalas av den svenska förbundskaptenen i fotboll; Lars Lagerbäck, och menar att han själv gärna representerar den lugna och analytiska tränarstilen. Förutom jämförelsen med Lars Lagerbäck görs inga vidare kopplingar till fotbollstränaryrket bland studiens ledare. Förutom yrkesmän inom andra idrotter, hämtas inspiration företrädesvis på den egna nivån av andra tränare med mer liknande förutsättningar. Att inspiration inhämtas från andra idrotter, kan bero på att samtliga ledare i studien huvudsakligen ger uttryck för att ha inspirerats i den sociala eller pedagogiska rollen, snarare än i den rent idrottsmässiga, i form av val av övningar, träningsupplägg osv. Det pedagogiska tillvägagångssättet är inte idrottsspecifikt på samma vis som en konkret övning, vilket möjliggör att inspiration erhålls även från andra idrottsliga discipliner i det avseendet.

4.1.5 Barnen och ungdomarnas ledaruppfattning

Det tar emot för ledarna att besvara frågan om hur barnen och ungdomarna uppfattar dem själva som ledare, och att försöka se sig utifrån verkar onekligen vålla problem. Reflektionen över den egna rollen är i det avseendet uppenbart sällsynt bland ledarna.

De flesta ser träningsdeltagandet som ett kvitto på att ledarskapet är framgångsrikt. En tränare menar att det är viktigt att vara rak, tydlig och ärlig, och ser det som grunden i ett lyckat fotbollsledarskap. Två ledare använder ordet ”sträng” och menar att det är viktigt för att upprätthålla en disciplin. En annan medger att han kanske uppfattas som ”mesig” men han säger sig hellre betona lekmomentet i träningen än disciplinen. Ledarna skiljer gärna på sin mer tränarmässiga framtoning och sin sociala; på planen är disciplinen viktig och att barnen lyder tränarens instruktioner, samtidigt som det utanför snarare handlar om att vara en ”kompis” där egenskaper som ”trevlig” och ”glad” beskrivs som viktiga.

4.1.6 Deltagandet i en förening

Samtliga ledare menar att det i dagens samhälle är viktigt att som barn och ungdom delta i en förening. En av tränarna menar att föreningarna inte hade samma betydelsefulla roll när föräldrarna hade mer tid till sina barn, men att organisationer idag oavsett inriktning är viktiga i många barn och ungdomars liv. Framförallt är de det sociala sammanhanget som upplyfts som viktigt, och betydelsen av att tillhöra och fungera i en grupp. En tränare påpekar särskilt

vikten av att tillhöra en heterogen grupp, där normer och värderingar inte är givna. Att samarbeta med människor från olika kulturella bakgrunder leder till en ökad förståelse, inte bara på fotbollsplanen utan även exempelvis i det framtida arbetslivet.

Några av ledarna ger uttryck för hur idrottandet i en organisation är preventivt, och verkar hindrande i fråga om destruktivt beteende. Prevention och organiserad sysselsättning, som behandlades under tidigare rubrik, är något som ledarna verkar mena är tätt sammanbundet. Just idrotten upplevs av samtliga ledare ha en betydelsefull roll i att förhindra stillasittande, vilket anses vara vanligt i många barns vardag. Två tränare sammanfattar på följande vis:

Nu har föräldrarna inte tid, och skolan inte något ansvar, och därför är föreningarna viktiga. Det handlar om att känna av kamratanda, få känna sig hörd och sedd. (Tränare 5)

Fotbollen är ju lite som lumpen, man får möjlighet att träffa människor man normalt inte träffar, från olika sociala bakgrunder och sådant. Det gör att man får se andra delar av samhället, och man träffar människor med andra problem än vad man själv har. Det gör att man kommer närmare verkligheten och livet. (Tränare 4)

4.2 Upplevelsen av uppgiften

I detta avsnitt redovisas de intervjuades upplevelse av sitt uppdrag i förhållande till samhället och idrotten. Här står ledarens pedagogiska och sociala roll i fokus, när bland annat åsikter och erfarenheter från mötet med andra tränarstilar diskuteras och värderas.

4.2.1 Fotbollstränarens främsta uppgift

Två av intervjuernas ledare menar att fotbollstränarens viktigaste uppgift är fotbollsmässig, att det handlar om att skapa ett intresse för idrotten och en vilja att komma till träningarna. Detta är en tanke som återkommer både i Riksidrottsförbundets och i klubbarnas egna styrdokument. Även om det i huvudsak är två tränare som betonar denna aspekt, är givetvis det rent fotbollsmässiga av stor betydelse också för övriga tränare som samtidigt ger uttryck för uppdragets mer sociala innehåll. Några menar att man som ungdomsledare blir lite av en extraförälder och en viktig förebild. En ledare uttrycker det såhär:

Den främsta uppgiften är att alltid vara där, och att stå för kontinuitet. Många barn blir idag lovade mycket, men det är många som sviker dem; föräldrar som skiljs osv. Jag vill alltid vara där för barnen, ha en lyssnande attityd och visa att jag alltid ser alla. (Tränare 3)

Ungdomstränarna menar överlag att det finns stora skillnader i deras uppdrag i jämförelse med seniortränare. Det tydligaste är att barn- och ungdomsidrotten inte är resultatnriktade, utan syftar istället till att utveckla spelarna såväl på fotbollsplanen som socialt. Seniorer ska utvecklas som en lagenhet, medan barn- och juniorspelare främst ska få möjlighet att utveckla sina individuella talanger för att därefter bilda ett lag rent fotbollsmässigt. Trots den individuella strävan i träningen för unga spelare, har "lagtänket" socialt en mycket central roll, där det handlar om att lära sig att underordna sig, ta ansvar och att samarbeta. En tränare menar att det ambitionsmässigt finns stora skillnader mellan barn- och ungdomars samt vuxnas fotbollsspelande. Vuxna fotbollsspelare tränar av egen övertygelse menar tränaren som jämför med barnens ambitioner:

Vissa barn är ju här för att det är roligt, för att deras kompisar också spelar, för att de tycker om att ha något att göra eller för att föräldrarna vill. Då blir det klart annorlunda, det blir lite mer psykologiskt för mig som ledare då. (Tränare 5)

Ledarna uttrycker att det ändå finns vissa fundamentala likheter på junior- och seniornivå i sökandet efter gemenskap och tillhörighet, men även efter att sysselsätta sig med något som bringar glädje. Glädje upplevs vara en förutsättning för allt fotbollsspelande, oavsett nivå och ambition. Således är skapandet av glädje en central uppgift för ledarna

4.2.2 Tränaruppdragets för- och nackdelar

Att ledarskapet har både för- och nackdelar är samtliga tränare överens om. Endast en tränare avviker när han menar att uppdraget helt saknar nackdelar. Fördelarna överväger dock nackdelarna enligt samtliga ledare. En tränare menar att det mest positiva med uppdraget är att få möjlighet att umgås med den fotbollsspelande sonen och hans lagkamrater. Han ger uttryck för att tränarrollen påverkar relationen med sonen oerhört positivt. Samma tränare uttrycker också ett visst oförstånd beträffande att så få föräldrar tar tillvara på den möjligheten. Två av ledarna betonar glädjen, en att det fotbollsmässiga umgänget är trevligt och en annan tränare beskriver följande:

Det är väldigt roligt, och man får mycket positiv feedback tillbaka. Det är alltid roligt att se när människor har roligt och är glada, och med barn blir reaktionen så direkt. (Tränare 4)

Ytterligare en tränare menar att det är givande att få möjlighet att påverka barnen och ungdomarna, att genom dialog och umgänge utveckla individerna både socialt och fotbollsmässigt. Samma tränare berättar om den positiva respons han mottagit av föräldrar och skolpersonal, som tydligt märkt förbättringar i exempelvis språkbruk efter att man som klubb uttalat verkat mot negativt språkbruk. Känslan av att göra skillnad upplevs som positivt. En ledare berättar följande efter att ha funderat lite:

Tänker man på vad man egentligen håller på med inser jag att det här kanske är det viktigaste jag håller på med. (Tränare 3)

Det finns alltså fördelar med ledarskapet i två avseenden; dels känslan av att vara den som skapar glädje hos andra människor, och dels känslan av att själv syssla med någonting meningsfullt och glädjerikt.

Samtidigt finns det tydliga negativa aspekter med tränaruppdraget, och förutom att nästan samtliga menar att engagemanget är oerhört tidskrävande fokuserar tränarna i huvudsak på bristen på ledare. Att så få vuxna är villiga att ställa upp innebär ett onödigt tungt ansvar; hade det delats upp hade bördan varit mindre och glädjen större. Några av ledarna ger uttryck för en känsla av maktlöshet; även om de själva har höga ambitioner med sitt tränaruppdrag begränsas möjligheten att ge utlopp för den ambitionen i brist på ledare. Exempelvis berättar en tränare att han gärna hade velat ha individuella samtal med barnen för att utveckla dem såväl socialt som fotbollsmässigt. Flera av tränarna anger att de aktivt verkar för att rekrytera nya ledare till klubben, i rädsla över att behöva lägga ner barn- eller ungdomslag. En tränare kommenterar bristen på ledare på följande vis:

Numera känns det som att man gärna betalar andra för att slippa själv, och vissa föräldrar kommer ibland och bara dumpar sina barn på träningen, och kommer tillbaka 1,5 timme senare. Det blir lite som dagis. För 15 år sedan tror jag det var annorlunda, föräldrarna hade mer tid till sina barn men kanske bara en inkomst. Nuförtiden är det bättre ekonomiskt, men föräldrarna har samtidigt mindre tid. (Tränare 5)

Föräldrarnas brist på engagemang väcker känslor, men det gör även deras överengagemang. Två ledare menar att föräldrarna ibland vållar problem när de lägger sig i verksamheten, vilket upplevs som särskilt otacksamt då de själva inte hjälper till. Att vara ledare innebär också att man måste våga ta ställning enligt en tränare, vilket ibland kan bli lite obekvämt.

4.2.3 Den ideale och avskräckande ledaren

Samtliga ledare anger att de träffat exempel på dåliga tränare, både under sin aktiva karriär och som ledare, i såväl den egna klubben som i motståndarlag. Det är framförallt det beteende som märks under matcher som avskräcker de berörda ledarna; tränare som skäller och skriker på sina spelare. Nästan samtliga tränare har en historia att berätta i anknytning till detta, då de kommit i kontakt med en ledare som med sin stil avskräckt. Mötet med den typen av ledare menar någon tränare är nyttigt, eftersom det skapar en medvetenhet om vad man själv som ledare vill undvika. Att vara resultatintriktad utmärker även en dålig ledarstil, men samtidigt menar en tränare att resultat inte alls är oviktiga; strävan efter att vinna är grunden i allt idrottande.

På frågan om vad som utmärker den ideale ledarens sätt att arbeta, ger samtliga ledare ett svar som inte berör idrottens rent tekniska aspekter, istället fokuseras det kring ledarens sociala roll. Man påtalar vikten av beröm, och att alla barn ska bli sedda och tilltalade under träningen. En ledare förklarar:

En ungdomsledare ska helt enkelt kunna förstå sig på barnen och ungdomarna; förstå att barn tänker, förstår och agerar på olika sätt. Man ska försöka lära sig så mycket som möjligt om hur de agerar som personer, för att kunna nå ut till dem. Utifrån den bilden får man ju formera sina ord på ett sätt som varje individ och även hela laget förstår vad man pratar om, oavsett vad man pratar om. (Tränare 1)

Att vara lyhörd, flexibel och en glädjespridare är egenskaper som upplyfts som eftersträvansvärda hos en god barn- och ungdomsledare. Noterbart är att detta är egenskaper som tränarna huvudsakligen inte tar upp på frågan om hur barnen uppfattar dem själva som ledare. Det visar tecken på att tränarna inte själva upplever sig vara en ett tränarideal, men att deras medvetenhet om positivt och negativt ledarskap ger dem ledtrådar för hur de ska utveckla sig i sin roll. Svaren kan också betraktas ge uttryck för en viss ödmjukhet hos ledarna i förhållande till roll och uppdrag. Endast en tränare väljer att fokusera på fotbollens utförande, hur fotbollen bör bedrivas för barn och hur träningar och instruktioner bör planeras och genomföras.

4.2.4 Likheter och skillnader med lärarens uppdrag

Samtliga ledare menar att det finns väsentliga likheter mellan en tränare och en lärarens roll; uppgiften är att överföra kunskap från en vuxen till en samling barn eller ungdomar. Det faktum att fotbollen är frivillig påverkar dock ledaruppdraget, men hur påverkan ger sig uttryck är ledarna inte överens om. En ledare menar att sanktionmöjligheterna när de uppställda reglerna inte följs, blir större vid en frivillig aktivitet än i skolan, medan en annan ledare hävdar det motsatta. En lärare måste undervisa elever utan ett ämnesmässigt intresse, medan en fotbollstränare i regel har motiverade spelare. I det avseendet anses ungdomsledaren av de flesta intervjuade tränarna ha en betydligt friare roll än en lärare. En annan likhet menar en ledare är att idrottsledare såväl som lärare kan fungera som förebilder

för barnen och ungdomarna. En tränare funderar dock på om huruvida en ungdomsledare kanske har större förutsättningar att bli en förebild.

Fler lärare i skolorna borde vara ungdomsledare och fler ungdomsledare borde vara pedagoger, menar en tränare som dessutom uttrycker stor besvikelse över lärarnas ibland bristande sociala engagemang:

Generellt tror jag att det finns allt för få ungdomsledare i lärarkåren, lärare nuförtiden är så ämnesbundna; de har barnen mellan 9.40-10.20, då ska det minsann vara ordning, men vad som händer på rasten eller utanför skolan skiter de i. De tar liksom inget ansvar förutom att lära ut i ämnet, det skiljer ju en lärare från en ungdomsledare som känner av det sociala ansvaret.
(Tränare 5)

En annan viktig aspekt som skiljer en tränare från en lärare är att en lärare är avlönad, medan en ledare ofta arbetar ideellt. Detta kommenteras dock endast av en tränare. Samma tränare pekar på ytterligare en skillnad; idrottens avsaknad på läroplaner.

Jämförelsen mellan en lärare och en idrottsledare upplevdes alltså inte vara särskilt långsökt för studiens ledare, och detta tyder på att de fäster stort värde på sitt uppdrag. Att även de tre ledare med ett pedagogiskt civilt yrke instämmer ger jämförelsen en ökad tyngd.

4.2.5 Utvecklandet av önskvärda egenskaper

Det som tränarna anser är önskvärda egenskaper hos ungdomsfotbollsspelarna, skulle kunna delas upp i två grupper; dels egenskaper kopplat till själva fotbollsspelet och dels egenskaper i förhållande till andra människor. En tränare berättar om hur han vill skapa ett klimat som tillåter egna initiativ på fotbollsplanen, så som exempelvis att dribbla och att hålla i bollen. En annan utvecklar resonemanget vidare genom att betona betydelsen av att även våga misslyckas. Rent fotbollsmässigt är det dessa egenskaper som uppskattas, men även förmågan att kunna spela det som idag anses vara attraktiv fotboll, dvs. passningsspel längs marken. Respekt menar en tränare är den absolut främsta egenskapen hos en fotbollsspelare och människa. Respekt menar tränaren leder till förståelse, två mycket viktiga egenskaper. Att vara positiv, ha förmågan att berömma och inte gnälla på lagkamrater är betydelsefullt, men även förmågan att kunna värdera sin egen insats. De intervjuade tränarna säger sig inte ha någon utarbetad strategi för att uppmuntra denna typ av egenskaper, men betonar betydelsen av att leva som man lär, och av att berömma och uppmuntra.

4.3 Uppdragets betydelse

Följande avsnitt tar vid där föregående avsnitt slutar, dvs. effekterna av uppdragets sociala betydelser för såväl den enskilda individen som samhället.

4.3.1 Ledarnas huvudsakliga funktion

Svaren på ledarnas huvudsakliga funktion går att dela upp i de rent fotbollsmässiga funktionerna, så som att lära barnen och ungdomarna att spela fotboll, samt de mer sociala. De sociala aspekterna framträder dock tydligast. Samtliga tillfrågade ledare menar att de har en viktig funktion för barnen och ungdomarna i egenskap av vuxen. Ledarna uttrycker en vilja att även finnas till hands för barnen och ungdomarna i frågor utanför själva fotbollen, där förtroende upplyfts som en mycket betydelsefull del av ledarskapet.

Förutom deras föräldrar är jag ju den vuxen de nog har mest kontakt med. Det gör ju att jag har en väldigt viktig funktion, precis som en extraförälder (Tränare 4)

”Att vara en fast punkt i vardagen” berättar en tränare är viktigt, en annan menar att vägledning inför framtiden är av stor betydelse men att det även är viktigt att lära barnen och ungdomarna att skilja på ”rätt” och ”fel”. Det finns ingen riktig enighet bland ledarna om vilken som är deras främsta uppgift, men det viktigaste verkar handla om att fungera som en god förebild för barnen och ungdomarna.

Svaren ungdomsledarna ger på denna fråga går emot den vanliga föreställningen om att idrottsledarnas främsta uppgift är att lära ut idrottstekniska moment, och ger istället uttryck för att det sociala är överordnat det idrottsliga. Samtidigt antyder en tränare att det är genom att betona det sociala; samarbete och att alla ska få vara med, som man också skapar duktiga fotbollsspelare.

4.3.2 Den sociala uppgiften

Samtliga ledare är överens om att tränaruppdragen innehåller en social aspekt som dessutom är oerhört viktig. Vad den sociala uppgiften egentligen består i är dock inte ledarna eniga om. En tränare menar att det handlar om att stimulera samarbete mellan barnen, och att det är en förutsättning för att kunna fungera i en grupp. En annan menar att man istället ska lära barnen och ungdomarna att agera korrekt, både på och utanför planen. Den sociala biten blir viktigare för de barn som inte har det bra hemma menar en tränare, som berättar om betydelsen av att låta barnen känna sig sedda och betydelsefulla. En annan tränare berättar följande:

Det finns många i laget vars föräldrar jag aldrig träffat, och det känns märkligt att inte engagera sig mer i sina barn och deras aktiviteter. Vissa får ansvara själv för sina kläder, för att ta sig till träning och match, då kanske inte föräldern närvarar så mycket. Då är det klart att jag som vuxen blir viktig i deras liv. (Tränare 2)

Noterbart är att den sociala aspekten som betonas här inte egentligen är idrottsspecifik, utan skulle kunna gälla i vilken vuxenledd ungdomsorganisation som helst. Samtliga tillfrågade ledare menar att deras ledarroll aldrig vare sig börjar eller slutar, utan att den ständigt fortgår i relationen med barnen och ungdomarna, oavsett plats. En tränare menar att det är hans plikt att agera föredöme i alla avseenden, för att överhuvudtaget kunna lära ut sunda värderingar och normer. ”Att leva som man lär” verkar vara en övertygelse hos de flesta ledarna, som i tidigare svar gett uttryck för att de som ungdomstränare är viktiga förebilder.

4.3.3 Förväntningar på ledarna

Flera av de intervjuade ledarna berättar att förväntningarna som ställs på deras uppdrag är väldigt höga. En tränare uttrycker tvivel om huruvida ungdomstränare i allmänhet verkligen har rätt kompetens för sitt viktiga uppdrag, och syftar till engagemangets många betydelsefulla sociala aspekter som inte alltid får särskilt framträdande roll i rekrytering av föräldraledare. Att uppdragets vikt och betydelse inte uppmärksammas tillräckligt är samtliga ledare eniga om, och samtidigt menar en ledare att många underskattar de krav som ställs på ungdomsledarna. Samma tränare uttrycker följande:

Det krävs inte bara ett enormt engagemang utan även förståelse, både vad det gäller en själv som person, men även om det som finns runt omkring. Problemet är om någon vill prova att vara ledare, och kanske inte förstår att det faktiskt är en ganska svår uppgift. (Tränare 1)

Trots att ledarskapet har tydliga sociala aspekter betonas dessa inte tillräckligt, och även om det kanske är den sociala innebörden som ska vara avgörande för rekryteringen av nya ledare menar en tränare att det inte finns något utrymme att vara nogräknad, vilket riskerar att locka till ledare med ”fel” tillvägagångssätt.

4.3.4 Minnena av en avslutad tränarkarriär

Känslan av att tillhöra en grupp och ta del av en gemenskap är något som tränarna menar kommer att finnas kvar när tränaruppdraget avslutats. Enstaka händelser, roliga situationer och segrar kommer även väcka minnen till liv. Möjligheten att lära känna nya människor och att röra på sig upplevs vara viktigt, men det som ungdomstränarna kommer att minnas mest är relationen med barnen och ungdomarna. Vad beträffar minnena är det tydligt att tränarna i huvudsak fokuserar på den egna tillfredsställelsen av att vara ungdomsledare, inte i främst påverkan på kommande generationer. Några ledare uttrycker dock att man vill minnas känslan av att ha inneburit något för barn- och ungdomsspelare, på såväl som utanför fotbollsplanen.

4.4 Resultatsammanfattning

Ledarna som deltog i intervjustudien svarade på intet sätt identiskt på frågorna, tvärtom erbjöd de en mängd olika perspektiv vilka förstärkte de olika ledarnas varierade historier. Samtidigt fanns det dock tydlig enighet i många övergripande frågor, exempelvis beträffande idrottsledarens sociala uppgift som alla upplevde både existerade och var betydelsefull i uppdraget. Samtliga tränare svarade också mycket utförligt på de frågor som ställdes, och gav intryck av att ta sitt ledaruppdrag på mycket stort allvar. Det är uppenbart att de fäster stor vikt vid engagemanget, och att de tycker det är betydelsefullt såväl för barnen och ungdomarna som för dem själva. Att reflektera över den egna rollen och den egna rollens betydelse är dock något som intervjustudiens tränare inte tidigare gjort i särskilt stor utsträckning. Att de tillmäter sitt uppdrag stor betydelse märks dock i fråga om föreningarnas funktion i dagens samhälle, då de menar att föreningsdeltagande erbjuder utrymme för förmedlandet av värden och normer som inte är möjligt att nå i andra sammanhang.

Idrottsledarna uppfattar att deras uppdrag delvis handlar om att lära barnen uppskatta motion, och delvis att stilla den ämnesmässiga kunskapsörst som ofta finns hos barn med ett specifikt intresse. Glädje anses vara viktigt i idrottandet, och därför menade ledarna att förmågan att skapa och sprida glädje hos barnen och ungdomarna är bland de viktigaste uppgifterna som tränare. Framförallt menade dock ledarna att den pedagogiska rollen bestod i att lära ut olika värderingar som både är användbara på planen som utanför. Alla ledare genomsyrades av en vilja att finnas tillhands för barnen och ungdomarna, även utanför det rent idrottsliga uppdraget. Att några av idrottsledarna titulerar sig som ”extraföräldrar” visar tydligt på vilken betydelse de tillmäter det faktum att de är vuxenförebilder. Det sociala är i de intervjuades framställning uppenbart överordnat det fotbollsmässiga.

Ledarberättelserna gav också uttryck för en viss maktlöshet, knutet till vitt skilda aspekter. Att samhället förändras påverkar barnen och ungdomarna, och således även deras ledare och föreningar. Vissa ledare menar att samhällsförändringarna tar sig uttryck i skolans bristande ansvar, andra att det istället märks på föräldrarnas brist på engagemang och verksamhetens i huvudsakligen avlastande betydelse. Resultatet som framförts i detta kapitel är centralt för den analys som följer.

5. Analys och diskussion

Idrotten i allmänhet och fotbollen i synnerhet har, som teorierna tidigare visat, fungerat för att skydda de lägre klasserna från sitt påstådda oförstånd. Idag beskrivs fotbollen istället som en viktig samhällskraft, som sysselsätter barn och ungdomar, förser dem med goda ideal och värderingar samt bildar en betydelsefull källa för identitetsskapande. Resan fotbollen har gjort är lång; från att ha varit ett maktinstrument för att upprätta samhällsordning, till att representera värden som håller på att förloras i dagens samhälle; så som samarbete, solidaritet och kollektivt tänkande. Men hur mycket i idrotten och idrottens roll har egentligen förändrats?

I följande avsnitt diskuteras intervjustudiens resultat i förhållande till redogjorda teorier, med ambitionen att generera nya teorier och förslag på vidare forskning. Målsättningen med detta kapitel är att ge svar på uppsatsens tredje och avslutande frågeställning:

Vilken betydelse har idrottsledarnas uppdrag för samhället?

5.1 Metoddiskussion

Som beskrivits tidigare i uppsatsen är Lund på grund av sitt universitet, en stad som skiljer sig demografiskt från andra jämstora svenska städer. Det präglar det allmänna stadsmässiga klimatet, men även föreningslivet. Studiens ledare kan möjligtvis anses vara representativa för Lunds invånare, men kanske inte lika representativa för Sveriges ungdomsfotbollsansvariga generellt. Det finns skäl att tro att ungdomsfotbollsledarna i denna studie har högre utbildningsnivå i förhållande till det civila yrket, än vad som generellt är fallet. Det kan ge sig uttryck i att ledarna är mer uppdaterade vad det gäller aktuell forskning kring ämnet, men kanske framförallt att de har förmågan att betrakta och problematisera uppdraget på ett annat vis än den genomsnittlige ungdomstränaren. Lunds speciella förutsättningar är dock inte skäl nog att betrakta de tendenser som redogörs för i kommande kapitel som unikt för staden, istället erbjuder valet av intervjupersoner till denna studie utrymme för nya uppslag och möjliga tendenser.

Att de ledare som är föremål för studien har ett ungdomsansvar i respektive klubb påverkar troligtvis även de svar som framkommit, då dessa torde ha en mer övergripande insikt och förståelse för ungdomsfotbollsrollen på ett sätt som kanske inte är representativt för gemene ungdomstränare. Möjlighet finns för att dessa ledare uttrycker sig enligt vad som förväntas av dem i förhållande till utbildning och förening. Den potentiella skevheten betraktas dock vara liten i förhållande till styrkan och insikten dessa ledare bidrar med till studien genom rollens medföljande ansvar.

5.2 Fotbollsungdomsledarnas idrott

Att idrotten har ett väldigt stort ansvar i dagens samhälle har tydliggjorts i de teorier som framförts tidigare, men även i intervjupersonernas berättelser. I följande avsnitt redogörs idrottsledarnas upplevelse av idrotten och hur uppdraget påverkas i relation till förening, organisation och samhälle, och om det stora ansvar som både tynger och lyfter idrottsrörelsen.

5.2.1 Förtroendet för organisationer och rädslan för spontanidrott

Enligt teorierna som presenterades i teoriavsnittet ansågs idrotten i allmänhet och fotbollen i synnerhet vara väldigt betydelsefull i utlärandet av sunda värderingar, både i förhållande till sig själv och den egna kroppen och i förhållande till andra. Idrotten kan dessutom betraktas som en utmärkt källa till förströelse, något av samhället och organisationer kontrollerat, där den traditionellt grundläggande ambitionen var att uppehålla ungdomar från destruktivt beteende. Intervjustudiens ledare uttrycker en övertygelse om att detta fortfarande är betydelsefullt, och nästan samtliga tränare betonar vikten av sysselsättning. Det är alltså uppenbart att studiens ledare värdesätter idrottens såväl egenvärde som investeringsvärde, vilket görs ännu tydligare längre fram i kapitlet.

Idrottsledarna ger samtidigt uttryck för ett mycket stort förtroende för idrottsrörelsen som organisation, men även för all annan typ av organiserad fritid. En tränare, som förvisso anser organisationsdeltagande är viktigt idag, menar att organiserad fritid inte är en förutsättning för barns fria tid. Däremot har det blivit viktigt i dagens samhälle i takt med att skolan och föräldrarnas ansvar förändrats. Ziehe (2003) skriver att vuxenvärlden koloniserar ungdomars fritid, och de etablerade organisationerna som idrottsrörelsen onekligen kan betraktas som, måste ses som en del av denna kolonisering. Intervjusvaren visar konsensus med teorierna; barn och ungdomars fritid ska vara på överinseende av ansvariga vuxna. Det verkar grunda sig i två övertygelser; dels övertygelsen om att barn och ungdomar inte kan organisera sin egen fritid på ett för vuxna tillfredsställande vis och dels övertygelsen om att det finns ett behov av att lära ut de egenskaper som den organiserade idrotten har möjlighet att göra. Egenskaper idrottsledarna i denna studie, förutom de rent fotbollsmässiga, väljer att betona är förståelse, respekt, att vara positiv, samarbete och att känna glädje. Samtliga av dessa är egenskaper som med ganska stor sannolikhet även hade kunnat utvecklas i barn och ungdomars lek, utan vuxen inblandning, exempelvis i form av spontanidrott. Att komma överens om spelregler och sanktioner, likt det som gjordes i fotbollens begynnelse, mellan de som faktiskt utövar idrotten, hade troligtvis uppmuntrat, om inte samma så åtminstone liknande egenskaper. Skulle den spontana idrotten tillmätas samma sociala fostransutrymme som den organiserade, hade ungdomsledarens roll och påverkansaspekt blivit mindre betydelsefull. Istället finns det hos många en övertygelse om att fostran förutsätter en två ojämliga parter, där den ena bär på kunskap som ska överföras till den andra, ofta i relationen vuxen/barn.

Idrottsledarna anser sig vara väldigt viktiga enligt Redelius (2002), som jämför med exempelvis idrottslärare som inte menar att den egna rollen är av samma betydelse för barnen och ungdomarnas inläring. Ungdomsledarna ser sig i Redelius studie själva som en garant för adekvat utbildning, och det är något som även denna intervjustudie visar tecken på. Den skilda utbildningsbakgrunden som finns mellan lärarna och ledarna påverkar troligtvis inställningen till respektive uppdrag. Då idrottsledarna sällan har samma pedagogiska och idrottsliga utbildning som exempelvis en idrottslärare, har dessa givet andra perspektiv att betrakta sitt uppdrag utifrån. Märk väl att utbildning inte i sig inte heller bör betraktas som en garant för korrekt lärande, även om det givetvis torde innebära bättre sådana förutsättningar. Med utgångspunkt i ungdomsledarnas, i förhållande till idrottslärarna i Redelius studie, relativt låga ämnesutbildning finns det skäl att tro att idrottsledarnas övertygelse om den egna betydelsen grundar sig i en möjlig okunskap i det avseendet⁹. En annan möjlighet skulle även

⁹ Noterbart är dock att tre av studiens fem intervjupersoner har pedagogiska yrken, vilket alltså innebär att de har en pedagogisk medvetenhet. Däremot är ingen av ledarna idrottslärare, och saknar således idrottslärarens utbildningsbakgrund. På vilket sätt den pedagogiska medvetenheten, utan ämnesspecifik teoretisk kunskap, påverkar intervjupersonernas svar går endast att spekulera i.

kunna vara att idrottsledarna legitimerar det obetalda och tidskrävande engagemanget med att betrakta det egna uppdraget som oerhört betydelsefullt.

5.2.2 Idrottens preventiva karaktär

Idrotten har tydligt en preventiv funktion, och anses i allmänhet syfta till att hindra ungdomar från att förfalla till destruktivt beteende, precis som i idrottens begynnelse. Engström (1989) skriver att de föreningsanslutna tränar allt mer, medan de icke-föreningsanslutna rör sig allt mindre. Det innebär att idrottsrörelsen får en monopolställning i förhållande till motion, samtidigt som det blir uppenbart att den tid barn och ungdomar tillbringar utan en vuxens överinseende bör vara så liten som möjligt. I intervjustudien ger några av ledarna uttryck för att idrottsklubben har verkat preventivt, och att oroligheterna i närområdet minskats genom fotbollsklubben. Samhället verkar, liksom den fria tiden, betraktas som en möjlig källa för destruktivitet, vilken barnen och ungdomarna ska skyddas från genom skola och organisationer.

Att idrottsrörelsen är preventiv såtillvida att den innebär förströelse och en möjlighet till utlärande av ”goda” värderingar är omöjligt att ifrågasätta, men samtidigt kan den även betraktas som preventiv i fråga om samhällsengagemang på en mer strukturell och övergripande nivå. Att idrotten ibland anses vara konservativ har framkommit i denna uppsats. Idrottens förmåga att skapa engagemang i förhållande till idrottsrörelsen snarare än exempelvis olika typer av politiska organisationer kan i ett stort perspektiv även anses vara just samhällskonserverande. För att avgöra om idrottsrörelsens preventiva karaktär är positiv eller negativ måste den ställas i relation till vad målsättningen med preventionen är; att förhindra droganvändandet, gängbildande och brottshandlingar eller det som var avgörande i den moderna idrottens begynnelse; att förhindra det då växande motståndet som fanns mot maktstrukturer i såväl skola som samhälle. Den organiserade idrottens inledande strävan efter att med idrott kontrollera grupper vars samhälliga engagemang riskerade att hota rådande maktstrukturer bör ej glömmas bort. Även om den organiserade idrotten idag inte har samma uttalade mål, riskerar den genom sin förmåga att engagera och trollbinda att bli en passiverande kraft i fråga om övergripande samhällsansvar. På sikt kan den samhälliga apatin ytterligare försämra skolan och familjens förutsättningar, och således ytterligare spä på ansvaret som läggs på den organiserade idrottens preventiva funktion.

Att idrotten symboliserar värden som moral och självdisciplin gav de redogjorda teorierna uttryck för, och det är något som också verkar anses ha en mycket stor samhällig betydelse, inte minst i folkhälsoavseenden. Den fysiska betydelsen samhället tillmäter idrotten är dock inte representativ för idrottsledarnas erfarenheter. Moral och självdisciplin gav ingen av intervjuens ledare uttryckligen intryck av att ens reflektera över, annat än i fråga om att förhindra barnen från stillasittande. Någon av ledarna tar upp detta i förhållande till de egna fördelarna med ledaruppdraget; att träningen innebar en möjlighet att få vara ute och att röra på sig. Att idrottsledarna nästan helt verkar bortse från den aspekt samhället så tydligt framhåller kan vara beroende av ledarnas tidigare idrottsbakgrund; att idrotta, röra på sig och att sträva efter att vara fysiskt vältränad kan anses vara en självklarhet. Om värdena uppnås genom fotbollen eller genom annan idrott, är kanske av mindre betydelse för ledarna.

5.2.3 Den maskulina fotbollsfostran

Traditionellt innebär en institutionaliserad fostran en feminin fostran, eftersom det främst är kvinnor som rekryteras till förskolan och skolans inledande år. Att fostra barn anses sedvanligt vara kvinnans uppdrag, och därför även sysslor så som att exempelvis trösta och

uppmuntra. Samtliga intervjupersoner i denna studie är män, och deras ledaruppdrag torde rimligtvis även innehålla dessa aspekter. Redelius (2002) skriver att den idrottsliga kontexten verkar ta bort det ompysslande skimret, och det är också något som denna studie ger uttryck för. Samtidigt har tre av de fem ledarna pedagogiska yrken, varav två är ledare för barn på grundskolan. Vissa av de män som i denna studie tilltalas av ledaruppdraget har således även ett yrke som traditionellt anses vara feminint.

Den ledare som tränar flicklag har reflekterat över flickor och pojkars olika sätt att motta instruktioner, men övriga ledare behandlar inte könsaspekten i något avseende. Könsroller inom idrotten och fotbollen är ett ämne som denna uppsats tidigare visat utgör ett populärt forskningsämne, men noterbart är att detta inte varit en aspekt som lämnats särskilt stort utrymme i denna uppsats. Däremot har intervjuernas frågor av öppen karaktär givit intervjupersonerna möjlighet att ta upp även denna aspekt, utan att det tillfället tagits i akt. Det kan tyda på att ledarna generellt är omedvetna om att det som Fundberg (2008) menar gör fotbollen "könsinpregnerad" och att de således bidrar till att reproducera det maskulina ideal som präglar idrotten. Omedvetenheten kan tvärtom samtidigt innebära att de manliga idealen inte alls överförs i samma grad som de tidigare teorierna angav, särskilt med utgångspunkt i att några av studiens ledare innehar civila yrken som traditionellt anses vara kvinnliga.

5.3 Fotbollsledarens uppdrag

I avsnittet som följer behandlas studiens idrottsledares upplevelse av sitt uppdrag i förhållande till de samhälliga förutsättningarna. Förutom ledarnas strävan efter att känna sig betydelsefulla uppmärksammas även hur uppdraget spelar in i det egna identitetsskapandet, där fotbollens sociala aspekter står i fokus.

5.3.1 Ledaren förr och nu

I den genomförda intervjustudien gav samtliga tränare uttryck för att fotbollsuppdraget har förändrats från den tid de själva varit aktiva spelare, tills idag. Skillnaden menade tränarna främst bestod i att idrottsledarna idag har mer social medvetenhet, samt ett större socialt ansvar. Samtidigt uttalade en ledare en fundering på huruvida behovet av det sociala uppdraget är viktigare idag än tidigare. Detta kan betraktas på två inte helt motsatta vis. Dels kan förändringen bero på att idrotten som organisation fått större insikt i sin egen möjlighet att påverka barn och ungdomar i form av social fostran och förströelse. Det ökade ansvaret har idrottsrörelsen således förvalt genom att tydligare framhålla organisationernas sociala uppdrag. Den andra möjligheten är att den organiserade idrotten tvingas ta över det ansvar varken skolan eller familj har tid eller möjlighet att tillvarata och förvalta, i en period av arbetsdelning och i "den ekonomiskt högt uppvarvade nyliberala samhällsmaskinen" (Berggren 2000:38). Idrotten får således, medvetet eller omedvetet, axla ett ansvar samhället rationaliserat bort från institutioner som traditionellt haft ansvaret.

5.3.2 Ledarna och utbildningen

I brist på vedertagna styrdokument, krav på fotbollstränarutbildning och att verksamheten i regel förlitar sig på ideella ledare överläts idrottens samhälliga ansvar egentligen inte på idrottsrörelsen som organisation, utan på idrottsledarna som individer. En av studiens ledare uttrycker en tveksamhet om huruvida tränare i allmänhet har rätt kompetens för det stora sociala ansvar uppdraget faktiskt innebär.

Fyra av de intervjuade ungdomsansvariga hade genomgått något av Svenska Fotbollsförbundets utbildningssteg. Samtliga underströk dock klubbens vilja att erbjuda alla fotbollsutbildning, något som förvisso uppskattades men tillfällena att utnyttja möjligheterna var små; att genomföra och planera den omedelbara träningen var ofta tillräckligt tidskrävande. Som ungdomsansvariga torde dessa ledare vara bland de mest välutbildade i föreningarna, men huruvida detta är fallet är omöjligt att avgöra utan att ställa det i relation till andra ledare. Samtidigt uttrycker studiens ledare en vilja till vidareutbildning, vilket ger uttryck för att de anser att utbildningen har en positiv inverkan på genomförandet av uppdraget. De svenska fotbollsförbundens utbildning fokuserar, precis som tidigare teorier visat, i huvudsak på idrottens tekniska genomförande och fysiologi. Den pedagogiska, psykologiska och sociala rollen som beskrivs som viktiga i Riksidrottsförbundets styrdokument ”*Idrotten vill*” (2005) får enligt studierna liten uppmärksamhet. Samtidigt är det just de sociala aspekterna ledarna i denna undersökning framhåller som uppdragets mest betydelsefulla.

Utbildning är nästan definitionsmässigt något positivt, men med utgångspunkt i detta är frågan hur tillfredsställande en utbildning är som helt eller delvis verkar bortse från det studiens ledare upplever som uppdragets viktigaste aspekter. Förklaringen är möjligtvis att det pedagogiska, sociala och psykologiska betraktas som s.k. tyst kunskap i fotbollssammanhang, dvs. kunskap svår att lära ut. Det innebär att ledare som innehar dessa pedagogiska, sociala och psykologiska egenskaper inte erhållit dem från den etablerade fotbollsutbildningen, utan från andra delar av samhället. Att detta inte lärs ut på utbildningarna kan bidra till det stora värdet studiens ledare tillmäter sitt uppdrag, då det är dessa egenskaper som är sällsynta och svåråtkomliga i det specifika sammanhanget.

5.3.3 Idrottsledarnas identitetsskapande

Intervjuns ledare tillmäter tydligt sitt uppdrag mycket stor betydelse, i förhållande till uppdragets påverkan på barnen och ungdomarna men även i förhållande till ledarna själva. Stor del av uppdragets värde verkar ledarna anse är socialt. En ledare berättar att uppdraget han har i den specifika klubben kan vara bland det viktigaste han gör i sitt liv, och detta visar tydligt på hur ungdomsidrottsledarrollen ger utlopp för ett samhällsengagemang som kanske inte hade varit möjligt att ge utlopp för i andra delar av samhället. Teorierna som tidigare kapitel beskrev, behandlade i huvudsak de aktiva idrottsutövarnas strävan efter att känna tillhörighet, gemenskap och hur idrotten bildade en källa för identitetsskapande. Denna intervjustudie visar tydligt att dessa värden som uppmärksammas främst i förhållande till de aktiva, också gäller för dess ledare. Precis som Lasch (1981) skriver, att sökandet efter lek i fritiden kan vara ett uttryck för att leken försvunnit från arbetet, skulle gemenskapen och tillhörigheten som erhålls inom fotbollen kunna betraktas som något som gått förlorat i många av samhällets andra instanser. Att känna sig behövd och betydelsefull är onekligen en viktig mänsklig strävan, en strävan som i en tid av arbetsdelning och liten naturlig mänsklig integration blir allt mer undanskymd. Även om det sociala uppdraget i förhållande till personerna verksamheten i huvudsak är uppbyggd kring är stort, bör inte den sociala aspekten i förhållande till ungdomslagens ledare underskattas. Samarbete, laganda, att sträva efter ett gemensamt definierat mål tillsammans är inte endast aspekter viktiga för de aktiva i laget, utan även för ledarna som förutom att samarbeta med spelarna även ska samarbeta med annan ledarstab kring laget och klubben. En ledare ger uttryck för just detta när han sammanfattar minnena från tiden som tränare, och nämner bland annat ord som gemenskap och tillhörighet. Även om den sociala aspekten ledarna i denna studie framhåller i huvudsak handlar om att lära ungdomsspelarna att exempelvis samarbeta, finns det skäl att tro att ledarna när de

beskriver det egna uppdragets sociala aspekter även avser de rent personliga effekterna av det egna ledaruppdraget.

5.3.4 Ledarna och drivkrafter

Svaren i intervjustudien såväl som de teoretiska utgångspunkterna indikerar att idrotten har möjlighet att förse barn och ungdomar med ideal och värderingar få andra institutioner i samhället kan. Engström (1989) och Redelius (2002) skriver att idrottsrörelsen bildar bland de mest betydelsefulla uppfostransmiljöer tillsammans med skola och familj, som får allt mindre tid med barnen. De intervjuade ledarna ger också uttryck för hur de ibland påverkar vissa barn och ungdomar positivt, genom att de finns där som förebilder och stöd. Att vara en ”extraförälder” är ett uttryck som återkommer i några av ledarnas berättelser, och det är uppenbart att de känner sig betydelsefulla i sin vuxenroll i förhållande till barn med sämre förutsättningar. Rollen som extraförälder verkar också tilltala studiens tränare, och även om det måste innebära ett stort ansvar inser ledarna barnens behov av att ha någon att vända sig till. Några av ledarna har också historier att berätta om upplevelsen av just detta.

I fråga om stöd och behovet av att ha en vuxenförebild att vända sig är ungdomsledarnas roll otvivelaktigt mycket viktig. I en relativt kravlös miljö, utan betygshets och kriteriebedömningar som i skolan, finns idrottsledarna som enligt både teorier och denna intervjustudie i huvudsak är på träningsfälten av intresse för idrotten och för människorna. Lärare och ideella ledare har många likheter enligt tränarna i denna intervjustudie, men i ett avseende som en av ledarna berör, skiljer sig dessa roller från varandra; drivkraften. En lärare är avlönad och innehar vissa uppgifter i enlighet med ett definierat yrke, medan en ideell idrottsledare får definiera sin roll själv eller i relation med föreningen. En tränare menar att en ledare har ”friare ramar” än lärare, och att de därför kanske har större möjligheter att bli förebilder för barnen och ungdomarna. För den ideella ledaren är drivkraften aldrig pengar, kanske resultat eller prestation, men aldrig pengar. En lärare kan betrakta sitt uppdrag som ett yrke, möjligt att, precis som en tränare antyder, påkoppla under lektionstid och frångå alla andra aktiviteter. Samtidigt ger ledarna i denna studie uttryck för att de själva aldrig går ifrån sin roll i relationen med barnen och ungdomarna, oavsett plats. En tränare menar att lärare borde känna av sitt sociala ansvar tydligare, och vara mer lik den ideella ungdomsledaren. Samtidigt ger samma tränare uttryck för att lärare tvingas utbilda även de som är ointresserade, medan en idrottsledare har barn och ungdomar som är intresserade av idrotten och av att lära sig mer. Skillnaderna som finns mellan den ideella ledaren och tränaren torde kunna vara tillräcklig för att bilda en skevhet i vilka som har bäst förutsättningar att bli förebilder för barnen och ungdomarna. Även om det givetvis finns många barn som har förebilder i lärare utgör idrottsledarna precis som intervjustudien antyder, vanliga förebildsinnehavare. Detta kan förklaras med att de ideella ledarnas drivkrafter innebär större förebildsmaterial; det sociala ansvaret i kombination med att de tillsammans med barnen har ett gemensamt intresse för den specifika idrotten.

5.3.5 Dilemmat ideellt ledarskap

Riksidrottsförbundet skriver i sitt styrdokument ”*Idrotten vill*” (2005) att de ideella ledarna är ovärderliga för idrottsrörelsen, vilket inte minst blir uppenbart när antalet ideella timmar som ägnas åt idrottsrörelsen redovisas (140 miljoner). Om dessa idrottsledare istället hade fått betalt, med exempelvis en hundralapp per timme, hade ledarkostnaden legat på 14 miljarder kronor. Siffran är orimlig för idrottsrörelsen att betala, såvida inte sponsravtalen eller det statliga bidraget skjuter i höjden. En ledare som får betalt för sitt arbete har också

arbetsgivaren en möjlighet att ställa krav på; beträffande utbildning, prestation, resultat osv. Ideella ledare undkommer dessa krav, såväl från "arbetsgivaren" dvs. föreningen, som från barnen och ungdomarnas föräldrar. Den ideella ledaren innehar åtråvärt kapital i dagens samhälle, i form av tid och vilja, vilka utgör grunden för hela idrottsrörelsen. Idrottsrörelsen står därför i beroendeposition i förhållande till de ideella ledarna, vilket minskar möjligheten att ställa krav på verksamheten. Samtidigt utestänger det också möjligheten för kritik, något som också en av ledarna menar när han uttrycker att det ibland känns otacksamt när föräldrar som inte engagerar sig vädrar missnöje. Den berörda ledarens reaktion är onekligen förståelig, men samtidigt visar det på idrottens ideella ledarskaps kritikintolerans. Idrottens bristande möjlighet att ställa motprestationskrav kan innebära att verksamheten inte ges de förutsättningar som krävs för att utvecklas, vilket också kan betraktas som en möjlig förklaring till varför idrotten anses vara konservativ och ovillig att utvecklas.

I grunden är det dock inte det ideella ledarskapet som är fel; att belöna ledarna med en hundralapp för varje timme som ägnas idrotten skulle troligtvis inte lösa några problem. Tvärtom hade det med ganska hög sannolikhet skett ett skifte i ledarrekryteringen som inte nödvändigtvis hade varit för idrottens bästa. Diskussionen påminner om den som bedrevs i teoriavsnittet, beträffande idrottens ökade professionalisering. Med betalda ledare finns risken att människor med helt andra målsättningar och ambitioner lockas till idrotten, vilket kan underminera det som idrottsledarna i denna studie menar är idrottens främsta uppgift; det sociala. Istället rekryteras många ledare med stort socialt patos till idrotten och som kanske framförallt tilltalas av det sociala uppdraget. Detta visar denna studie tydligt. Samtidigt som många ledare förvisso har en socialt mycket stor ambition med sitt uppdrag, finns det precis som tränarna i studien ger uttryck för, många ledare som inte verkar genomsyras av uppdragets sociala värde. Mot dessa finns det få sanktionsmöjligheter när idrottsrörelsen är beroende av ideella ledare. Istället ställs stora krav på de specifika idrottsföreningarna, men även denna studies huvudrolls innehavare; de ungdomsansvariga. Det här sammanfattar det ideella idrottsledarskapets kanske allra tydligaste dilemma.

5.4 Avslutning: Idrottsvärlden och idrottsvärden

I teoriavsnittet gick det att läsa om två olika perspektiv att betrakta idrotten utifrån, dels som en kraft representativ för samhället, och dels som ett undantag. Engström (1989) skriver som tidigare framkommit att det är samma koder kring framgång och att lyckas i idrott som i övriga livet, och att det därför anses vara åtråvärt att fostra barn i en idrottstradition. En idrottsledare gav uttryck för hur samhällets förändring förändrat fotbollens ledare att se till hela personen, och inte endast idrottsutövanden. Detta visar snarare på hur idrotten är en spegel än ett undantag i samhället. Idrottsrörelsen, hur stor och traditionsrik den än må vara, är ingen isolerad ö i samhället. Vad som sker på övergripande politisk och social nivå påverkar även idrotten, och idrottsutövanden som på något sätt faller utanför samhällets normativa ramar stoppas och förhindras. Exempel på detta ger idrottsledarna i studien, när de beskriver tränare vars beteende inte uppskattas i sammanhanget. Även om det, som tidigare resonemang antytt, finns litet utrymme för kritik i den ideella idrottsrörelsen, är insikten för föräldrar och andra ledare i och utanför föreningen tillräcklig för att sätta stopp för något som kan anses vara en felaktigt bedriven verksamhet. Förening, andra ledare och föräldrar är en del av ett samhälle som präglas och formas av en viss typ av åsikter, och deras insikt och möjliga kontroll innebär att de ideal och värderingar som lärs ut inom idrotten också måste vara vedertagna i samhället. En idrottsledare med nazistsympatier hade troligtvis ganska omgående identifierats och plockats bort, och detsamma gäller troligtvis för en ledare med uttalade kommunistiska tankegångar. Det som uppmuntras inom idrottsrörelsen är i enighet

med det som också tillåts i övriga samhället. Även om idrotten i såväl teorier som intervjuernas resultat tillmäts stor samhällelig betydelse, är det snarare i fråga om utlärandet av ideal och värderingar som andra samhällsinstanser inte har utrymme för, än sådana som skiljer sig från det vedertagna. Idrotten och fotbollen kan med utgångspunkt i detta, aldrig betraktas som en förändringskraft i samhället på en övergripande nivå.

Att idrotten har en förändringspotential på individnivå är dock i det närmaste omöjligt att ifrågasätta. Precis som tidigare beskrivits, har intervjustudien indikerat att förutsättningarna för vissa barn och ungdomar som individer men även grupper, har förbättrats genom fotbollen. Detta är också något som gärna uppmärksammas av media, som hyser en förkärlek åt att beskriva hur en fotbollsspelare, mot alla odds, lyckats. Detta är ofta beroende av att någon eller några ledare gjort skillnad, någon som har brytt sig, lyssnat och agerat stödjande. Den förändringskraften får inte underskattas, och likaväl som det finns fotbollsspelare som nått framgång i sin idrott tack vare en idrottsledare, finns det andra som kanske inte blivit framgångsrika i idrott, men som tack vare idrottsrörelsen fått förutsättningar att lyckas i andra sammanhang. Detta sätter idrottsledarna i denna studie stort värde på när de beskriver sitt uppdrag, ett uppdrag de företrädesvis anser är socialt. I detta avseende blir fotbollens betydelse som sysselsättning oerhört tydlig, men även idrottsledarens betydelse som potentiell förändringskraft för enskilda individer i ett samhälle som sviker. Samtidigt som idrotten bildar möjligheter för framgång i såväl skola som arbetsliv för de barn och ungdomar som har goda förutsättningar, kan idrotten när den bedrivs som breddidrott, för andra innebära kontakt med förebilder som värdesätter det sociala engagemanget högt och som ger utrymme och grund för gemenskap och tillhörighet. Idrottsledaren bildar därför ett autodidakt socialt skyddsnet. I detta avseende är idrottsrörelsens ledare i allmänhet, och fotbollsledarna synnerhet genom disciplinens utbredning, oerhört viktiga när de får täcka upp för det ansvar som samhället misslyckas att förvalta. Idrottsledarnas stora och tillsynes även växande betydelse, kan onekligen betraktas som ett tecken på samhällets tillkortakommande.

Att idrottsledarna i denna intervjustudie uttryckte en känsla av att vara av betydelse för barn och ungdomar, inte endast motions- och fotbollsmässigt utan även socialt, samt att de själva kände att uppdraget bringade egen glädje kan troligtvis betraktas som förutsättningar för idrottsrörelsens ideella ledarskaps fortlevnad. Likaväl som samhällets förändring inneburit att barn och ungdomar har större behov av identifikation, av social stimulans och utlärandet av värderingar när skolan och familjen inte har tid, har förändringen ökat betydelsen även av de vuxnas behov av liknande värden. Att både barnen och de vuxna idrottsledarna får ge utlopp för engagemang och strävanden de inte har möjlighet för någon annanstans i samhället anger onekligen goda förutsättningar för idrottsrörelsens fortsatta expansion och betydelse. För att idrottsrörelsen ska behålla sitt goda rykte, och för att idrotten ska kunna axla och förvalta sitt oerhörda samhällsansvar krävs dock att rörelsen öppnar för diskussion om idrottens vidare uppdrag, såväl för de aktiva utövanden som för deras ledare. Kritik och självreflektion måste genomsyra både föreningarna och idrottsledarna för att inte riskera att verksamheten skymd av de omedelbara behoven tappar mål och riktning, och glömmer bort eller felförvaltar det sociala uppdrag ledarna i denna studie ger uttryck för.

5.5 Vidare forskning

I föregående avsnitt har många aspekter rörande idrottens betydelse för såväl barnen och ungdomarna som deras ledare berörts. Denna studie har haft som ambition att ge fotbollsledarna en röst och ett utrymme att reflektera över sin egen roll, dels i förhållande till sina fotbollsspelare och dels i förhållande till det samhälle idrottsrörelsen utgör en del av.

Uppsatsen har inneburit att vissa tendenser utkristalliserats och som ger möjlighet för vidare forskning.

Ungdomsfotbollsledarna är genom idrottens stora utbredning som grupp intressant att studera närmare för vidare insikt i vad som driver deras engagemang. Exempelvis hade en kvalitativ studie med större tidsmässigt utrymme än vad denna uppsats givits, inneburit högre mått av insikt och därmed mer generaliserbara slutsatser.

Ungdomsledarnas roll utifrån det egna perspektivet har denna uppsats redogjort för, men samma roll hade kunnat utvärderas utifrån föräldrars eller barnens perspektiv, men även utifrån fritidspolitiska instanser. Dessa perspektiv erbjuder möjlighet att komplettera det som denna uppsats valt, och innebär därmed en mer övergripande insikt. Uppenbart är dock att fritidsutövandet av fotboll i allmänhet och idrott i synnerhet oavsett perspektiv och utgångspunkt hade gynnats av ytterligare forskning, inte minst med tanke på att idrottsrörelsen både får och tar ett omfattande ansvar i det nutida samhället.

Idrottens och fotbollens styrdokument utgör uppenbara föremål för ytterligare forskning, exempelvis kring innehåll och användning. Den centrala fotbollsutbildningen som Svenska Fotbollsförbundet organiserar, borde också vara av intresse att studera, bland annat med utgångspunkt i hur fotbollsledarens pedagogiska och sociala roll uppmärksammas, diskuteras och problematiseras.

6. Referenser

- Alvesson, M. (1999) *Beyond Neo-Positivists, Romantics and Localists-A Reflexive Approach to Interviews in Organizational Research*. Lund: Lunds Universitet.
- Alvesson, M. & Deetz, S. (2000) *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, T. (2002) *Kung fotboll*. Den svenska fotbollens kulturhistoria från 1800-talets slut till 1950. Eslöv: Symposion.
- Andersson, T & Radmann A (1998) *Från gentleman till huligan? Svensk fotbollskultur förr och nu*. Stockholm: Symposion.
- Armstrong, G. (1998) *Football hooligans: knowing the score*. Berg: Leamington Spa.
- Armstrong, G. & Giulianotti, R. (edi.) (1999): *Football cultures and identities*. Basingstoke: Macmillian.
- Backman, J (1998) *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur
- Badiel, I. & Fist, S. (2005) *Bottle: the completely true story about an ex-football hooligan*?. Edinburgh: Mainstream Publisher Company.
- Bengtsson, J. (red.) (1999) *Med livsvärlden som grund*. Bidrag till utvecklandet av en livsvärldsfenomenologisk ansats i pedagogisk forskning. Studentlitteratur: Lund.
- Berggren, L. (2000) *Jamen pappa, du är ju löpare*. I: *Fritidskulturer*. Leif Berggren (red.) Lund: Studentlitteratur.
- Broberg, I. (2004): *Perspektiv på Sportsmanagement*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.
- Bryman, A. (2002) *Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Csikszentmihalyi, M. (2006) *Flow: den optimala upplevelsens psykologi*. Stockholm: Natur och kultur.
- Dahlin, L. (2004) *Idrott: inslagning eller utslagning*. Kan idrott förbereda ungdomar för vuxenlivet eller slår den ut potentiella idrottsutövare? Publicerad på www.idrottsforum.org
Hämtad: 2009-04-02
- Dunning, E. (1988) *The Roots of Football Hooliganism: a historical and sociological study*. London: Routhledge.
- Engström, L-M. (2005) *Barnidrott och vuxenmotion: Barnidrott och vuxenmotion som kulturella uttryck*. Publicerad på www.idrottsforum.org Hämtad: 2009-04-02
- Engström, L-M. (2002): *Idrott som social markör*. Stockholm. HLS.

- Engström, L-M. (1989) *Idrottsvanor i förändring*. Stockholm: Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
- Ericsson, I. (2003) *Motorik, koncentration och skolprestationer: En intervjustudie i skolår 1-3* Malmö: Malmö Högskola.
- Franzén, Mats, Per Nilsson & Tomas Peterson (1996): *De avgörande åren – en longitudinell studie av barn, ungdom och idrott*. Forskningsprogram. Finansierat 1997-2000 av SFR.
- Fundberg, J. (2003) *Kom igen, gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*. Stockholm: Carlsson.
- Foer, F. (2006) *Fotboll förklarar världen: En (osannolik) historia om globaliseringen*. Stockholm: Ordfront.
- Gustafsson, J. & Svensson, T. (2004) *Medier och ledarskap: Idrott, medier och ledarskap*. Publicerad på www.idrottsforum.org. Hämtad: 2009-04-02
- Giddens, A. (1997) *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos.
- Grönmo, S. (2006) *Metoder i samhällsvetenskap*. Malmö: Liber.
- Högberg, JO. (2008) *Om idrottsledarens pedagogiska och didaktiska kompetens*. Publicerad på www.idrottsforum.org Hämtad: 2009-04-02
- Hornby, N. (1998) *Fever Pitch: En i laget*. Stockholm: Forum.
- Karp, S.(2000): *Barn, föräldrar och idrott: en intervjustudie om fostran inom fotboll och golf*. Umeå: Umeå Universitet,.
- Karlsson, G. (1993) *Psychological qualitative research from a phenomenological perspective*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Kolfjord, I. (2008) *Kan idrotten vara brottsreducerande?* Publicerad på www.idrottsforum.org Hämtad: 2009-04-02
- Kotler, P., Haider, D H. & Rein, E. (1993): *Marketing places*. New York: Free Press.
- Lasch, C. (1981) *Den narcissistiska kulturen*. Stockholm: Norstedts.
- Liljegren, L & Wallin, B. (1985): *Idrott i rörelse – inlägg inifrån*. Stockholm: Liber.
- Lindroth, J. (1988) *Från "sportfåneri" till massidrott*. Den svenska idrottsrörelsens utveckling 1869-1939. Stockholm: HLS Förlag.

Nilsson, P. (1998) Kroppen och samhället- några noteringar kring kropp och identitetsskapande. I: *Talet om kroppen- en antologi om kropp, idrott och kön* (red.) Fagrell & Nilsson). Stockholm : HLS.

Nilsson, P. (2000) Idrott och modernisering i I: *Fritidskulturer*. Leif Berggren (red.) Lund: Studentlitteratur.

Olson, H-E. & Sund, B. (2002) *Sportsmanagement i Europa och USA*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Patel, R. & Davidson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Sandy, R., Sloane, P. & Rosentraub, M. (2004): *The economics of sports*. An international perspective. London: Palgrave Macmillian.

Skolverket (2005) *Information om allmän förskola*. Ordförandet: Stockholm.

Svenska Riksidrottsförbundet (2005) Svenska Riksidrottsförbundets idéskrift: *Idrotten vill*. Stockholm.

Svenska Fotbollsforlaget (2004) *Spela, lek och lär*. Holbergs: Malmö.

Ziehe, T. (2003) *Ny ungdom*. Om ovanliga läroprocesser. Stockholm: Nordstedt.

Elektroniska källor

Riksidrottsförbundet, www.rf.se Hämtat 2009-04-18

Skånes Fotbollsforbund, www.skaneboll.se Hämtat 2009-04-18

Svenska Fotbollsforbundet, www.svenskfotboll.se Hämtat 2009-04-18

Bilagor

Bilaga 1

Intervju med tränare 1: 2009-04-06

Kan du berätta lite om klubben och klubbens verksamhet? Finns det några uttalade värderingar? Hur påverkar i så fall det ditt uppdrag?

Fotbollsförening som innehåller spelare med många olika bakgrunder, från andra länder. När vi för några år sedan räknade kom vi fram till att vi har ungefär 60 olika länder representerade. Det är bra att ungdomarna från det området sysselsätter sig med något, inte just fotboll, med åtminstone något. Den kulturella bakgrunden stammar från slutet av 70, början av 80-talet. Då gick en latinamerikansk kulturförening ihop med klubben. Har både flick- och pojklag. Ofta är det föräldrar och folk inom klubben som blir ledare. Erbjuder tränarutbildning, de flesta har gått men inte alla. Försöker ha gemensamma ungdomsmöten, där vi pratar om att exempelvis ha ett vårdat språk, uppträda korrekt mot lagkamrater, motståndare, domare osv. Det försöker vi arbeta med i hela klubben, från a-lag till knattar. Tidigare ordföranden gjorde väldigt mycket för klubben, men han gick bort för 1,5 år sedan. Först nu förstår vi hur stor del av arbetet han utförde helt själv. Nu försöker vi fördela allt det han gjorde mellan oss. Det innebar en stor skillnad, men vi är på rätt håll. Att vi fortsätter i samma anda är inte minst viktigt för våra ungdomar, alla ska trivas oavsett kulturell bakgrund. Vi är stolta över Lunds kommuns intergrationspris för 2007. Stor del beroende av tidigare ordförandens välkomnande av den latinamerikanska föreningen.

Jag vill fokusera så mycket som möjligt för ungdomarna i klubben, erbjuda utveckling, inte bara fotbollsmässigt utan även utanför plan. För att det ska fungera krävs en dialog med spelare och ledare, och att föreningen är med och sprider informationen.

I det lag jag tränar kan det skilja sig fyra år emellan spelarna, men man kan ändå se hur de samsas och samarbetar. De äldre tar ett större ansvar. De äldsta innebär inte alltid att det är de bästa, men de tar ändå nya roller. Det är roligt att se hur laget blir "ett" oavsett ålder, och det grundar sig i att det finns en respekt mot varandra. Man ska alltid agera korrekt, och det försöker jag alltid uppmuntra mina spelare att göra. Att agera korrekt innebär att hålla sig till reglerna och normerna som vi vet gäller i laget och föreningen. Ju tidigare vi börjar med det desto lättare är det att nå det. Har fått väldigt god respons av domare som gillar att komma till arenan och döma, det är jag stolt över, för så har inte alltid varit fallet.

Norra delarna av Lund är de delar som innehåller mest andel med annan bakgrund, och det kan innebära kulturkrockar, men vi som förening erbjuder förutsättningarna att samsas oavsett. Det är viktigt att lära sig att man har olika bakgrunder, tyckte, smak osv. men att man ändå kan fungera tillsammans och att ha kul. Det är stor skillnad från andra föreningar med 90% samma bakgrund, oavsett om det är svenskar, afrikaner osv. I sådana grupper känner man redan till alla regler och normer. Det är mycket svårare än vad man tror att integrera en förening med så många olika kulturer, och att få alla att kunna samarbeta och förstå varandra. Just detta tror jag gör att man kan lära sig väldigt mycket, och man kan lära sig acceptera olika religioner osv. vilket leder till mer förståelse. Dessa lärdomar kan man ta med sig i framtiden också, utanför planen och sedan även i arbetslivet. Att vidga vyerna är viktigt.

Vad var det som gjorde att du blev tränare från början? Har du själv spelat fotboll?

Jag blev tillfrågad att bli tränare för ett juniorlag när jag var 23 år, jag var bara 6 år äldre än de jag tränade. Tyckte det var väldigt givande och lärorikt, tränade de till dem blev seniorer, så

det varade inte så länge. När tjejen jag var tillsammans med blev ledare för ett flicklag assisterade jag henne, det var naturligt eftersom jag hade mycket tid och jag tyckte det var väldigt roligt. Hon flyttade till en annan förening och jag blev kvar med laget. Det var roligt att träna, men det skiljde sig väldigt från att träna ett pojklag. Det var en intressant utmaning när jag insåg att man inte kan förklara riktigt likadant för flickor som pojkar, och det gjorde att jag fortsatte och att jag fortfarande är tränare för tjejlag. Killarna gör vad de blir tillsagda, frågar inte så mycket om varför. Tjejerna frågar mer i detalj om varför de ska göra på det sättet osv. Jag vet inte om det beror på att killarna kanske har börjat tidigare och därför har lättare att acceptera. Efterhand förstår tjejerna vilket syfte övningarna har osv. Man måste lägga ner mer grundjobb i början och sen är det inga konstigheter. Har spelat fotboll i klubben i 28 år.

Tycker du tränar-/ledarrollen förändrats sedan tiden då du var aktiv? På vilket sätt?

Ledarrollen har förändrats, men till vilken grad vet jag inte riktigt. Fotbollen har ju utvecklats, och det har även gjort att förbunden och föreningarna tvingats utvecklas. Utbildningarna har ändrats, sättet man lär ut på osv. Det skiljer från förening till förening, vilken filosofi som finns, men i norr som innehåller så många kulturella bakgrunder både bland spelare och ledare, krävs det mycket ansvar på att vara en god lagkamrat och person, med vårdat språk osv. Miljön kan ha blivit tuffare, och det är viktigt att det finns ett samarbete med föräldrarna. Utan deras stöd är det svårt att ändra något. Samarbete med skolor är också viktigt. Det är viktigt att varje ledare tar sitt ansvar och vägleder ungdomarna; att förklara varför det ena är bra och det andra är mindre bra, och få de att förstå på sitt eget sätt varför saker är rätt eller fel och vilka konsekvenser det kan få. Med ett tydligt språk vinner man mycket. Till och med föräldrar upptäcker skillnader, till det bättre. Responsen på det är ett kvitto på att det inte bara märks i fotbollen utan även utanför banan. Det grova språket som används bland kompisarna osv. bör inte spridas till fotbollen, så är det viktigt för ledarna att berätta varför man inte ska använda den typen av språk. Det är även viktigt att berömma.

På den senaste tränarutbildningen förklarade förbundet att de hade ändrat på utbildningen; nu är det viktigt att förklara övningen, visa övningen, och slutligen förklara och visa övningen samtidigt. Man har förstått att vissa är bättre på att lyssna, andra på att se osv. det är positivt att man har förstått barn och ungdomars olika sätt att ta in information.

Jag har haft jättebra tränare, och någon mindre bra tränare. Jag har lärt mig mycket av alla tränare, kör vidare på de goda sidorna och är samtidigt mån om att inte själv upprepa de fel man tyckte att de sämre tränarna gjorde. Upplägget skiljer sig också åt på träningar, säsonger osv.

Vad har du för fotbollstränarutbildning?

Har gått tre eller fyra grundutbildningar. Tiden räcker inte till för mer, men jag borde ha gått fler. Som ledare lär man inte bara barnen, man lär sig själv också mycket, inte bara som ledare utan även som person.

Vad tycker du är en ungdomstränare/ledares främsta uppgift? På vilket sätt tror du att det skiljer sig från att vara seniortränare?

En ungdomsledares uppgift är att utbilda varje individ och varje spelare, inte bara fotbollsmässigt utan även utanför fotbollen, men givetvis främst fotbollsbiten. Det andra kommer automatiskt, om man behöver justera beteende eller språk. Det primära är att utveckla varje individs fotbollsintresse, att få de att tycka att det är kul att spela, träna osv. sedan ska man även utveckla spelarnas färdigheter, teknik, spelförståelse osv. Seniorer ska vara så kompletta som möjligt vad det gäller fotbollskunnigheter, så att man som seniortränare kan arbeta med att göra ett så bra resultat i serien som möjligt. I

ungdomsfotbollen är resultatet inte det primära, eller att uppnå höga placeringar i tabellen. Det är den största skillnaden.

Vilka anser du är de främsta fördelarna med att vara ungdomstränare/ledare? Vilka är nackdelarna?

Fördelarna är att i ett tidigt stadium kunna påverka individen, både fotbollsmässigt och socialt som personer. Förhoppningsvis till det bättre i båda avseenden. Det är det roligaste att kunna vara med om som ledare. Jag ser absolut inga nackdelar, bara fördelar.

Hur tror du att ungdomarna uppfattar dig som ledare/tränare?

Jag tror de ser mig som hård och sträng, och så rättvis som möjligt. Men i rätt lägen en snäll trevlig, och ibland rolig person.

Har du några ledarförebilder från fotbollen? Från andra områden? Hur inspirerar de?

Alla tränare tror jag har sina brister, men jag har egentligen aldrig haft någon dålig tränare, jag har bara sett en del brister jag lärt mig mycket av och som jag är tacksam att jag varit med om. Varje ledare jag haft har kunnat bidra med mer positiva än negativa erfarenheter och kunskaper.

En stor förebild som jag hämtar min ledarinspiration från är den handbollstränare jag hade när jag var ungdom. Han fick mig och hela mitt lag att ha roligt samtidigt som vi arbetade hårt för våra mål, och då krävs det att man hittar rätt ingredienser, disciplin men det ska ändå vara jättekul. Det en svår formel att lyckas med.

Hur tycker du att en bra ungdomsledare/tränare arbetar? Vad gör då ungdomsledare/tränare dålig? Har du stött på någon sådan?

En ungdomsledare ska helt enkelt kunna förstå sig på barnen och ungdomarna, förstå att barn tänker, förstår och agerar på olika sätt. Man ska försöka lära sig så mycket som möjligt om hur de agerar som personer, för att kunna nå ut till dem. Utifrån den bilden får man ju formera sina ord på ett sätt som varje individ och även hela laget förstår vad man pratar om, oavsett vad man pratar om.

En dålig ungdomsledare tror jag är en som inte kan förmedla, och som när de märker att spelarna inte förstår, skäller ut spelarna istället. Jag har sett sådana ledare, på matcher och träningar, som har skrikit mot småbarn som bara vill spela fotboll. Kravet för att vara en helt normal ungdomsledare är mycket större än vad folk i allmänhet tror. Det krävs inte bara ett enormt engagemang utan även förståelse, både vad det gäller en själv som person, men även om det som finns runt omkring. Problemet är om någon vill prova att vara ledare, och kanske inte förstår att det faktiskt är en ganska svår uppgift. Man underskattar kraven, och därför kan det bli en ledare som inte har tillräcklig kunskap. Då är det viktigt att föreningen tar tag i det, annars kan det bli olyckligt och drabba laget och ungdomarna, inte bara för stunden utan även längre tid, fotbollsmässigt och socialt. Vilken grad detta sker i kan alltid diskuteras. Föreningen ska prata och lära ut och se om det blir någon förändring.

Hur anser du din tränaruppgift skiljer sig från exempelvis en lärares? Finns det några likheter?

Visst skiljer det sig, det är inte ett ämne som man lär ut, utan en aktivitet. Likheten är att både lärare och tränare vill att man ska lyssna på vad man går igenom, få ungdomarna att förstå vad det är de lär sig. Även om det är olika saker, måste tränare och lärare ändå agera på ett liknande sätt. Exempelvis påverkar sen ankomst såväl skola som träningar. En tränare kan ställa andra krav, men ungdomarna kan fortfarande välja att inte följa kraven och sluta. Det blir konsekvenser i skolan såväl i träningen; meddelande hem, kvarsittning osv.

Konsekvenserna ska inte bli att individen tappar lusten, därför är det svårt för det beror på truppen osv. Oavsett ledare, tror jag att det finns många likheter, och man måste hitta sin egen ingrediens så att det fungerar. Man har ett stort ansvar oavsett. Ledaren måste själv tycka att det är kul för att kunna få spelarna att tycka att det är kul.

Vilken typ av egenskaper försöker du uppmuntra och utveckla hos dina spelare? Hur gör du det?

Den viktigaste egenskapen är respekt. Förståelse är också viktigt, man kanske skulle kunna tycka att det är tvärtom, men den ordningen tror jag är bäst eftersom jag tror att om man har respekt för sig själv och andra leder det till förståelse.

Vilken funktion tror du att du har som tränare/ledare för ungdomarna? På planen? Utanför planen?

Funktionen är att kunna vägleda ungdomarna inför framtiden, förhoppningsvis till bra saker. Framförallt kunna presentera varför det är något bra, så att de förstår det också. Ibland kan det vara svårare att ta till sig varför man ska agera rätt när det är så mycket lättare att agera fel. Det är en svår nöt att knäcka, hur man ska lära ut det, och det ställer stora krav på ledaren.

Anser du att ungdomsledaren/tränaren har en social uppgift? Vad består den i? Och finns det någon situation som du tydligt märkt av den?

Ja, det tycker jag. Man ska lära ungdomarna att alltid agera korrekt, eller att sträva efter att agera så korrekt som möjligt. När folk blir arga eller ledsna för vad som sagts på planen, och förklara varför och vems fel det är. Belysa när de gör rätt, och belysa när de gör fel.

Var börjar och var slutar din roll som tränare/ledare?

Den rollen börjar och slutar inte, den pågår ständigt. Det handlar om hur man själv är som person utanför planen, om man träffar de på stan osv. Då är det min plikt att visa att jag är ett föredöme, skulle man uppföra sig illa och någon spelare ser det minns de det väldigt tydligt. Då kan allt det man försökt lära de under flera års tid raderas. Så det finns ingen början eller slut. Extra tufft blir det när man själv som spelare fått gult eller rött kort, då får man förklara situationen, berätta att det inte är något man är stolt för osv. Det har skett, och då har jag förklarat hur jag som spelare uppfattade situationen. Det har slutat bra, ungdomarna har också förstått. Ledare är man hela tiden.

Anser du att det är viktigt att som ungdom vara aktiv i en förening/idrottsförening?

Varför/varför inte?

Jag tycker att det är jätteviktigt att barn och ungdomar har aktiviteter vid sidan om skolan. Aktivitet är bra, det behöver inte vara fotboll, utan bara något. Man lär sig mycket, varje ledare oavsett förening, hjälper ungdomar att bli bättre individer. Hellre att de sysslar med någonting. Det är viktigt att det sker med överseende av vuxna, de vet vad som är rätt och fel, och de kan därför vägleda och lösa om det skulle uppstå något problem och berömma om det är något bra.

Hur tror du att du kommer att se tillbaka på din tid som ungdomstränare när du slutat?

Jag kommer mest komma ihåg de ungdomar man vet att man påverkat till det bättre i en social aspekt. Det är nog viktigare för mig än att de har blivit en duktig fotbollsspelare. Den biten kommer jag att ta med mig, och det är det som ger mig mest tillfredsställelse som tränare. Jag tycker också att det har inneburit att jag blivit en bättre fotbollsspelare. Men det sociala är viktigaste, relationen med ungdomarna man haft genom åren.

Tillägg:

Man behöver bli påmind om vad man sysslar med, en viktig inblick i vad man håller på med. Ibland är det tufft, kan man ta fram detta kan det underlätta sitt arbete. Motgångar behövs, man klarar av de enklare om man klarar av att se hela bilden av det man strävar efter.

Bilaga 2

Intervju med tränare 2: 2009-04-14

Kan du berätta lite om klubben och klubbens verksamhet? Finns det några uttalade värderingar? Hur påverkar i så fall det ditt uppdrag?

En klubb som startades 1995, så den är relativt nystartad. Finns ingen seniorfotboll, de äldsta spelarna tillhör juniortruppen. Det finns dock en målsättning att starta en seniortrupp med helt egna produkter, men när detta sker är osäkert. Truppen jag tränar (P-98) är större den största klubben i Lunds motsvarande kull. Klubbens spelare tillhör närområdet, och detta utgör en viktig sysselsättning för de som bor här omkring. En fritidsledare på skolan som ligger i området, precis intill träningsplanerna, menar att fotbollsföreningen är det bästa som hänt området på väldigt länge. Det finns ju problem här omkring.

Det finns ett policydokument med värdegrunder osv. som bland annat handlar om att alla som tränar ska få spela match. Det står också att det är viktigt med glädje, att det ska vara roligt att spela fotboll, men det är också viktigt att även de duktiga ska känna att de utvecklas för att vilja stanna i klubben. I P98-laget är det väldigt ojämn nivå, men alla tränar tillsammans, även om de spelar match i olika lag.

Det står också om hur man ska bete sig i förhållande till lagkamrater, motståndare och domare. Där är det viktigt att vi som ledare föregår med gott exempel, och att vi lever upp till de värderingar som beskrivits i policydokumentet. Men det kan egentligen stå hur fina ord som helst, i slutändan är det ledarna som står för upprätthållandet.

Vad var det som gjorde att du blev tränare från början? Har du själv spelat fotboll?

Jag är intresserad av fotboll och har även spelat själv. När min äldste son började spela kom jag och tittade på träningarna, och plötsligt blev jag tillfrågad att ta en träning själv. Det gjorde jag, och på den vägen är det; nu står jag med två lag och en styrelsepost. Har tränat i 7-8 år.

Tycker du tränar-/ledarrollen förändrats sedan tiden då du var aktiv? På vilket sätt?

Ja, det har den nog. Det märks också i skolan där jag arbetar. Innan var den vuxne en naturlig auktoritet, som man inte sa emot, men det är annorlunda idag. Numera finns mer dialog och ifrågasättande, och det är bra. Jag tror det är viktigt att vara tydlig och konsekvent, då är det lättare att upprätta en disciplin.

Vad har du för fotbollstränarutbildning?

Klubben erbjuder alla som vill tränarutbildning gratis, men jag har aldrig haft möjlighet att vara med på någon utbildning. Jag hinner inte, men jag hade verkligen velat eftersom det hade utvecklat mig som tränare. Men jag försöker ändå lära mig, läsa böcker och se andras träningar osv.

Vad tycker du är en ungdomstränare/ledares främsta uppgift? På vilket sätt tror du att det skiljer sig från att vara seniortränare?

Att se till att barnen och ungdomarna har det kul, att de ser fram emot att komma till träningen. Det bästa kvittot på att de tycker att det är roligt, är att de kommer till träningarna. Vi har tränat på grus nu, det är ju inte kul, men många har kommit ändå.

Jag tror att det finns många likheter mellan att vara ungdomstränare och seniortränare, det handlar ju om att hitta en glädje hos spelarna, och att utveckla en positiv laganda. Atmosfären är viktig, och att få ihop alla individer i ett lag, trots att det finns olikheter.

Vilka anser du är de främsta fördelarna med att vara ungdomstränare/ledare? Vilka är nackdelarna?

Det bästa är att på ett naturligt sätt kunna vara med mina barn och deras kompisar. Ens kompisar är ju ofta de som är med i laget, och det gör ju att jag personligen känner min sons kompisar också, vilket gör att vi kommer närmare varandra. Jag försöker få de andra föräldrarna att inse det, att det är ett privilegium att umgås med sina barn på det här sättet, men det är svårt att få dem att förstå. Generellt

är det alldeles för få ledare, det är väldigt synd eftersom vi ibland tvingas lägga ner lag i brist på vuxna.

Det negativa är att det är väldigt svårt att få tiden att räcka till. Ibland är det också lite otacksamt. Ofta går det bra med barnen, men föräldrarna kan komma med synpunkter som känns lite orättvisa, inte minst eftersom de själva inte anstränger sig. Men det är klart att jag kan ta synpunkter, det är också viktigt, men ibland känns det bara otacksamt.

Hur tror du att ungdomarna uppfattar dig som ledare/tränare?

Jag tror att de tycker rätt bra om mig, att jag är hygglig och vänlig. Lite sträng också, men det tycker jag hör till.

Har du några ledarförebilder från fotbollen? Från andra områden? Hur inspirerar de?

Jag har nog ingen riktig förebild faktiskt. Man tar väl inspiration från andra tränare man sett, men det beror väl också på ens personlighet.

Hur tycker du att en bra ungdomsledare/tränare arbetar? Vad gör då ungdomsledare/tränare dålig? Har du stött på någon sådan?

Det är viktigt att alla barn känner sig sedda och uppmärksammade. De som är lite sämre har ännu större behov att höra beröm när de gör någonting bra. Beröm är viktigt, även om jag ibland kan vara arg. Det kollektiva är också viktigt, det är ju det som är det roliga med att tillhöra ett lag; man vinner tillsammans och man förlorar tillsammans. Jag skulle gärna vilja ha mer tid till att förbereda träningar, och att ha individuella samtal med barnen.

Dåliga tränare skäller och vrålar, och tyvärr har jag stött på många sådana.

Hur anser du din tränaruppgift skiljer sig från exempelvis en lärares? Finns det några likheter?

Det finns många likheter, det handlar om att skapa god stämning och anda i klassen. Skillnaden i fotbollen är att man kan låta spelare stå utanför en övning eller match om de inte sköter sig rätt, det går ju inte i skolan på samma sätt. Det är klart att man inte ska vara elak, men man måste visa att vissa saker inte accepteras. Jag vet att det är en del av killarna som har problem i skolan, men här märker jag aldrig någonting av det. Reglerna är så tydliga.

Vilken typ av egenskaper försöker du uppmuntra och utveckla hos dina spelare? Hur gör du det?

Att spela för laget tycker jag är viktigt, att våga misslyckas och att våga ta initiativ. Jag vill att de ska spela som ett lag, mycket passningsspel och längs marken fotbollsmässigt.

Vilken funktion tror du att du har som tränare/ledare för ungdomarna? På planen? Utanför planen?

Att vara en vuxen som det går att se upp till, och som kan lyssna. Det handlar om att lära barnen och ungdomarna spela fotboll, men också hur de ska vara utanför planen och hur de ska bete sig mot varandra. Rätt inställning och attityd är viktigt. Jag vill att de ska se upp till mig som tränare.

Anser du att ungdomsledaren/tränaren har en social uppgift? Vad består den i? Och finns det någon situation som du tydligt märkt av den?

Jag tycker absolut att det finns en viktig social uppgift. Det finns många i laget vars föräldrar jag aldrig träffat, och det känns märkligt att inte engagera sig mer i sina barn och deras aktiviteter. Vissa får ansvara själv för sina kläder, för att ta sig till träning och match, då kanske inte föräldern närvarar så mycket. Då är det klart att jag som vuxen blir viktig i deras liv.

Var börjar och var slutar din roll som tränare/ledare?

Den rollen tar aldrig slut, men den är som mest intensiv mellan det att jag kommer hit till träningsplanen tills det att jag lämnar.

Anser du att det är viktigt att som ungdom vara aktiv i en förening/idrottsförening? Hur är det viktigt/oviktigt?

Jag tycker det är jätteviktigt, det handlar om att få social träning, lära sig visa hänsyn och att inordna sig. Det är viktigt också att röra sig, och det behöver inte vara fotboll, bara göra något. Det är många

som är väldigt stillasittande idag, och det kommer att bli ett jätteproblem om några år. När man ser folk som står och hänger häromkring, sådana det håller på att gå fel för, är det tydligt att de inte engagerar sig. Det är jätteviktigt.

Hur tror du att du kommer att se tillbaka på din tid som ungdomstränare när du slutat?

Jag kommer att sakna det. Som lärare jobbar man mycket intellektuellt och inomhus, då är det skönt att få komma ut och röra lite på sig. Sen är det roligt med snacket och stämningen, den är rå med hjärtlig. Man tråkas och retas med varandra, det är ju faktisk

Bilaga 3

Intervju med tränare 3: 2009-04-07

Kan du berätta lite om klubben och klubbens verksamhet? Finns det några uttalade värderingar? Hur påverkar i så fall det ditt uppdrag?

Vi är en relativt liten förening, med mellan 350-400 medlemmar, det antalet har det legat kring de senaste tio åren. Den allmänna andan är att vi håller på med fotboll för att det är roligt, och att det är en viktig sysselsättning. Seniorlaget har pendlat mellan att spela i division 4-6. A-laget är inte den viktigaste verksamheten, ungefär 50 stycken av medlemmarna tillhör seniortruppen. Den uttalade värderingen i klubben är att erbjuda en meningsfull sysselsättning för barn och ungdomar. Värderingar finns nedtecknade på ett policydokument som skrevs ihop för första gången för några år sedan. En ny variant gjordes dock förra året. Det innehåller information av vad som ligger på tränares/ledares/spelares ansvar. Föreningens mål är att alla ledarna ska gå någon typ av utbildning, för att lära sig hur barn fungerar och liknande. De flesta i föreningen har utbildat sig, men inte alla. Det som står i policydokumentet är självklart, särskilt eftersom det är jag själv som formulerat det. Men man inser att även om det är självklart för mig, är det inte det för alla. En och annan har andra åsikter, och några "givna sanningar" finns inte om hur saker ska skötas. Exempelvis kan det handla om när man tycker det är lämpligt att införa fysisk träning. Jag har tidigare tyckt att man inte ska göra det förrän de är i 15-årsåldern, medan det finns andra som tycker att det ska göras långt tidigare, genom kullerbyttor och liknande.

Värdet i ett sådant dokument tycker jag ligger i när det skapas, det är då man diskuterar och framför åsikter. Efteråt är det bara ett papper, som förvisso är bra att återkomma till för att skapa ytterligare diskussion.

Vad var det som gjorde att du blev tränare från början? Har du själv spelat fotboll?

Jag spelade mycket själv förr i tiden, och mitt intresse gjorde väl att barnen blev intresserade och då blev jag också tränare. Nu är jag inne på det 17 året, och har sammanlagt haft tre kullar.

Tycker du tränar-/ledarrollen förändrats sedan tiden då du var aktiv? På vilket sätt?

Möjligen är man numera lite mer medveten om den pedagogiska rollen en ledare har. Då var det bara fotboll, det handlade aldrig om hur man kände eller mådde. Nu tittar man mer på hela personen. Jag tror det kan bero på den allmänna samhällsutvecklingen, man har större medvetenhet om att barn mår dåligt, och det är också mycket fler barn som mår dåligt idag.

Vad har du för fotbollstränarutbildning?

Jag har läst några kurser, bland annat grundkursen och steg 1. Jag skulle nog kunna tänka mig att gå ytterligare några steg.

Vad tycker du är en ungdomstränare/ledares främsta uppgift? På vilket sätt tror du att det skiljer sig från att vara seniortränare?

Den främsta uppgiften är att alltid vara där, och att stå för kontinuitet. Många barn blir idag lovade mycket, men det är många som sviker dem; föräldrar som skiljs osv. Jag vill alltid vara där för barnen, ha en lyssnande attityd och visa att jag alltid ser alla. Den sociala biten är den överlägset viktigaste, för hur många av alla knattar som börjar spela fotboll blir spelare i allsvenskan?

I vår förening ligger den sociala aspekten högt. När de är seniorer har de förhoppningsvis blivit mer mogna och bättre på att lösa problem, men det handlar även där om gemenskap och tillhörighet.

Vilka anser du är de främsta fördelarna med att vara ungdomstränare/ledare? Vilka är nackdelarna?

Det är en viktig roll. Tänker man på vad man egentligen håller på med inser jag att det här kanske är det viktigaste jag håller på med. Såklart är även mina barn och barnbarn viktiga. Att vara ledare innebär också att vara en del av ett socialt sammanhang, med gemenskap även mellan ledare och personer i hela föreningen. Det är också bra att inte vara stillasittande.

Jag ser egentligen inga nackdelar, men det skulle i så fall vara att det tar tid, väldigt mycket tid.

Hur tror du att ungdomarna uppfattar dig som ledare/tränare?

Det är svårt att säga, men jag tror de uppfattar mig som lite mesig. Jag tycker inte att disciplinen är det viktigaste, utan att ha roligt. Men de tycker nog rätt bra om mig ändå, som den "snälla farbrorn". Den rollen trivs jag också med.

Samtidigt vill jag också vara med och vinna, och för det krävs lite ordning och reda. Strävan efter att vinna tror jag måste finnas i idrott, det är ju därför man ställer upp, men samtidigt får det inte ske till vilket pris som.

Har du några ledarförebilder från fotbollen? Från andra områden? Hur inspirerar de?

Jag har nog ingen riktig förebild, den enda jag kan komma på är Bengan Johansson. Jag vet egentligen inte hur han arbetar, mer än det jag sett på tv och sånt, men han verkar sätta gruppen i fokus, se till att alla trivs. Han verkar vara en demokratisk ledare.

Hur tycker du att en bra ungdomsledare/tränare arbetar? Vad gör då ungdomsledare/tränare dålig? Har du stött på någon sådan?

Att alltid vara där tycker jag är viktigt. Man ska också vara lyhörd för gruppen. Är det någon som befinner sig för långt ner på stegen, eller någon som tar för mycket plats, då handlar det om att jämka. Det låter som att jag förordar likriktning, men det gör jag verkligen inte, det är bara viktigt att ingen ska behöva må dåligt på grund av någon annan.

Det är viktigt att tränarna jobbar för att göra träningarna roliga, så att barnen också lär sig det man syftar till. Jag tror mycket på positiv förstärkning, i alla sammanhang. Därför är det viktigt för mig med beröm och inte kritik, även om jag såklart måste visa hur man ska göra i vissa situationer osv. Det har inte hänt särskilt många gånger, men ibland finns det ledare som skäller på sina barn och ungdomar. Det tycker jag inte att man ska göra, och absolut inte under en match, för då har de inga möjligheter att ta till sig något.

Hur anser du din tränaruppgift skiljer sig från exempelvis en lärares? Finns det några likheter?

Jag tycker att det finns många likheter. Man har en grupp ungdomar som man ska överföra kunskap till, både som individer och som grupp. Den stora skillnaden är att fotbollen är frivillig, och det gör att det finns färre möjligheter att utföra sanktioner. Då är det bara för ungdomarna att säga "okej, då går jag väl då".

Men som vuxen, både som tränare och ledare, fungerar man ju lite grand som ställföreträdande förälder för barnen, och det sker ibland inte ens medvetet. Jag tänker samtidigt också, och jag vet inte om jag är helt fel ute, men kanske har man lättare att vara en förebild för barnen som tränare än som lärare. Lärares roll är ju snävare, och är ju mer definierad. Så var det åtminstone när jag gick i skolan, det var länge sen så jag kan tänka mig att det har förändrats. Lärare kan nog också vara förebilder. När man tänker på det är det faktiskt rätt läskigt att vara förebild, vilket ansvar! Men man får väl helt enkelt vara sig själv och förhoppningsvis är det tillräckligt.

Vilken typ av egenskaper försöker du uppmuntra och utveckla hos dina spelare? Hur gör du det?

Det är inget sådär som jag särskilt går och tänker på, men jag försöker nog lära ut att "nåd går före rätt", att skita i det om man anser sig bli orättvist behandlad i en match eller något. Jag tror det har förändrats genom åren, man känner sig lättare förorättad nuförtiden, och det gäller nog för samhället i allmänhet.

När det uppstår situationer då någon blir ledsen för något någon gjort, brukar jag alltid ta barnen åt sidan, jag frågar om det verkligen var så farligt. Ofta svarar de att det var det, så det ger ju inte alltid så mycket, men jag försöker ändå få dem att skaka hand. Även om de kanske går ifrån situationen lika sura har de fått en reaktion på att det inte var ett okej beteende. Samtidigt är killarna inte så gamla, och det glöms ofta bort lika snabbt igen.

En gång när två av mina killar rök ihop i samband med en match, försökte jag få den killen som stod bredvid sen under matchen att skrika "bra gjort!" till killen han var ovän med. Det gick sådär den gången, men man måste ändå ha lite sådana trick för sig. Framförallt handlar det om att markera att det inte är ett tillåtet beteende, och det är omöjligt att avgöra vem det är som har rätt och fel, bara låta det rinna av.

Sen tycker jag också det är viktigt att hålla ordning och reda, kläderna i omklädningsrummet osv. Jag vill ju att killarna ska duscha tillsammans efter träning och match, för det är ju faktiskt i omklädningsrummet mycket av det sociala sker. Där finns det möjlighet för de spelare som kanske inte är så duktiga på plan, att skaffa sig en identitet utanför. Men återigen visar det sig att inte alla har samma åsikt om vad som ska göras, det är inte alla föräldrar som tycker att det är bra att de duschar på klubben. Varför vet jag inte. Det är ju tiden från omklädningsrummet man minns från sin egen tid, då kunde man snacka och tråkas, och det tror jag inte alls är oviktigt.

Vilken funktion tror du att du har som tränare/ledare för ungdomarna? På planen? Utanför planen?
Att vara en fast punkt i tillvaron för barnen och ungdomarna. De måste veta var de har mig, och jag är någorlunda stabil. Inte jätteglad ena dagen och sur andra. Jag vill att de ska känna förtroende för mig, att de ska kunna vända sig till mig med saker som inte bara har med fotbollen att göra.

Anser du att ungdomsledaren/tränaren har en social uppgift? Vad består den i? Och finns det någon situation som du tydligt märkt av den?
Jag tycker absolut att det finns en social aspekt, och den är oerhört viktig. Det märks inte minst när jag träffar spelare på stan som jag tidigare haft, och när de kommer fram till mig och snackar. Då känns det som att jag lämnat något avtryck.

Var börjar och var slutar din roll som tränare/ledare?
Jag tror aldrig att den varken börjar eller slutar. Jag är samma figur i deras liv oavsett om jag stöter på dem på fritiden. Ibland träffar jag ju barnen när jag är ute, vissa bor i närheten av mig osv. Att jag är deras tränare finns nog med hela tiden. Jag är vuxen och de är barn, och det förhållandet är detsamma oavsett plats.

Anser du att det är viktigt att som ungdom vara aktiv i en förening/idrottsförening? Hur är det viktigt/oviktigt?
Jag tror att det är en tillgång, för det sociala sammanhanget. Att vara en del av en grupp, att lära sig jämka och sträva efter gemensamma mål trots olikheter. Det behöver dock inte vara en idrottsförening, kan vara en ornitologisk klubb eller vad som helst.

Hur tror du att du kommer att se tillbaka på din tid som ungdomstränare när du slutat?
Jag tror jag kommer att minnas enstaka händelser, och det bär jag med mig även nu. Att träffa folk man haft kontakt med innan, som minns en och som stannar och snackar är väl ett tecken på att man har betytt något för kommande generationer. Ibland träffar jag föräldrar som visar samma sak. Och sen det här med att ingå i ett socialt sammanhang, det är viktigt.

Tillägg:

I barn- och ungdomsidrott är det fokus på det kollektiva, men inte så mycket på högre nivå som det var förr. Nu riktas så mycket uppmärksamhet till enskilda individer, men det kollektiva är viktigt, det handlar om att lyssna på andra, och ha förmågan att förstå.

En ungdomsansvarig tycker jag ska förmedla information till de andra, och ha koll på vad de andra tränarna gör. Det är svårt när man har ett eget lag, då är man så koncentrerad på sitt och det finns ingen möjlighet att följa hur de andra tränarna arbetar. Det bästa vore att den ansvariga inte har ett eget lag. Visst har vi i ungdomssektionen möten, en gång i månaden, men man skulle kunna vara mer aktiv i sökandet efter nya ledare exempelvis. Men tiden räcker inte till.

Bilaga 4

Intervju med tränare 4: 2009-04-09

Kan du berätta lite om klubben och klubbens verksamhet? Finns det några uttalade värderingar? Hur påverkar i så fall det ditt uppdrag?

Klubben är en av Skånes och Sveriges största. Är störst i Skåne efter nysammanslagna Limhamn/Bunkeflo. Har herr- och damverksamhet, och flick- och pojkverksamhet. Flickverksamheten är dock inte riktigt lika stor som pojkverksamheten, där det ofta är mellan 40-50 killar i de yngsta åldersgrupperna.

Jag sitter i ungdomsstyrelsen, och det innebär att jag ansvarar för pojk- och flickfotbollen, från fotbollsskolan till det att de blir 14. Min primära operativa uppgift är att hitta och utbilda nya ledare för P08 gruppen som jag sedan kan lämna när de nya ledarna är bekväma med sin uppgift. Min uppgift är att hitta och utbilda ledare till de grupper som jag sedan lämnar när de är i åttaårsåldern. Nya ledare rekryteras bland föräldrarna och jag hjälper till att skapa struktur i gruppen så att det blir lättare för dem att ta över. Tidigare har de bara kastats in i tränarrollen, vilket ibland blivit olyckligt, men med det här systemet finns bättre kontroll. Det är lättare att påverka vilka ledare man får in.

Vi har en policy i klubben som jag tycker är lite undermålig, och det är ett jätteproblem. Det har man dock insett och nu jobbar vi på en ny verksamhetsplan som ska styra arbetet. Det handlar om vad ledarna ska göra och vad de inte ska göra osv. Det som ofta skapar problem är hur man ska hantera barn som utvecklas olika, med laguttagningar, nivåanpassning osv. Det gamla dokumentet skriver mest hur vi ska träna, hur många gånger, men det är väldigt luddigt vilket skapar utrymme för många olika tolkningar. Att det är så fritt för tolkning innebär problem tycker jag.

Vad var det som gjorde att du blev tränare från början? Har du själv spelat fotboll?

Jag hade barn som började spela, de slutade och nu är det bara jag kvar. Det är så roligt att ha hand om barn. För många är det inte barnen som är det viktiga utan spelet och resultaten. För mig är barnen det viktigaste och omsorgen om dem som kommer först. Jag tror att man måste vara öppen, ödmjuk och flexibel inför sin egen uppgift för att bli en bra tränare för barn i den här åldern och det tror jag att jag är och därför har jag fortsatt att vara tränare. Jag vill primärt att barnen ska ha det roligt. Resultatet är inte viktigt, men det får gärna vara ordning och reda, men det tycker ungarna ofta om själva också. Det ska inte finnas någon press på att vinna, det viktiga är att de ska lära sig spela fotboll.

Spelade fotboll i en ort utanför Lund tidigare, men slutade ganska tidigt och började spela landhockey som var mer prestigelöst. Har varit tränare i sex år.

Tycker du tränar-/ledarrollen förändrats sedan tiden då du var aktiv? På vilket sätt?

Det har absolut förändrats. Förr spelade man bara, nu finns det en mer medveten tanke. Numera finns det också pedagogiska verktyg som Skånebollen erbjuder. Det är ett jättebra paket tycker jag, och det genomsyrar hela den svenska fotbollen från knattar till landslagsnivå. Fast sen är väl teori och praktik inte alltid samma sak.

Vissa föräldrar har väldigt höga krav på sina barn, de ser att det är ett yrke att vara fotbollsspelare. Deras krav på både barnen och ledarna driver verksamheten i en annan riktning som inte alltid är så bra. Jag ser det inte att det finns något motsatsförhållande i att ha roligt och att lära sig spela bra fotboll.

Vad har du för fotbollstränarutbildning?

Har bas 1 & 2, och på den nivån där jag är behövs det inte mer. Utbildningen som följer handlar ju om seniorträning, men det är klart att det är nyttigt även för mig, att se vart verksamheten syftar och var barnen ska vara längre fram. Det är alltid lättare att veta hur man ska jobba när man vet vart man ska. Fast ska man gå vidare i utbildningsstegen krävs det att man också tränar äldre ungdomar, och det passar inte i min livssituation, jag har en familj att tänka på också.

Vad tycker du är en ungdomstränare/ledares främsta uppgift? På vilket sätt tror du att det skiljer sig från att vara seniortränare?

Jag vill få barnen att ha det roligt med idrott, och i synnerlighet fotboll. De ska få en positiv erfarenhet av idrott och fotboll. I seniorfotboll har man ett resultat att uppnå, men det är klart att man också måste tycka att det är roligt att spela även på seniornivå. Även vi har ju ett mål med vår verksamhet, men det är inte så viktigt, glädjen måste först och främst finnas.

Vilka anser du är de främsta fördelarna med att vara ungdomstränare/ledare? Vilka är nackdelarna?

Det är väldigt roligt, och man får mycket positiv feedback tillbaka. Det är alltid roligt att se när människor har roligt och är glada, och med barn blir reaktionen så direkt. De behöver liksom inte bli a-lagsspelare, jag tror att de har nytta av det de lär sig här, även utan att vilja bli proffs.

Det finns definitivt nackdelar. Man måste ta ställning, och ibland måste man fatta obekväma beslut, men det gäller att förstå att inte alla alltid kommer att älska en, det finns alltid antagonister. Sen är det mycket jobb också, och det tar mycket tid. Man måste sticka ut, går inte bara att "jönsa" med. Men jag vet inte om det egentligen är något negativt, men så är det i alla fall. Samtidigt har man gått med på det här också när man tackade ja till att bli tränare.

Hur tror du att ungdomarna uppfattar dig som ledare/tränare?

Det ska man nog alltid fråga sig själv. Jag tror de gillar mig, förhoppningsvis ser de också att jag kan mycket om fotboll, men det bryr sig i och för sig föräldrarna mer om än barnen. Det handlar om att övertyga föräldrarna, barnen gillar det mesta. Häromdagen var det en förälder som sa "Vi tycker att det är så roligt att vara här, så vi vill alltid vara med på träningarna". De sa vi liksom, inkluderade sig själv och inte bara barnet. Det är ju roligt.

Har du några ledarförebilder från fotbollen? Från andra områden? Hur inspirerar de?

När jag började min "tränarkarriär" som assisterande hade jag en huvudtränare som var en fantastisk människa. Han var oerhört bra med barn, och det var han som lärde mig om att ha glädje kring fotbollen. Även om jag tyckte att han var bra, kan jag ju inte göra en "copycat" på honom, jag måste ju hitta min egen ledarstil. Men han var en väldig inspiratör, och fick alltid folk att jobba hårt. En riktig naturbegåvning, som jag pratar en hel del med.

Annars tycker jag i regel om svenska landslagstränare, de är i min smak; analytiska och lugna. Dessutom gillar jag Bengan Johansson och hans sett att diskutera med sina spelare, det här med att ställa frågor som spelarna får svara på. Det sättet försöker jag också anamma, att få barnen att tänka själva genom att ställa frågor. Det är väldigt roligt också, kul att se hur de resonerar och tänker. Ibland tar det lite omvägar, men ofta kommer man fram till rätt mål ändå. Det hjälper också till att få ett sammanhang, och barnen tycker själva att det är roligt också. Dessutom blir det ett bra naturligt avbrott i träningen. Det är verkligen kanon.

Hur tycker du att en bra ungdomsledare/tränare arbetar? Vad gör då ungdomsledare/tränare dålig? Har du stött på någon sådan?

Mycket teknik, fokus på övningarna och att få de att göra övningarna rätt. Peppa och ge mycket beröm, tilltala barnen vid namn. Ju fler ledare som finns, desto mer beröm kan barnen få. Sen tycker jag att man ska jobba med diskussionspunkter, att hålla sig till några få instruktioner. Jag har också tematräningar, men bara veckovis. Det är kanske inte helt ultimät, ibland är det bra om övningarna kan sätta sig och att barnen ser utveckling. Men eftersom jag ska överlämna träningarna till föräldrarna tycker jag att det är viktigt att de får ett stort register att jobba med.

En dålig tränare skriker och är resultatinkriktad. De letar fel. Jag har stött på många sådana, och tyvärr finns det också några i klubben.

Hur anser du din tränaruppgift skiljer sig från exempelvis en lärares? Finns det några likheter?

Nu är jag inte någon pedagog, men jag tycker att det finns många likheter. Det handlar ju om att lära spelarna tekniska moment genom instruktioner. För att lära ut spelförståelse, som man gör längre fram, kräver nog mer pedagogik.

Som ideell ledare har man inte heller samma ramar. Det är okej att skrika och säga vad jag vill, och det kan man välja att utnyttja eller inte. Man kan välja att skicka hem en spelare också, det kan inte en lärare göra. En ledare har väl en lite friare roll än en lärare.

Vilken typ av egenskaper försöker du uppmuntra och utveckla hos dina spelare? Hur gör du det?

När de är fotbollsspelare vill jag att de ska våga, dribbla och hålla i bollen. Det är viktigt att det finns en öppenhet mot det i laget. Man ska vara positiv, berömma när det går bra, peppa när det går sämre. Positiv energi är viktigt. Sen vill jag också att de ska ha förmågan att värdera sin egen insats, och fråga sig "har jag gjort mitt bästa idag?" Har man det så kan man gå ifrån en match eller som vinnare trots att man förlorade matchen. Har man det finns inte mycket mer att göra. Finns allt detta med är det roligt att spela fotboll.

Vilken funktion tror du att du har som tränare/ledare för ungdomarna? På planen? Utanför planen?

Förutom deras föräldrar är jag ju den vuxen de nog har mest kontakt med. Det gör ju att jag har en väldigt viktig funktion, precis som en extraförälder. Jag har ju också ansvar för deras skola, att träningen inte kommer i vägen. Jag trivs ändå bra med den rollen.

Var börjar och var slutar din roll som tränare/ledare?

Träffar jag de på stan tar jag ju direkt på min tränarhatt, så fort jag är omkring barnen, oavsett var, har jag tränarhatten på mig.

Anser du att ungdomsledaren/tränaren har en social uppgift? Vad består den i? Och finns det någon situation som du tydligt märkt av den?

Den sociala uppgiften är bland de absolut viktigaste. Kan man inte få barnen att samarbeta kan de heller inte ha roligt tillsammans, och det vill man ju att de ska ha. Precis som vuxna så är alla olika och man kan inte älska alla men det handlar om att man ska kunna fungera tillsammans ändå, och det måste jag lära barnen. Det är en väldigt stor uppgift faktiskt, och jag vet inte om tränare i allmänhet har rätt kompetens för det.

Jag har varit med om sådana situationer. Jag minns inte exakt vad det handlade om, kanske mobbningstendenser eller kränkning, men jag vet att vi har samlat någon gång efter en träning för att ta upp det för diskussion. Barnen klarar det ofta bra, men det känns oftare

som att man får fungera som psykolog för föräldrarna. Exempelvis finns det fall där pojkar inte dyker upp till träningar och matcher, föräldern har så mycket som händer omkring. Det är svårt att göra någonting åt, men det viktiga är ju att inte grabben far illa av det, för då är det mitt problem också. Jag är empatiskt lagd. Ibland är det problem med föräldrar som är skiljda, de använder oss som mellanled i deras kommunikation, och det kan bli riktigt jobbigt.

Anser du att det är viktigt att som ungdom vara aktiv i en förening/idrottsförening? Hur är det viktigt/oviktigt?

Jag tror det är nyttigt och bra. Fotbollen är ju lite som lumpen, man får möjlighet att träffa människor man normalt inte träffar, från olika sociala bakgrunder och sådant. Det gör att man får se andra delar av samhället, och man träffar människor med andra problem än vad man själv har. Det gör att man kommer närmare verkligheten och livet.

Avslutande fråga: Hur tror du att du kommer att se tillbaka på din tid som ungdomstränare när du slutat?

Jag kommer att minnas alla skratten och de glada ansiktena. Sen lär man ju känna en otrolig massa människor, och det har man nytta av längre fram i livet. Men jag kommer att minnas glädjen mes; smågrejor och stora segrar. Och alla roliga fotbollscitat från barnen!

Bilaga 5

Intervju med tränare 5: 2009-04-17

Kan du berätta lite om klubben och klubbens verksamhet? Finns det några uttalade värderingar? Hur påverkar i så fall det ditt uppdrag?

En stadsdelsklubb för i huvudsak fyra stadsdelar. Har ingen elitsatsning utan koncentrerar sig istället på bredden, och att låta alla vara med på sina egna villkor. Har fotbollsskola med spelare födda 2001 eller senare, men klubben har ingen nedre åldersgräns. De allra yngsta som kommer är i treårsåldern, men dessa slutar ofta ganska snart när de inser att det faktiskt är stor skillnad fysiskt mellan dem, och fem-sexåringar. Ofta börjar de senare istället. De allra flesta börjar dock i 6-7-årsåldern.

Klubben har en barn- och ungdomspolicy som handlar om att alla ska få vara med på egna villkor, och att det ska satsas på en bredd. Jag tycker att det är ganska självklara saker, men det kanske beror på att jag är fritidsledare. De allra flesta andra tränarna är ju mammor och pappor till barnen i lagen, de har kanske inte riktigt samma syn alltid. Samtidigt förstår jag elitklubbar som vill satsa, och genom selektering ta ut de bästa. Men ju fler som spelar, desto fler spelare får vi som är bättre. Det är ju ingen elvaåring som mår bra av att höra att de inte duger, och det finns tyvärr alltför många klubbar, på så låg nivå som division tre, som satsar på det sättet.

Det finns mycket forskning som faktiskt visar på att det är en elitsatsning det vi gör, att satsa på bredden. Barn och ungdomar utvecklas ju olika i olika takt, och det är omöjligt att se om en spelare i tio-tolvårsåldern kan bli duktig som seniorer. Det är ju bara att titta på spelare som Henke och Zlatan, ingen av dem spelade i Skånelag eller ungdomslandslag, men det har blivit superstjärnor som seniorer. Eller Crouch som spelade division två fotboll i Sverige, för att sedan bli en duktig Premier League-spelare. Jag tror man tappar många på vägen när man selekterar, spelare som tappar suget och inspirationen, som lägger ner helt eller minskar sitt intresse.

Vad var det som gjorde att du blev tränare från början? Har du själv spelat fotboll?

Jag har själv spelat, även om jag inte varit aktiv på länge. Tränarna i klubben behövde hjälp på en fotbollsskola och jag ställde upp, sen dess har jag tränat här och följt med den kullen som nu är 11 år. Är nu inne på mitt femte år som tränare.

Tycker du tränar-/ledarrollen förändrats sedan tiden då du var aktiv? På vilket sätt?

Visst har den förändrats. Som ledare har man ju fått en helt annan uppfattning av vad det innebär att vara ledare, som man inte förstod när man bara matades med övningar. Nu har jag mer förståelse för de ledare jag hade då, men jag känner samtidigt igen mig själv i mina spelare.

Det som inte förändrats är oviljan att bli ledare. Det var lika svårt då som nu att få fram föräldrar som vill ställa upp. Då var tränarna dessutom tränare, men inte så mycket mer. Som ungdomsledare idag har man många roller; man är ledare, tränare, plastförälder, psykolog, sjuksköterska. Man måste liksom kunna lite om allt, och man har större socialt ansvar idag. Kanske kan det sociala ansvaret vara en del i att det är så svårt att få fram ledare att arbeta ideellt. Samtidigt tror jag inte att man tänker riktigt på vad det innebär när man börjar. Numera känns det som att man gärna betalar andra för att slippa själv, och vissa föräldrar kommer ibland och bara dumpar sina barn på träningen, och kommer tillbaka 1,5 timme senare. Det blir lite som dagis. För 15 år sedan tror jag det var annorlunda, föräldrarna hade mer tid till sina barn men kanske bara en inkomst. Nuförtiden är det bättre ekonomiskt, men föräldrarna har samtidigt mindre tid.

Vad har du för fotbollstränarutbildning?

Jag har Skånebollens bas 1. Har genomgått två utbildningar det här året, så även om jag gärna hade velat utbildas mer så småningom finns det inte tid för det i år.

Vad tycker du är en ungdomstränare/ledares främsta uppgift? På vilket sätt tror du att det skiljer sig från att vara seniortränare?

Som tränare handlar det ju om att kunna lära ut något, men också att vara en förebild; en person att lita på och en vuxen att vända sig till som kanske inte är förälder eller släkting. Framförallt är det att vara en positiv förebild. Man blir ju också lite av en lekledare, men man vill ju att barnen ska komma hit för att dem tycker att det är kul att vara här, då ska man inte stå och skrika och skälla hela tiden. Sådana tränare finns det många av tyvärr...

Det är nog ganska stor skillnad att vara seniortränare, de har "färdiga fotbollsspelare" och vuxna, som är där för att de tycker det är roligt. En seniortränare har ju inte spelare som bygger sandlott, plockar med löv eller kastar pinnar; de är där för att de tycker fotboll är kul och för att det på något sätt satsar. Vissa barn är ju här för att det är roligt, för att deras kompisar också spelar, för att de tycker om att ha något att göra eller för att föräldrarna vill. Då blir det klart annorlunda, det blir lite mer psykologiskt för mig som ledare då. Samtidigt beror det ju på klubbens och lagets ambitioner, och vilka krav som finns omkring.

Vilka anser du är de främsta fördelarna med att vara ungdomstränare/ledare? Vilka är nackdelarna?

Förhoppningsvis gör man något man tycker är kul, om man tycker att det är en pina att syssla med det här kommer man ju inte hit. För mig handlar det om att jag tycker att det är roligt att jobba med barn och ungdomar. Det sociala är en viktig del, man träffar många människor, inte bara i laget och klubben, utan ute på matcher, cuper osv. Dessutom lär man känna barnen och deras föräldrar bättre vid sidan av planen också. Sen är det roligt att få vara ute stora delar av året.

Nackdelarna är att det är svårt att få hjälp. Finns det två tränare i ett lag tycker de flesta föräldrarna att det räcker, att det inte behövs fler som hjälper till. Vissa lag i klubben har länge bara haft en tränare, och det blir ju en oerhörd arbetsbörda för den tränaren. Det är svårt att få folk att vilja engagera sig. En annan nackdel är ju tiden, jag ska inte säga att jag inte får tillbaka den, men ibland känns det som att all ledig tid går till klubben. Det handlar inte bara om träningar, utan om matcher, förberedelser och dessutom det jobbet som ska göras i klubben. Det blir mycket när man som jag dessutom jobbar både kvällar och helger. Det är 4-5 personer som gör allt i klubben. Såklart hade jag kunnat göra som många andra, och säga nej till saker, men jag är inte riktigt funtad så.

Hur tror du att ungdomarna uppfattar dig som ledare/tränare?

Det är en svår fråga. Förhoppningsvis ser dem en som en vuxen förebild, som inte är alltför arg och mossig. I min trupp är det 23 man, och jag tror det finns 20 olika bilder av oss som ledare. Förhoppningsvis tycker dem att man är okej, annars hade de väl inte fortsatt. Jag tror att det handlar om att vara rak, ärlig och tydligt, då blir det nog sällan problem.

Vi hade Tomas Pettersson här på klubben för ett tag sen, som presenterade en studie han hade gjort. Han berättade att det som barnen och ungdomarna kom ihåg när de var vuxna, inte var resultat, vinster och mål, utan hur de hade blivit behandlade som människor av ledarna i laget. Det känns bra att tänka på det tycker jag.

Har du några ledarförebilder från fotbollen? Från andra områden? Hur inspirerar de?

Nej, det kan jag inte säga. Jag har nog tagit lite härifrån och lite därifrån, både från fotboll och handboll, men också från andra delar.

Hur tycker du att en bra ungdomsledare/tränare arbetar? Vad gör då ungdomsledare/tränare dålig? Har du stött på någon sådan?

Det gäller att veta vad man vill åstadkomma idrottsligt. Är man disträ och oförberedd sprider det sig till spelarna också, särskilt när de är små, annars flippar de ut efter två minuter. Det handlar om att vara målmedveten och förberedd, och att vara rak, ärlig och tydlig. Det ska också finnas klara regler för hur man uppför sig, och det ska gälla alla oavsett. Samtidigt ska man inte alltid vara gravallvarlig, man måste kunna skämta och ha roligt, men också vara flexibel och ha förmågan att ändra.

Jag har stött på alldeles för många sådana ledare, men har aldrig haft någon sådan själv. När jag spelade handboll fanns det tränare som bara stod och skrek på sina spelare, och det händer även i fotbollen. En gång var det en tränare som satte igång och skrika på sina spelare från det att matchen sattes igång, sedan gick han längst långlinjen hela matchen och skrek och klagade. Det är riktigt tråkigt att höra, vi blev helt mållösa.

Hur anser du din tränaruppgift skiljer sig från exempelvis en lärares? Finns det några likheter?

Till viss del tror jag att det finns likheter. Generellt tror jag att det finns allt för få ungdomsledare i lärarkåren, lärare nuförtiden är så ämnesbundna; de har barnen mellan 9.40-10.20, då ska det minsann vara ordning, men vad som händer på rasten eller utanför skolan skiter de i. De tar liksom inget ansvar förutom att lära ut i ämnet, det skiljer ju en lärare från en ungdomsledare som känner av det sociala ansvaret. Samtidigt hade det varit bra om ungdomsledarna hade kunnat vara lite mer pedagogiska också.

En skillnad är att lärarna har dit-tvingade elever som kanske inte alltid är så intresserade men som de ändå ska lära, en fotbollstränare har förhoppningsvis mer motiverade spelare eftersom de själva valt att komma. En lärare får ju betalt också, det får inte en ungdomsledare, det betyder ganska mycket.

En annan skillnad är att en lärare har en läroplan att arbeta efter, det har inte ungdomsledaren. Skåneboll har förvisso vissa dokument de vill att man ska följa, men det är ju fritt hur mycket man faktiskt gör det.

Vilken typ av egenskaper försöker du uppmuntra och utveckla hos dina spelare? Hur gör du det?

Framförallt försöker jag få dem att agera som människor, att vara goda kamrater och att inte gnälla utan stötta. De ska inte bli ovänner på träningen för att någon missar en passning. Som fotbollstränare ska jag ju lära barnen och ungdomarna fotbollstänket, och att det inte alltid bara är skoj och roligt. Det blir mer sånt när de blir äldre. De ska också känna en trygghet i gruppen, det är viktigt för oss eftersom barnen ofta kommer från olika stadsdelar och därför också olika skolor. Lätt att det bildar grupperingar, men det handlar om att få dem att samarbeta oavsett, och det tycker jag går bra.

Vilken funktion tror du att du har som tränare/ledare för ungdomarna? På planen? Utanför planen?

Rent fysiskt, om man vill göra det lätt för sig, säger jag att det är att leda träningar och matcher. Men så enkelt är det inte, det som händer utanför planen är ju också viktigt. Man ska planera läger, ta ut lag, stötta de som har de jobbigt hemma och vara förebilder, men det är lite som jag svarat på tidigare fråga.

Anser du att ungdomsledaren/tränaren har en social uppgift? Vad består den i? Och finns det någon situation som du tydligt märkt av den?

Absolut! Hade man inte haft det skulle man haft med robotar att göra, det är ju människor det handlar om och då är det ju socialt. Det märks inte av så mycket för dem som har det bra hemma, men för de som har det svårare behöver ju känna att de blir sedda, att de finns. Det påminner om det jag gör i mitt jobb också, det är en viktig del. Men det kan likväl vara att man löser det på annat sätt både inom fotbollen och jobbet, t ex att man betalar vad man har råd till och sen skjuter "lagkassan" till resten, så att inte barnen drabbas. Jag tycker att man ska vara där för barnen och ungdomarna, vara någon att prata med om man inte vill prata med skolsköterska eller kurator.

Var börjar och var slutar din roll som tränare/ledare?

När jag börjar och när jag slutar träningen, men så enkelt är det inte heller. Jag ska ju planera inför träningar osv. så det blir många timmar utanför fotbollen också. Men det är individuellt hur man vill göra som ledare, vissa bryr sig inte mer än om när barnen är på planen, medan andra verkligen "lägger sig" i och har kontakt med skolan osv. om det hänt något särskilt. Jag är väl varken eller, jag bryr mig ju om barnen, men försöker inte ha kontroll på hela deras liv. Om det har hänt något särskilt i skolan eller något får man ju ofta reda på det ändå, genom föräldrarna eller så berättar de själva. Det är sällan några problem egentligen

Anser du att det är viktigt att som ungdom vara aktiv i en förening/idrottsförening? Hur är det viktigt/oviktigt?

I dagens samhälle tycker jag att det är viktigt. När jag var i deras ålder var det inte lika viktigt, då blev man mer uppfostrad hemma och i skolan. Nu har föräldrarna inte tid, och skolan inte något ansvar, och därför är föreningarna viktiga. Det handlar om att känna av kamratanda, få känna sig hörd och sedd. Det blir mycket hemmasittande för många barn idag, vid TV och dator osv. och det är viktigt att de kommer ut och rör på sig också.

Hur tror du att du kommer att se tillbaka på din tid som ungdomstränare när du slutat?

Det är ju inte aktuellt just nu och inte heller på ett tag framöver. Men jag hoppas att man tar med sig det som är positivt, det som är negativt brukar man ju glömma. Även om man själv inte har barn i laget får man ju uppleva en massa roliga stunder i både laget och föreningen.